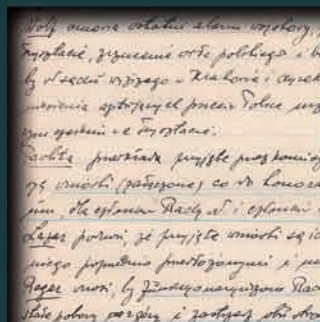

PROTOKOŁY
POSIEDZEŃ PLENARNYCH
RADY NARODOWEJ
KSIĘSTWA CIESZYŃSKIEGO
(1918-1920)

CZĘŚĆ I

B BIBLIOTHECA TESSINENSIS VIII
SERIES POLONICA

PROTOKOŁY POSIEDZEŃ PLENARNYCH
RADY NARODOWEJ KSIĘSTWA CIESZYŃSKIEGO
(1918-1920)

Т

KSIĄŻNICA CIESZYŃSKA

KONGRES POLAKÓW W REPUBLICIE CZESKIEJ – OŚRODEK DOKUMENTACYJNY

B

BIBLIOTHECA TESSINENSIS

VIII

SERIES POLONICA 5

**PROTOKOŁY
POSIEDZEŃ PLENARNYCH
RADY NARODOWEJ
KSIĘSTWA CIESZYŃSKIEGO
(1918-1920)**

WYDALI EDWARD DŁUGAJCZYK I MIŁOSZ SKRZYPEK

CZEŚĆ I

CIESZYN 2016

RADA NAUKOWA SERII BIBLIOTHECA TESSINENSIS
PROF. PHDr. MEČISLAV BORÁK, CSC., PROF. DR HAB. EDWARD DŁUGAJCZYK
DR HAB. WACŁAW GOJNICZEK, PHDr. KAREL MÜLLER
PROF. PHDr. ET DR. H. C. MILAN MÝŠKA, DRSc., DR HAB. KRZYSZTOF NOWAK
PROF. DR HAB. ŻDZISŁAW PIETRZYK, DR HAB. JANUSZ SPYRA, PROF. AJD

REDAKCJA
EDWARD DŁUGAJCZYK

INDEKSY
MARZENA BOGUS

PROJEKT GRAFICZNY SERII
KAZIMIERZ GAJDZICA

KOREKTA
PAULINA PIASECKA
MARIAN STEFFEK

RECENZENCI
MEČISLAV BORÁK
MAREK MASNYK

WYDAWCA
KSIĄŻNICA CIESZYŃSKA
ul. Mennicza 46, 43-400 Cieszyn
tel. +33 851 38 40, e-mail: ksiaznica@kc-cieszyn.pl
<http://www.kc-cieszyn.pl>

28. publikacja Książnicy Cieszyńskiej

DRUK
MODENA SP. Z O. O.
ul. Mała Łąka 17, 43-400 Cieszyn

Przedsiębiorstwo Poligraficzne

MODENA

OPRAWA
LESZEK SAMIŃSKI
Zakład Introligatorski **introlig** ul. Mostowa 1, 43-400 Cieszyn

Wydrukowano na papierze bezkwasowym GardaPat 13
w nakładzie 500 egzemplarzy

Wydanie pierwsze

ISBN 978-83-940832-4-3

Spis treści

- 7 Słowo od wydawców serii „Bibliotheca Tessinensis”

- 11 Wprowadzenie
 - 11 Narodziny polskiej władzy na Śląsku Cieszyńskim
 - 24 Stan badań naukowych
 - 34 Rada Narodowa Księstwa Cieszyńskiego
 - 50 Śląsk Cieszyński w latach 1918-1920
w świetle protokołów Rady Narodowej
Księstwa Cieszyńskiego
 - 74 Dzieje protokołów i ich edycja
 - 80 Rada Narodowa Księstwa Cieszyńskiego.
Dodatkowe dokumenty
 - 84 Nota edytorska
 - 90 Podziękowania

- 91 Wykaz skrótów

- 93 Protokoły posiedzeń plenarnych
Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego
 - 95 Księga I
 - 421 Księga II

Słowo od wydawców serii „Bibliotheca Tessinensis”

Edycja protokołów posiedzeń plenarnych Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego (1918-1920) zamyka cykl trzech publikacji, które ukazały się w serii „Bibliotheca Tessinensis” w ramach projektu finansowanego ze środków „Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki” Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego w Warszawie. Cykl zapoczątkowany został w 2014 r. edycją źródeł dotyczących biografii oraz dorobku ks. Leopolda Jana Szersznika (1747-1814)¹, po której w roku następnym drukiem ogłoszony został pochodzący z lat 1846-1853 dziennik Andrzeja Cinciały (1825-1898)². Zgodnie z zamysłem wydawców serii, poszczególne tomy, odnoszące się do kluczowych faz rozwojowych w dziejach Śląska Cieszyńskiego od końca XVIII do początku XX w., ilustrować mają zjawiska związane - kolejno - ze schyłkiem okresu nowożytnego i narodzinami nowoczesności, zainicjowaniem procesów narodotwórczych oraz przelotem politycznym w latach 1918-1920, który określił losy tego regionu aż po czasy współczesne. Niniejsza edycja, obejmująca protokoły plenarnych posiedzeń Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego oraz zbiór dokumentów powstałych w bezpośrednim związku z jej obradami, dotyczy tego ostatniego zagadnienia.

Od 1939 aż do 1990 r. księgi protokołów posiedzeń plenarnych Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego uchodziły za zaginione. Kilkudziesięcioletnie wyłączenie z obiegu naukowego tak ważnego dokumentu w sposób oczywisty ograniczyło postęp badań historycznych. Powstałe w tym okresie publikacje poświęcone XX-wiecznym dziejom Śląska Cieszyńskiego, w szczególności zaś polsko-czechosłowackiemu sporowi o ten obszar w latach 1918-1920 oraz samej

¹ *Malo invidiam quam misericordiam. Wybór pism i dokumentów dotyczących Leopolda Jana Szersznika*, wyd. J. Spyra i G. Chromik, Bibliotheca Tessinensis, 6, Series Polonica, 3, Cieszyn 2014.

² CINCIAŁA, A.: *Dziennik 1846-1853*, cz. 1-2, wyd. M. Bogus, Bibliotheca Tessinensis, 7, Series Polonica, 4, Cieszyn 2015.

Radzie Narodowej Księstwa Cieszyńskiego, która w 1980 r. doczekała się własnej monografii³, siłą rzeczy nie mogły uwzględnić ustaleń wynikających z treści zapisów dokumentujących przebieg obrad i proces podejmowania decyzji przez gremium o kluczowym znaczeniu dla roli, jaką w swoim czasie przyszło wypełniać Radzie Narodowej Księstwa Cieszyńskiego. Tymczasem analiza treści protokołów nie tylko ujawnia całe mnóstwo nieznanych dotąd, choć na ogół drobnych faktów związanych z dokonującym się na Śląsku Cieszyńskim przełomem, ale przede wszystkim pozwala wnikać w kulisy rozgrywających się wówczas wypadków. Zapisy dyskusji prowadzonych podczas plenarnych posiedzeń niemal wprost informują bowiem o celach, jakie stawiali sobie członkowie Rady Narodowej, pobudkach, jakimi kierowali się przy podejmowaniu kolejnych decyzji, a także o cechującej ich kulturze politycznej, intelektualnych horyzontach, a nawet politycznych i towarzyskich uprzedzeniach, czy emocjach, jakie wpływały na ich opinie i decyzje. Przede wszystkim zaś protokoły pozwalają ustalić, jakie członkowie Rady posiadali rozeznanie w bieżącej sytuacji, czy potrafili właściwie zidentyfikować i ocenić kluczowe na danym etapie czynniki jej rozwoju i jakie wreszcie pociągnięcia uznawali za odpowiednie, by nadać owemu rozwojowi pożądaną przez siebie kierunek. Inaczej mówiąc, protokoły stanowią jeden z podstawowych instrumentów, przy których pomocy podjąć można próbę dokonania oceny polityki, jaką w latach 1918-1920 prowadziła Rada Narodowa Księstwa Cieszyńskiego. Kwestia ta należy zaś do najbardziej fundamentalnych problemów, z jakimi stykają się historycy prowadzący badania nad XX-wiecznymi dziejami Śląska Cieszyńskiego i usiłujący znaleźć odpowiedź na pytanie, w jakim zakresie o losach tego obszaru w latach 1918-1920 decydowały czynniki zewnętrzne, a w jakim działania lokalnych elit politycznych.

Księgi protokołów z posiedzeń plenarnych Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego, posiadając fundamentalne znaczenie dla badań nad przełomowymi dla historii Śląska Cieszyńskiego wydarzeniami z lat 1918-1920, a zarazem będąc ważnym dokumentem odradzania się Rzeczypospolitej po okresie zaborów, stanowią zarazem pomnikowy, zasługujący na najwyższy szacunek zabytek polskiej państwowości na Śląsku. Z tego względu niemal natychmiast po ich odnalezieniu w 1990 r. zapadła decyzja o ogłoszeniu protokołów drukiem. Splot wielu okoliczności sprawił jednak, że na realizację tego zamierzenia czekać przyszło kolejne

³ CYBULSKI, B.: *Rada Narodowa Śląska Cieszyńskiego (1918-1920). Studium historyczno-prawne*, Opole 1980.

ćwierćwiecze, w trakcie którego protokoły wykorzystywane były tylko incydentalnie przez specjalistów, którzy zdecydowali się sięgnąć do oryginału. Dopiero uruchomienie w 2003 r. serii „Bibliotheca Tessinensis”, a potem wdrożenie w 2012 r. projektu finansowanego ze środków „Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki” pozwoliło Książnicy Cieszyńskiej na urzeczywistnienie planów wydania protokołów drukiem. Zadanie to zrealizowali zespołowo prof. dr hab. Edward Długajczyk oraz dr Miłosz Skrzypek. Kierownikiem projektu, w ramach którego ukazała się niniejsza edycja, jak i wymienione na wstępie dwa wcześniejsze tomy serii „Bibliotheca Tessinensis”, był prof. AJD dr hab. Janusz Spyra.

Niniejszy tom ukazuje się w postaci dwóch woluminów, z których pierwszy wypełnia tekst samych protokołów, drugi zaś dokumenty, które w sposób bezpośredni odnoszą się do kwestii przez plenum podejmowanych, czy wręcz samych w sobie stanowiących przedmiot obrad. Tego rodzaju konstrukcja powinna ułatwiać badaczom prowadzenie studiów nad całokształtem aktywności Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego w jej pełnym składzie oraz pozwolić na dokonanie wszechstronnej oceny zakresu kompetencji tegoż gremium oraz roli, jaką odegrało ono w latach 1918-1920. Stanowiąc ósmy tom serii „Bibliotheca Tessinensis”, publikacja wypełnia zasady edycji ujęte w szczegółowej instrukcji wydawniczej serii i zachowuje właściwy dla niej układ typograficzny oraz szatę graficzną. Oddany w edycji tekst źródła tradycyjnie wyposażony został w aparat krytyczny, a także w obszernie wprowadzenie, zawierające nie tylko prezentację źródła, ale i szczegółowe objaśnienie historycznego kontekstu ujętych w nim treści. Zgodnie z praktyką przyjętą w odniesieniu do dwóch poprzednich edycji ogłoszonych w serii „Bibliotheca Tessinensis”, także niniejszą publikację wyposażono w dysk optyczny, zawierający cyfrowe reprodukcje tekstu źródłowego stanowiącego przedmiot edycji. Są one prezentowane w formacie PDF, w porządku odzwierciedlającym układ, w jakim źródło opublikowane zostało w postaci drukowanej.

KRZYSZTOF SZELONG

Dyrektor Książnicy Cieszyńskiej

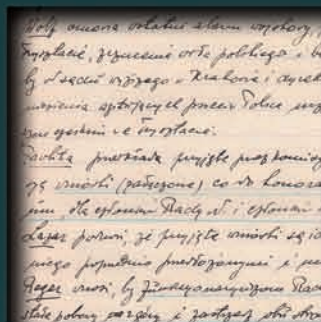
JÓZEF SZYMECZEK

Wiceprezes Kongresu Polaków w RC

PROTOKOŁY
POSIEDZEŃ PLENARNYCH
RADY NARODOWEJ
KSIĘSTWA CIESZYŃSKIEGO
(1918-1920)

CZEŚĆ II DOKUMENTY DODATKOWE

B BIBLIOTHECA TESSINENSIS VIII
SERIES POLONICA

PROTOKOŁY POSIEDZEŃ PLENARNYCH
RADY NARODOWEJ KSIĘSTWA CIESZYŃSKIEGO
(1918-1920)

Т

KSIĄŻNICA CIESZYŃSKA

KONGRES POLAKÓW W REPUBLICIE CZESKIEJ – OŚRODEK DOKUMENTACYJNY

B

BIBLIOTHECA TESSINENSIS

VIII

SERIES POLONICA 5

**PROTOKOŁY
POSIEDZEŃ PLENARNYCH
RADY NARODOWEJ
KSIĘSTWA CIESZYŃSKIEGO
(1918-1920)**

WYDAŁ MIŁOSZ SKRZYPEK

CZĘŚĆ II DOKUMENTY DODATKOWE

CIESZYN 2016

RADA NAUKOWA SERII BIBLIOTHECA TESSINENSIS
PROF. PHDr. MEČISLAV BORÁK, CSC., PROF. DR HAB. EDWARD DŁUGAJCZYK
DR HAB. WACŁAW GOJNICZEK, PHDr. KAREL MÜLLER
PROF. PHDr. ET DR. H. C. MILAN MÝŠKA, DRSc., DR HAB. KRZYSZTOF NOWAK
PROF. DR HAB. ŻDZISŁAW PIETRZYK, DR HAB. JANUSZ SPYRA, PROF. AJD

REDAKCJA
EDWARD DŁUGAJCZYK

INDEKSY
MARZENA BOGUS

PROJEKT GRAFICZNY SERII
KAZIMIERZ GAJDZICA

KOREKTA
PAULINA PIASECKA
MARIAN STEFFEK

RECENZENCI
MEČISLAV BORÁK
MAREK MASNYK

WYDAWCA
KSIĄŻNICA CIESZYŃSKA
ul. Mennicza 46, 43-400 Cieszyn
tel. +33 851 38 40, e-mail: ksiaznica@kc-cieszyn.pl
<http://www.kc-cieszyn.pl>

28. publikacja Książnicy Cieszyńskiej

DRUK
MODENA SP. Z O. O.
ul. Mała Łąka 17, 43-400 Cieszyn

Przedsiębiorstwo Poligraficzne

MODENA

OPRAWA
LESZEK SAMIŃSKI
Zakład Introligatorski **introlig** ul. Mostowa 1, 43-400 Cieszyn

Wydrukowano na papierze bezkwasowym GardaPat 13
w nakładzie 500 egzemplarzy

Wydanie pierwsze

ISBN 978-83-940832-4-3

Spis treści

- 7 Edycja dokumentów
- 323 Aneks. Członkowie Plenum Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego
- 337 Wykaz źródeł i literatura
- 357 Wykaz opublikowanych dokumentów
- 369 Indeks osobowy
- 385 Indeks miejscowości
- 391 Zusammenfassung
- 405 Shrnutí

Wykaz źródeł i literatura

1. Źródła archiwalne

Archiwum Akt Nowych w Warszawie

Ambasada Polska w Paryżu

Archiwum Paderewskiego

Komitet Narodowy Polski

Archiwum Państwowe w Katowicach, Oddział w Cieszynie

Komisja Szkolna Księstwa Cieszyńskiego

Rada Narodowa Księstwa Cieszyńskiego

Rząd Krajowy Księstwa Cieszyńskiego

Książnica Cieszyńska w Cieszynie

Teki Regeera

2. Źródła drukowane

A brief description of the work conducted in Poland by the American relief administration in cooperation with the Polish government = Krótki zarys działalności amerykańskiego wydziału ratunkowego, prowadzonej przy współudziale rządu polskiego na terenie Rzeczypospolitej Polskiej, Warszawa 1922.

Akta i dokumenty dotyczące sprawy granic Polski na konferencji pokojowej w Paryżu 1918-1919, zebrane i wydane przez sekretariat jeneralny delegacji polskiej, cz. 1: *Program terytorialny delegacji*, Paryż 1920.

Archiwum polityczne Ignacego Paderewskiego, t. 2: 1919-1921., oprac. W. Stankiewicz, A. Piiber, Wrocław 1974.

Armia Polska we Francji - dzieje wojsk gen. Hallera na obczyźnie, oprac. J. Sierociński, Warszawa 1929.

CZUBIŃSKI, A.; POLAK, B.: *Powstanie Wielkopolskie 1918-1919. Wybór źródeł*, Poznań 1983.

- Die Handels- und Gewerbekammer für Schlesien 1850-1900*, Troppau 1900.
- DMOWSKI, R.: *Polityka polska i odbudowanie państwa*, t. 1-2, Warszawa 1925-1926 (reprint Warszawa 1989).
- Dziennik Praw Państwa Polskiego* 1918-1919.
- Dziennik Rozkazów Wojskowych* 1919.
- Dziennik Urzędowy Ministerstwa Skarbu* 1919.
- Dziennik Urzędowy Ministerstwa Sprawiedliwości* 1920.
- Dziennik Urzędowy Prefekta przy Komisji Międzynarodowej w Cieszynie dla wschodniej części Księstwa Cieszyńskiego* 1920.
- Dziennik Urzędowy Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego* 1919-1920.
- Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej* 1919-1920, 1938.
- Gesetz- und Verordnungs-Blatt für das Herzogthum Ober- und Nieder-Schlesien* 1883, 1903, 1914, 1917.
- GRABSKI, W.: *Wspomnienia ze Spa*, Londyn 1973.
- GÜNTHER, W.: *Pióropusz i szpada. Wspomnienia ze służby zagranicznej*, Paryż 1963.
- HARTGLAS, A.: *Zasady naszego programu politycznego. Referat odczytany na 3-ej konferencji syjonistycznej w Warszawie w listopadzie roku 1917*, Warszawa 1918.
- Kancelaria organów władzy w Galicji. Wybór źródeł*, oprac. A. Górak, K. Latawiec, Lublin 2012.
- KIRKOR-KIEDRONIOWA, Z.: *Wspomnienia*, cz. 2: *Ziemia mojego męża*, Kraków 1988.
- KOZICKI, S.: *Sprawa granic Polski na konferencji pokojowej w Paryżu 1919*, Warszawa 1921 (reprint Warszawa 2009).
- KUMANIECKI, K. W.: *Odbudowa państwowości polskiej*, Warszawa – Kraków 1924.
- Kwestia cieszyńska. Zbiór dokumentów z okresu walki o Śląsk Cieszyński 1918-1920*, zestawiał W. Dąbrowski, Katowice 1923.
- LASOCKI, Z.: *Wspomnienia szefa PKL i KRz*, Kraków 1931.
- LATINIK, F. K.: *Walka o Śląsk Cieszyński w 1919 r.*, Cieszyn 1934.
- MASARYK, T. G.: *Cesta demokracie*, sv. 1: 1918-1920, Praha 1933.
- Materiały w sprawie żydowskiej w Polsce*, red. I. Grünbaum, z. 1, Warszawa 1919.
- MATUSIAK, K.: *Walki o Ziemię Cieszyńską w latach 1914-1920. Pamiętniki*, [Cieszyn] 1930.
- Monitor Polski. Dziennik Urzędowy Republiki Polskiej* 1918.
- MORGENTHAU, H.: *Mission of The United States to Poland*, Paris 1919.
- NOWAK, K.: „Wspomnienia” Józefa Koźdonia, „PC”, 16: 2001, s. 90-98.

- Organizacja Syjonistyczna w Królestwie Polskim w sprawie narodowego i politycznego uprawnienia Żydów*, Warszawa 1918.
- PELC, F.: *O Těšínsko. Vzpomínky a úvahy*, Slezská Ostrava 1928.
- PRYZIŃSKI, J.: *Walki o Śląsk Cieszyński. Na podstawie dokumentów, raportów i materiałów Sztabu D.O.W. Śląskiego*, Warszawa 1921.
- Reichsgesetzblatt für die im Reichsrathe vertretenen Königreiche und Länder* 1852, 1859, 1863, 1867-1868, 1869, 1883, 1888, 1890, 1895-1896, 1900, 1910, 1912, 1914, 1916, 1917-1918.
- ROMER, E.: *Pamiętnik paryski (1918-1919)*, red. A. Garlicki, R. Świętek, Wrocław 1989.
- Schlesiens Bevölkerung in einigen wichtigeren Beziehungen auf Grund der Volkszählung vom 31. Dezember 1910 mit besonderer Berücksichtigung der vorhergegangenen Volkszählungen*, Troppau 1912.
- Čítání lidu v republice Československé ze dne 15. února 1921*, díl 1: *Data o pohlaví, národnosti, státní příslušnosti, náboženském vyznání, věku a rodinném stavu obyvatelstva, růstu a hustotě*, „Československá statistika”, sv. 9, řada 6, seš. 1, Praha, 1924.
- ŠNEJDÁREK, J.: *Co jsem prožil*, Praha 1939.
- ŠNEJDÁREK, J.: *Pochoduj, nebo zemři!*, Praha 1994.
- Sprawozdania stenograficzne z posiedzeń Sejmu Ustawodawczego 1919* [Warszawa 1919]
- Sprawozdanie z działalności Grupy II. stowarzyszenia górniczego kopalń węgla kamiennego w okręgu morawsko-ostrowskiego rewirowego urzędu górniczego za czas od 1910 do 1912 r.*, Cieszyn 1913.
- Sprawozdanie z działalności związku robotników przemysłu górniczego od początku jego istnienia. To jest za czas od 1 stycznia do 31 lipca 1919*, Frysztat 1919.
- Sprawy polskie na Konferencji Pokojowej w Paryżu w 1919 r. Dokumenty i materiały*, t. 1-3, red. R. Bierzanek, J. Kukułka, Warszawa 1965-1968.
- Statut dla Powiatowej Kasy Chorych w Cieszynie*, Cieszyn 1913.
- Statut Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego w Cieszynie*, Cieszyn 1901.
- Statut Polskiego Związku ochrony dzieci i opieki nad młodzieżą na Śląsku*, Cieszyn 1917.
- Statut Towarzystwa Pedagogicznego w Cieszynie z 1906 roku*, Cieszyn 1906.
- Stosunki polsko-czesko-słowackie w latach 1918-1939*, wybór i opracowanie: E. Orlof, A. Pasternak, Rzeszów 1994.
- SZCZUREK, J.: *Z wielkich dni Śląska Cieszyńskiego*, cz. 3: *Przewrót polityczny i wojskowy w r. 1918*, [Cieszyn 1928].

- SZCZUREK, J.: *Z wielkich dni Śląska Cieszyńskiego*, cz.4: *Pułk Piechoty Ziemi Cieszyńskiej*, Cieszyn 1930.
- SZCZUREK, J.: *Z wielkich dni Śląska Cieszyńskiego*, cz.5: *O milicjach ludowych w latach 1918-1920*, Cieszyn 1933.
- WIERZBICKI, A.: *Żywy Lewiatan. Wspomnienia*, Warszawa 2001.
- WOLF, L.: *Związek Śląskich Katolików, Český Těšín* 1933.
- ZABAWSKI, W.: *Droga do ziemi obiecanej. Ruch narodowy na Śląsku Cieszyńskim i udział w nim ewangelików (1848-1920)*, Cieszyn 1934.
- Zbiór praw konstytucyjnych i administracyjnych województwa śląskiego*, zebrał W. Dąbrowski, Katowice 1922.

Prasa

- „Dziennik Cieszyński” 1918-1920
- „Głos Ludu Śląskiego” 1928
- „Goniec Krakowski” 1919
- „Gość Niedzielny” 1920
- „Gwiazdka Cieszyńska” 1918-1920
- „Ilustrowany Kurjer Codzienny” 1919
- „Miesięcznik Pedagogiczny” 1896
- „Národní listy” 1918
- „Polonia” 1937
- „Polska Zachodnia” 1937
- „Poseł Ewangelicki” 1918
- „Republika” 1919
- „Ślązak” 1918-1920
- „Wiadomości Cieszyńskie” 1919-1920
- „Wiadomości Ratuszowe” 2004

3. Mapy

- POPIOŁEK, F., GOLACHOWSKI, T.: *Polskie kresy zachodnio-południowe (Śląsk, Tenczyńskie Górnę, Orawa, Spisz)*, skala 1: 300 000, Kraków 1919.
- POPIOŁEK, F., GOLACHOWSKI, T.: *Rozsiedlenie ludności polskiej w Księstwie Cieszyńskim*, skala 1:75 000; Kraków 1919.
- SIKORA, W.: *Rozsiedlenie ludności polskiej w Księstwie Cieszyńskim*, skala 1: 75 000, Kraków 1919.

4. Opracowania

- BARAN, I.: *Polští socialisté na Těšínsku a Ostravsku v období československo-polského sporu 1918-1920*, „SISb”, 104: 2006, č. 1, s. 1-17, č. 2, s. 90-107.
- BARAŃSKI, M.: *Beskid Śląski. Pasma Klimczoka i Równicy*, Warszawa 1995.
- BASTA, J.: *Dobra łańcuckie Potockich. Zarys problematyki i źródła do dziejów ordynacji w zasobie Archiwum Państwowego w Rzeszowie*, „Miscellanea Historico-Archivistica”, 8: 1997, s. 35-41.
- BESTRY, J.: *Służba konsularna Drugiej Rzeczypospolitej w Czechosłowacji*, Wrocław 2005.
- Biografický slovník českých zemí*, red. P. Vošahlíková, seš. 1-18, Praha 2004-2014.
- Biografický slovník Slezska a severní Moravy*, red. M. Myška, seš. 1-24, Supplementum 1, 2, Ostrava – Opava 1993-2013.
- BOGUS, M.: *Nadzór szkolny i jego rola w budowaniu i zarządzaniu systemem oświaty na Śląsku Cieszyńskim w czasach austriackich*, „Przegląd Historyczno-Oświatowy”, 55: 2012, nr 1/2, s. 5-17.
- BOGUS, M.: *Nauczyciele szkół ludowych Śląska Cieszyńskiego w XIX i na początku XX wieku. Uwarunkowania prawne i zawodowe*, Czeski Cieszyn – Częstochowa 2013.
- BOGUS, M.: *Szkoły i szkolnictwo w Cieszynie w latach 1848-1918*, (in:) *Dzieje Cieszyna od pradziejów do czasów współczesnych*, red. I. Panic, t. 3: Cieszyn od Wiosny Ludów do III Rzeczypospolitej, Cieszyn 2010, s. 147-162.
- BOGUS, M.; SPYRA, J.: *Szkoła zamiast klasztoru. Kobięca droga do samostanowienia w zawodzie nauczycielki w XIX i w 1 poł. XX w. na przykładzie Śląska Cieszyńskiego*, „Historická demografie”, 34: 2010, č. 1, s. 45-49.
- BOHÁČEK, J.; GRISA, I.; CHROBÁK, L.: *Od koňky k Sedanu (Historie úzkorozchodných drah na Ostravsku a Karvinsku 1902-1973)*, Ostrava 2004.
- BORÁK, M.: *Rozmowy Polaków z Beneszem w sprawie polskich transportów wojskowych przez Czechosłowację w lipcu i sierpniu 1920 r.*, „PC”, 14: 1999, s. 110-118.
- BORÁK, M.: *Spor o Těšínsko zůstává výzvou pro historiky*, „Těšínsko”, 44: 2001, s. 27-30.
- BORÁK, M.: *Konflikt o Śląsk Cieszyński: W czechosłowackiej i czeskiej historiografii*, (in:) *Historia Górnego Śląska. Polityka, gospodarka i kultura europejskiego regionu*, red. J. Bahlcke, D. Gawrecki, R. Kaczmarek, Gliwice 2011, s. 451-455.
- BORÁK, M.: *Zadržování přepravy válečného materiálu přes Československo do Polska v letech 1919-1920*, (in:) *Śląsk Cieszyński u zarania polskiej i czechosłowackiej niepodległości 1918-1920*, red. K. Nowak, Cieszyn 1999, s. 86-95.

- BRAUNEDER, W.: *Deutsch-Österreich 1918. Die Republik entsteht*, Wien – München 2000.
- BROŻEK, L.: *Wspomnienie o bibliotece „Dziedzictwa”*, „Biuletyn Informacyjny Biblioteki Śląskiej”, 3: 1958, nr 2/3, s. 98-105.
- BROŻEK, L.: *Z dziejów muzealnictwa w Cieszynie*, (in:) Muzea na Górnym Śląsku, „Rocznik Muzeum Górnośląskiego w Bytomiu”, „Historia”, 1: 1963, s. 15-45.
- BULAWA, E.: *Tadeusz Reger (1872-1938)*, Cieszyn 1998.
- BULAWA, E.: *Początki polskiej władzy na Śląsku Cieszyńskim*, „ZŚ”, 25: 1962, z. 4, s. 775-788.
- BULAWA, E.: *Egzamin wobec Polski. Ślązacy cieszyńscy w czynie legionowym w latach I wojny światowej*, Cieszyn 1998.
- BULAWA, E.; DANIEL, R.: *Świt nad Olzą*, Cieszyn 1988.
- CHLEBOWCZYK, J.: *Kształtowanie się świadomości narodowej i początków ruchu narodowego na Śląsku Cieszyńskim*, „Kwartalnik Historyczny”, 66: 1959, nr 2, s. 425-455.
- CHLEBOWCZYK, J.: *Świadomość społeczna i narodowa na Śląsku Cieszyńskim w drugiej połowie XIX wieku*, „Studia i materiały z dziejów Śląska”, 8: 1967, s. 122-135.
- CHLEBOWCZYK, J.: *Nad Olzą. Śląsk Cieszyński w wiekach XVIII, XIX i XX*, Katowice 1971.
- CHLEBOWCZYK, J.: *Tadeusz Reger*, „ZŚ”, 23: 1960, z. 3, s. 405-406.
- CHLEBOWCZYK, J.: *Wybory i świadomość społeczna na Śląsku Cieszyńskim w drugiej połowie XIX wieku. Przyczynek do badań nad kształtowaniem się świadomości i aktywności społecznej w okresie kapitalizmu*, Katowice – Kraków 1966.
- CHLEBOWCZYK, J.: *Z dziejów rozwoju kultury polskiej na Śląsku Cieszyńskim na początku XX wieku*, „PC”, 1: 1971, s. 11-30.
- CHMELÁŘ, J.: *Polska mniejszość w Czechosłowacji*, Praga 1935.
- CHMIELARZ, A.: *Walka o Śląsk Cieszyński w 1918 i 1919 roku*, (in:) *Stosunki polsko-czesko-słowackie 1918-2005*, pod red. J. Gmitruka i A. Stawarza, Warszawa 2006, s. 63-84.
- CIĄGWA, J.: *Autonomia Śląska – czy była koniecznością?*, (in:) *Rola i miejsce Górnego Śląska w drugiej Rzeczypospolitej*, red. M. W. Wanatowicz, Bytom – Katowice 1995, s. 42-64.
- CIĄGWA, J.: *Autonomia śląska (1922-1939)*, Katowice 1988.
- CIENCIAŁA, A.: *Polityka brytyjska wobec odrodzenia Polski 1914-1918*, (in:) *Zaolzie w świetle faktów i dokumentów oraz w oczach obcych*, cz. 1, red. J. Pyszko, Bazylea [1998], s. 31-57.
- CINCIAŁA, A.: *Podręcznik dla gmin śląskich*, t. 1, Cieszyn 1889.

- CYBULSKI, B.: *Geneza Rządu Krajowego Księstwa Cieszyńskiego (grudzień 1918 – styczeń 1919 r.)*, „Czasopismo Prawno-Historyczne”, 28: 1976, z. 2, s. 195-209.
- CYBULSKI, B.: *Komisarz Rządowy i Tymczasowa Komisja Rządowa Śląska Cieszyńskiego (1920-1922)*, „Acta Universitatis Wratislaviensis”, 583, „Prawo”, 103, Wrocław 1982, s. 123-155.
- CYBULSKI, B.: *Prefekt dla wschodniej części Śląska Cieszyńskiego (luty – sierpień 1920 r.)*, „Acta Universitatis Wratislaviensis”, 516, „Prawo”, 91, Wrocław 1980, s. 119-138.
- CYBULSKI, B.: *Rząd Krajowy Księstwa Cieszyńskiego (1918-1920)*, „Studia Śląskie”, seria nowa, 33: 1978, s. 241-272.
- CYBULSKI, B.: *Sądownictwo Śląska Cieszyńskiego w latach 1918-1920*, „Acta Universitatis Wratislaviensis”, 642, „Prawo”, 110, Wrocław 1982, s. 107-144.
- CYBULSKI, B.: *Rada Narodowa Księstwa Cieszyńskiego. Próba oceny działalności i dokonań*, „PC”, 8: 1994, s. 37-54.
- CYBULSKI, B.: *Rada Narodowa Śląska Cieszyńskiego (1918-1920). Studium historyczno-prawne*, Opole 1980.
- CZUBIŃSKI, A.: *Powstanie Wielkopolskie 1918-1919: geneza – charakter – znaczenie*, Poznań 1988.
- DAVIES, N.: *Orzeł biały, czerwona gwiazda. Wojna polsko-bolszewicka 1919-1920*, Warszawa 1998.
- DAVIES, N.: *Wielka Brytania a plebiscyt cieszyński 1919-1920*, „Sobótka”, 27: 1972, nr 1, s. 139-165.
- DĄBROWSKI, W.: *Rok walki o rządy na Śląsku Cieszyńskim*, Cieszyn 1919.
- DEMBINIÓK, J.: *Odnaka „Za obronę Śląska”*, „Falerystyka”, nr 1, Zabrze 1986.
- DEMEL, J.: *Specifické podmínky života Židů na rakousko-pruském pomezí*, (in:) *Židé a Morava. Sborník příspěvků přednesených na konferenci konané 12. listopadu 1997 v Kroměříži*, editor P. Pálka, Kroměříž 1998, s. 31-39.
- Deutsche Lehrerbildung in Bielitz/Ostschlesien*, red. J. Stumpf, J. Krämer, Stuttgart 1967.
- DŁUGAJCZYK, E.: *Cieszyńskie przypadki generała Franciszka Latinika*, (in:) *Ojczyzna wielka i mała. Księga pamiątkowa wydana z okazji 40-lecia Oddziału Polskiego Towarzystwa Historycznego w Cieszynie*, red. I. Panic, Cieszyn 1996, s. 158-167.
- DŁUGAJCZYK, E.: *Odnaczenia za obronę Śląska Cieszyńskiego w 1919 roku*, Katowice 2007.
- DŁUGAJCZYK, E.: *Polska konspiracja wojskowa na Śląsku Cieszyńskim w latach 1919-1920*, Katowice 2005.
- DŁUGAJCZYK, E.: *Tajny front na granicy cieszyńskiej. Wywiad i dywersja w latach 1919-1939*, Katowice 1993.

- DOBROWOLSKI, P.: *Ugrupowania i kierunki separatystyczne na Górnym Śląsku i w Cieszyńskim w latach 1918-1939*, Warszawa-Kraków 1972.
- DUBIAŃSKI, W.: *Skład władz gminnych Cieszyna w okresie międzywojennym*, „PC”, 15: 2000, s. 103-112.
- Dzieje Górnego Śląska w latach 1816 -1947*, red. F. Hawranek, Opole 1981.
- Dzieje Skoczowa od zarania do współczesności*, red. E. Biszorski, Skoczów 1993.
- Etnografowie i ludoznawcy polscy. Sylwetki, szkice biograficzne*, red. E. Fryś-Pietraszkowa [et al.], t. 2, Wrocław-Kraków 2007, s. 191-193.
- FALĘCKI, T.: *Prezydent Tomasz Garrigue Masaryk o najważniejszych problemach polityki zagranicznej Czechosłowacji. (Kilka uwag na marginesie jego wypowiedzi z przelotu stycznia i lutego 1919 r.)*, (in:) *Pamięć o powstaniach śląskich czy i komu potrzebna?*, red. Z. Kapała, W. Lesiuk, Bytom 2001, s. 91-97.
- FASORA, L., HANUŠ, J., MALÍŘ, J.: *Moravské vyrovnání z roku 1905. Možnosti a limity národnostního smíru ve střední Evropě*. Sborník příspěvků ze stejnojmenné mezinárodní konference konané ve dnech 10.-11. listopadu 2005 v Brně, Brno 2005.
- FAZAN, M.: *Polskie życie kulturalne na Śląsku Cieszyńskim w latach 1842/48-1920*, Wrocław-Warszawa [1992].
- FICEK, V.: *Pověstný školský výnos Gustava Zeynka*, „SlSb”, 70: 1972, s. 210-215.
- FIGOWA, F.: *Polskie stronnictwa burżuazyjne Galicji, Śląska Cieszyńskiego i Królestwa Polskiego w pierwszej wojnie światowej (sierpień 1914 - sierpień 1915)*, Katowice 1962.
- FRANZEL, E.: *Sudetendeutsche Geschichte*, Augsburg 1958, wyd. 2 Mannheim 1978.
- GASTPARY, W.: *Biskup Bursche i sprawa polska*, Warszawa 1972.
- GAWRECKÁ, M.: *Šlonzácké hnutí a Josef Koždoň*, „Acta historica et museologica Universitatis Silesianae Opaviensis”, 3: 1997, s. 163-175.
- GAWRECKÁ, M.: *Československé Slezsko mezi světovými válkami 1918-1939*, Opava 2004
- GAWRECKÁ, M.: *Němci ve Slezsku 1918-1938*, Opava 2002.
- GAWRECKI, D. a kolektiv: *Dějiny Českého Slezska 1740-2000*, díl 1-2, Opava 2003.
- GAWRECKI, D., HABRMANOVÁ, M.: *Meziválečné období (1918-1939)*, (in:) *Slezsko v dějinách českého státu. Stav a úkoly výzkumu*, vedoucí autorského kolektivu J. Bakala, Opava 1991, s. 182-224.
- GAWRECKI, D.: *Der schlesische Landtag*, (in:) *Die Habsburgermonarchie 1848-1918*, Bd. VII/2: *Die regionale Repräsentativkörperschaften*, Wien 2000, s. 2105-2130.
- GAWRECKI, D.: *Politické a národnostní poměry v Těšínském Slezsku 1918-1938*, Český Těšín 1999.

- GĄSIOR, G.: *Stawianie granicy*, „Karta. Kwartalnik historyczny”, 2008, nr 55, s. 2-63.
- GLASSL, H.: *Lodgman von Auen, Rudolf*, (in:) *Neue Deutsche Biographie*, red. F. Wagner, Bd. 15, Berlin 1987, s. 10-11.
- GOJNICZEK, W.: *Archiwalia z okresu konfliktu o Śląsk Cieszyński w zbiorach Archiwum Państwowego w Cieszynie*, „PC”, 8: 1994, s. 100-103.
- Górny Śląsk, Śląsk Cieszyński i okręg ostrawski w okresie industrializacji*, red. M. W. Wanatowicz, Katowice 1990.
- [GRIM, E.]: *Rzut oka na pięćdziesięciolecie polsko-katolickiej organizacji Ziemi Cieszyńskiej „Związku Śląskich Katolików”*, Cieszyn 1933.
- GROMADA, T.: *Piłsudski and the Slovak Autonomists*, „Slavic Review”, 28: 1969, No. 3, s. 445-462.
- GRÖSCHEL, B.: *Die Presse Oberschlesiens von den Anfängen bis zum Jahre 1945. Dokumentation und Strukturbeschreibung*, (in:) *Schriften der Stiftung Haus Oberschlesien. Landeskundliche Reihe*, Bd. 4, Berlin 1993, s. 300-301.
- GROSFELD, L.: *Misja hrabiego Kesslera w Warszawie (20 listopada-15 grudnia 1918 r.)*, „Dzieje Najnowsze”, 2: 1970, nr 1, s. 17-30.
- GROT, L.; PAWŁOWSKI, I.; PIRKO, M.: *Wielkopolska w walce o niepodległość 1918-1919*, Warszawa 1968.
- GRUCHAŁA, J.: *Śląsk Cieszyński w czeskiej myśli politycznej w końcu XIX i na początku XX wieku (do 1914 roku)*, „Sobótka”, 51: 1996, nr 4, s. 463-485.
- GRUCHAŁA, J.: *Śląsk Cieszyński w polskiej myśli politycznej w końcu XIX i na początku XX w. (do 1918)*, „PC”, 8: 1994, s. 7-20.
- GRUCHAŁA, J.: *Stan i potrzeby badań nad historią Śląska Cieszyńskiego w drugiej połowie XIX i na początku XX w. (do 1920 r.)*, (in:) *Stan badań i potrzeby badań nad dziejami Śląska Cieszyńskiego*, red. I. Panic, Cieszyn 2000, s. 79-94.
- GRUCHAŁA, J.: *Czeskie stronnictwa polityczne wobec konfliktu cieszyńskiego (1918-1920)*, „Sobótka”, 51: 1996, nr 4, s. 463-485.
- GRUCHAŁA, J.: *Kwestia cieszyńska w opinii prasy czeskiej na początku XX wieku (do 1914 r.)*, „Kwartalnik Historii Prasy Polskiej”, 32: 1993, nr 1, s. 39-49.
- GRUCHAŁA, J.: *Polski ruch ludowy wobec Czechosłowacji w latach 1918-1938*, „Universitas Ostraviensis. Acta Facultatis Philosophicae”, 182, „Historica”, 7, Ostrava 1999.
- GRUCHAŁA, J.: *Polskie stronnictwa polityczne wobec kwestii cieszyńskiej (1918-1920)*, (in:) *Z najnowszych dziejów Śląska Cieszyńskiego*, red. M. W. Wanatowicz, Katowice 1992, s. 9-28.
- GRUCHAŁA, J.: *PPS wobec kwestii cieszyńskiej w latach 1918-1920*, „Sobótka” 48: 1993, nr 1, s. 31-44.

- GRUCHAŁA, J.: *Socjaliści czescy wobec kwestii cieszyńskiej (1918-1920)*, (in:) *Ojczyzna wielka i mała. Księga pamiątkowa* wydana z okazji 40-lecia Oddziału Polskiego Towarzystwa Historycznego w Cieszynie, red. I. Panic, Cieszyn 1996, s. 172-188.
- GRUCHAŁA, J.: *Sprawa przynależności politycznej Śląska Cieszyńskiego w latach I wojny światowej*, „Sobótka”, 38: 1983, nr 3, s. 351-363.
- GRUCHAŁA, J.: *Sprawa Śląska Cieszyńskiego w polityce i działalności PPSD Galicji i Śląska Cieszyńskiego (1897-1918)*, „Sobótka”, 32: 1981, nr 2, s. 279-291.
- GRUCHAŁA, J.: *Stanowisko Narodowej Demokracji w kwestii cieszyńskiej w końcu XIX i na początku XX w. (do 1914 r.)*, „Sobótka”, 46: 1991, nr 3, s. 301-316.
- GRUCHAŁA, J.: *Tomasz Masaryk*, Wrocław 1996.
- HANDZEL, J.: *Sądownictwo polskie na Śląsku*, (in:) *Dzieje pracy Górnego Śląska 1922-1927*, red. H. Cepnik, Katowice 1927, s. 107-109.
- HECZKO, J.: *70 lat Towarzystwa Rolniczego na Śląsku: 1868-1938*, Czeski Cieszyn 1938.
- Historia Górnego Śląska. Polityka, gospodarka i kultura europejskiego regionu*, red. J. Bahlcke, D. Gawrecki, R. Kaczmarek, Gliwice 2011.
- HOMOLA-SKĄPSKA, I.: *Polska prasa w obozach jeńców we Włoszech w czasach I wojny światowej*, „Rocznik Historii Prasy Polskiej”, 13: 2010, z. 1/2 (25/26), s. 119-131.
- IHNATOWICZ, I.: *Projekt instrukcji wydawniczej dla źródeł historycznych XIX i początków XX wieku*, „Studia Źródłoznawcze”, 7: 1962, s. 99-124.
- JANIK, W.: *Bitwa pod Skoczowem 28-30 stycznia 1919 roku. Geneza, przebieg, skutki*, Cieszyn 1999.
- JANUSZEWSKA-JURKIEWICZ, J.: *Józef Piłsudski wobec Zaolzia (1919-1935)*, „PC”, 14: 1999, s. 65-85.
- JARNO, W.: *Okręg Generalny nr III Kielce w latach 1918-1921*, Łódź 2003.
- JAROSZ, M.: *Śląsk Cieszyński*, Kraków [1910].
- JEŽEK, Z.: *Účast dobrovolníků v bojích o Slovensko a Těšínsko v letech 1918-1919*, Praha 1937.
- JIRÁSEK, Z., a kolektiv: *Slezsko v dějinách českého státu*, sv. 1: *Od pravěku do roku 1490*; sv. 2: *1490-1763*, Praha 2012.
- KACÍŘ, P.: *Obsazení Těšínska v roce 1919 - k některým aspektům československo-polského územního sporu*, (in:) *Slezsko v dějinách českého státu. Sborník příspěvků z vědecké konference, pořádané pod záštitou prezidenta České republiky Václava Havla u příležitosti 50. výročí Slezského ústavu SZM v Opavě*, edičně připravil M. Borák, Opava 1998, s. 302-310.

- KACÍŘ, P.: *Terorizmus na Těšínském Slezsku v souvislosti s přípravou plebiscitu v letech 1919-1920*, (in:) *Śląsk Cieszyński u zarania polskiej i czechosłowackiej niepodległości 1918-1920*, red. K. Nowak, Cieszyn 1999, s. 59-70.
- KAMIŃSKI, M.: *Problem wycofania wojsk czeskich z części Śląska Cieszyńskiego między Wisłą a Olzą (luty 1919 r.)*, „Dzieje Najnowsze”, 32: 2000, nr 3, s. 35-60.
- KAMIŃSKI, M. K.: *Konflikt polsko-czeski 1918-1921*, Warszawa 2001.
- KAMIŃSKI, M. K.: *Geneza i przebieg polsko-czeskich rozmów politycznych w Krakowie (21-29 lipca 1919 r.)*, „Kwartalnik Historyczny”, 105: 1998, nr 1, s. 77-91.
- KAMIŃSKI, M. K.: *Polityczne aspekty czeskiego najazdu na Śląsk Cieszyński w styczniu 1919 roku*, „Prace Komisji Środkowoeuropejskiej”, 2: 1994, s. 109-124.
- KÁŇA, O., PAVELKA, R.: *Těšínsko v polsko-československých vztazích 1918-1939*, Ostrava 1970.
- KÁŇA, O.: *Dokumenty o proněmecké angažovanosti Josefa Koždoně a jeho stoupenců (Šlonzáků)*, „SISb”, 69: 1971 č. 4, s. 368-380.
- KÁRNÍK, Z.: *České země v éře První republiky (1918-1938)*, díl 1: *Vznik, budování a zlatá léta republiky (1918-1929)*, Praha 2000.
- KASPRZAK, S.: *Stosunek Czech do Polski (1914-1921)*, Warszawa 1936.
- KASTORY, A.: *Polska inicjatywa dyplomatyczna z grudnia 1918 r. dotycząca stosunków z Czechosłowacją*, „ZS”, 34: 1971, z. 2, s. 331-339.
- KAYZER, B.: *Policja Województwa Śląskiego 1920-1926* (niepublikowana rozprawa doktorska obroniona w Uniwersytecie Śląskim w 1994 roku).
- KENIG, P.: *Zarys dziejów szkolnictwa w Bielsku-Białej do 1918 r.*, (in:) *Książka - Biblioteka - Szkoła w kulturze Śląska Cieszyńskiego*, red. J. Spyra, Cieszyn 2001, s. 313-331.
- KENIG, P. i SPYRA, J. i inni: *Bielsko od wojen śląskich do zakończenia I wojny światowej (1740-1918)*, Bielsko-Biała 2010, (Bielsko-Biała. Monografia miasta, red. I. Panic, t. 3).
- KIEDOS, J.: *Działalność oświatowo-wychowawcza Sióstr de Notre Dame w Bielsku i Strumieniu*, „Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne”, 25/26: 1992/93, s. 299-305.
- KIERSKI, K.: *Masaryk a sprawa polska*, Poznań 1934.
- KISSINGER, H.: *Dyplomacja*, Warszawa 2002.
- KOLEJKA, J.: *Dělnické rady na Horním Slezsku, Dąbrowsku a Ostravsko-Karvinsku v letech 1917-1920*, Ostrava 1960.
- KOLEJKA, J.: *Revoluční dělnické hnutí na Moravě a ve Slezsku v letech 1917 až 1921*, Praha 1957.
- KONECZNY, F.: *Oświęcimskie niemieckie czy też cieszyńskie polskie?*, Kraków 1917.

- Konsulaty na pograniczu polsko-niemieckim i polsko-czechosłowackim w latach 1918-1939*, pod red. R. Kaczmarka i M. Masnyka, Katowice 2004.
- Kopczyńska-Jaworska, B.: *Gospodarka pasterska w Beskidzie Śląskim*, „Prace i Materiały Etnograficzne”, 8/9: 1951, s. 155-322.
- KOPEĆ, E.: *Bielsko-Biała w początkach drugiej niepodległości (listopad 1918 roku)*, „ZŚ”, 32: 1969, z. 2, s. 191-203.
- KOPEĆ, E.: *Szkice z dziejów Czechowic-Dziedzic*, Czechowice-Dziedzice 1977.
- KOZŁOWSKI, M.: *Między Sanem a Zbruczem. Walki o Lwów i Galicję Wschodnią 1918-1919*, Kraków 1990.
- KOZŁOWSKI, M.: *Zapomniana wojna: walki o Lwów i Galicję Wschodnią 1918-1919*, Bydgoszcz 1999.
- KRÓL, S.: *Szkoły średnie na Śląsku Cieszyńskim do II wojny światowej*, (in:) *Język - szkoła - przestrzeń jako determinanty rozwoju kultury Śląska Cieszyńskiego = Jazyk - škola - prostor jako determinanty kulturního vývoje Těšínského Slezska*, red. M. Bogus, Czeski Cieszyn 2012, s. 118-141.
- KRUKOWSKI, S.: *Mała Konstytucja z 1919 r.*, (in:) *Konstytucje Polski*, red. M. Kalas, Warszawa 1990.
- KRZYŻANOWSKI, L.: *Sędziowie II Rzeczypospolitej. Okręgi apelacyjne: krakowski i katowicki*, Katowice 2011.
- KRZYŻANOWSKI, L.; SKRZYPEK, M.: *Komisje administracyjne Cieszyna i Bielska w latach 1920-1922. Z badań nad relacjami polsko-niemieckimi na Śląsku Cieszyńskim w okresie międzywojennym*, „Wieki Stare i Nowe”, 3 (8): 2011, s. 121-131.
- Księga pamiątkowa ku uczczeniu 40. rocznicy założenia stowarzyszenia „Jedność” w Cieszynie 1886-1926*, red. J. Galicz, Cieszyn 1926.
- KUBIŃSKI, K.: *Losy zbiorów bibliotecznych Tadeusza Regera*, „PC”, 10: 1995, s. 96-99.
- KUTRZEBA, S.: *Kongres, traktat i Polska*, Warszawa 1919.
- KUTRZEBA, S.: *Polska odrodzona 1914-1928*, Warszawa 1928.
- LESIUK, W.; KUJAT, J. A.: *Pieniądz zastępczy na Śląsku w latach 1914-1924*, Opole 2002.
- LONDZIN, J.: *Sprawa polsko-czeska na Śląsku Cieszyńskim*, [Cieszyn 1918].
- ŁUKOMSKI, G.; PARTACZ, C.; POLAK, B.: *Wojna polsko-ukraińska 1918-1919*, Koszalin 1994.
- MACHEJ, A., MATUSZEK, P.: *Archiwum Państwowe w Katowicach Oddział w Cieszynie. Informator o zasobie archiwalnym*, Katowice 2009.
- MAKOWSKI, M.: *Šlechtická sídla na Těšínském Slezsku = Szlacheckie siedziby na Śląsku Cieszyńskim*, Český Těšín - Cieszyn 2005.
- MARCOŃ, W.: *Karol Palarczyk - poseł Sejmu Śląskiego*, „Sobótka”, 63: 2008, nr 2, s. 191-204.

- MARCOŃ, W.: *Włodzimierz Dąbrowski 1892-1942. Biografia polityczna*, Kraków 2013.
- MARCOŃ, W.: *Włodzimierz Dąbrowski - prawnik i działacz społeczno-polityczny na Śląsku*, „PC”, 17: 2002, s. 67-90.
- MATROSOVÁ, A.: *Rod Larisch-Mönnichů na Karvinsku*, Karviná 1999.
- MEISSNER, J.: *Problem plebiscytu w czechosłowacko-polskim sporze terytorialnym na Śląsku Cieszyńskim w 1919 r. (Do podjęcia decyzji o plebiscycie)*, „Studia Śląskie”, seria nowa, 31: 1977, s. 59-84.
- MESSNER, R.: *Das Wiener Militärgeographische Institut. Ein Beitrag zur Geschichte seiner Entstehung aus dem Mailänder Militärgeographischen Institut.*, *Jahrbuch des Vereines für Geschichte der Stadt Wien*, Schriftleitung M. Kratochwil, Bd. 23/25, Wien 1969, s. 206-292.
- MIGDAŁ, L.: *Zarys historii wojennej 2-go Pułku Strzelców Podhalańskich*, Warszawa 1929
- MINAKOWSKI, J.: *Baza artykułów dotyczących plebiscytu na Warmii, Mazurach i Powiślu w 1920 roku*, Olsztyn 2010.
- MORAWSKI, W.: *Słownik historyczny bankowości polskiej do 1939 roku*, Warszawa 1998.
- MROCZKA, L.: *Powstanie i działalność Polskiej Komisji Likwidacyjnej w Krakowie*, (in:) *W 70-lecie odzyskania niepodległości przez Polskę 1918-1988. Materiały z sesji naukowej zorganizowanej przez Instytut Historii Uniwersytetu Jagiellońskiego*, 27-28 X 1988, red. M. Pułaski, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego”, 975, „Historia” 95, Warszawa - Kraków 1989, s. 73-87.
- MUSIOŁ, L.: *Archiwa i archiwalia w województwie śląskim*, Katowice 1936.
- Nadzieje zrywa okowy*, red. R. Danel, Cieszyn 1998.
- NAJDUS-SMOLAR, W.: *Polska Partia Socjalno-Demokratyczna Galicji i Śląska 1890-1919*, Warszawa 1983.
- NEUMANN, K. W.: *Ostschlesische Porträts. Biographisch-bibliographisches Lexikon von Österreichisch-Ostschlesien*, Bd. 1, Berlin 1991; Bd. 2, Berlin 1996.
- NOWAK, F.: *Dr Wacław Olszak - burmistrz Karwiny*, „Archiwum Historii Medycyny”, 37: 1974, s. 471-474.
- NOWAK, F.: *Zapomniany farmaceuta*, „Archiwum Historii Medycyny”, 37: 1974, s. 475-483.
- NOWAK, K.: *Między historiografią polską a czeską*, (in:) *Historia Górnego Śląska. Polityka, gospodarka i kultura europejskiego regionu*, red. J. Bahlcke, D. Gawrecki, R. Kaczmarek, Gliwice 2011, s. 449-451.
- NOWAK, K.: *Czeska agresja zbrojna na Śląsk Cieszyński w 1919 r. Zabór Zaolzia*, „Śląsk”, 15: 2009, nr 1, s. 16-2.

- NOWAK, K.: *Karola Jungi drogi i bezdroża polityczne*, „Wieki Stare i Nowe”, 3: 2003, s. 136-156.
- NOWAK, K.: *Leon Wolf (1883-1968). Biografia polityczna*, Katowice 2002.
- NOWAK, K.: *Piłsudski w Jabłonkowie i okolicach*, „Zwrot”, 42: 1990, nr 12, s. 12-14.
- NOWAK, K.: *Ruch koźdoniowski na Śląsku Cieszyńskim*, (in:) Regionalizm a separatyzm. Historia i współczesność, red. M. W. Wanatowicz, Katowice 1995, s. 26-45.
- NOWAK, K.: *W okresie konfliktu polsko-czechosłowackiego 1918-1920*, (in:) Cieszyn od Wiosny Ludów do III Rzeczypospolitej, red. I. Panic [et al.], Cieszyn 2010, s. 227-234.
- NOWAK, K.: *Zaolzie w historiografii polskiej po 1989 roku*, (in:) Slezsko v dějinách českého státu. Sborník příspěvků z vědecké konference, pořádané pod záštitou prezidenta České republiky Václava Havla u příležitosti 50. výročí Slezského ústavu SZM v Opavě, edičně připravil M. Borák, Opava 1998, s. 345-355.
- NOWAK, K.; PANIC, I.: *Ks. Józef Londzin 1863-1929*, Cieszyn 1998.
- NOWAK, M.: *O wkładzie nauki polskiej w dzieło odzyskania niepodległości w 1918 roku*, „Kwartalnik Historii Nauki i Techniki”, 34: 1989, nr 2, s. 217-236.
- ORLOF, E.: *Plebiscyt jako forma rozwiązywania sporów międzynarodowych po I wojnie światowej. (Na przykładzie Śląska Cieszyńskiego, Spisza i Orawy)*, „Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Rzeszowie”, 28, „Historia”, 7, Rzeszów 1998, s. 51-56.
- ORLOF, E.: *Sprawa Śląska Cieszyńskiego, Spisza i Orawy w 1918 roku. Jej związek z Galicją*, (in:) Galicja i jej dziedzictwo, t. 1: Historia i polityka, red. W. Bonusiak, J. Buszko, Rzeszów 1994, s. 223-233.
- ORLOF, E.: *Stosunek Józefa Piłsudskiego do słowackich emigrantów politycznych w Polsce w latach 1919-1929*, „Prace Komisji Środkowoeuropejskiej PAU”, 11: 2003, s. 77-93.
- ORLOF, E.: *Znaczenie plebiscytu w rozwiązywaniu problemów międzynarodowych po I wojnie światowej (na przykładzie niedosłego plebiscytu na Śląsku Cieszyńskim, Spiszu i Orawie)*, „Mazowieckie Studia Humanistyczne”, 2: 1997, s. 37-42.
- Österreichisches biographisches Lexikon 1815-1950, hrsg. von E. Obermayer-Marnach, Bd. 1-14, Wien 1957-2014.
- OTÁHAL, M.: *Dělnické hnutí na Ostravsku v letech 1917-1921. Příspěvek k hospodářsko-sociálnímu a politickému vývoji ostravsko-karvinského revíru*, Ostrava 1957.
- PAJAŁ, J.: *Boje o Śląsk Cieszyński a Służba Zdrowia*, Cieszyn 1939.
- PAJEWSKI, J.: *Odbudowa państwa polskiego 1914-1918*, Warszawa 1980.

- PARYS, A.: *Postawa Żydów wobec odradzającego się państwa polskiego w opinii Romana Dmowskiego*, „Polityka i Społeczeństwo”, 2005, nr 2, s. 200-210.
- PASEK, E.: *Polska historiografia Śląska Cieszyńskiego*, „ZŚ”, 25: 1962, z. 4, s. 848-857.
- [PASEK, E. et al.]: *Księga pamiątkowa 60-lecia szkół handlowych i 25-lecia szkół CZSR w Cieszynie 1918-1978*, Cieszyn 1978.
- PERMAN, D.: *The Shaping of the Czechoslovak State. Diplomatic History of the Boundaries of Czechoslovakia, 1914-1920*, Leiden 1962.
- PIĄTKOWSKI, K.: *Stosunki narodowościowe w Księstwie Cieszyńskim*, Cieszyn 1918.
- Pierwsza Niepodległość*, red. K. Nowak, Cieszyn 2008.
- PIETRYKOWSKI, T.: *Sądownictwo polskie na Śląsku 1922-1937*, Katowice 1939.
- PIETRZAK, M.: *Rządy parlamentarne w Polsce w latach 1919-1926*, Warszawa 1969.
- PILCH, A.: *Powstanie i działalność Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego*, (in:) W 70-lecie odzyskania niepodległości przez Polskę 1918-1988. Materiały z sesji naukowej zorganizowanej przez Instytut Historii Uniwersytetu Jagiellońskiego, 27-28 X 1988, red. M. Pułaski, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego”, 975, „Historia”, 95, Warszawa – Kraków 1989 s. 89-101.
- PILCH, A.: *Z dziejów walk polskich i czeskich robotników na Śląsku Cieszyńskim w latach 1918-1920*, „Z pola walki”, 2: 1959, nr 4, s. 875-903.
- PIŠKOVÁ, M.: *Slezská epizoda v životě generála Josefa Šnejdárka*, (in:) Slezsko v dějinách českého státu. Sborník příspěvků z vědecké konference, pořádané pod záštitou prezidenta České republiky Václava Havla u příležitosti 50. výročí Slezského ústavu SZM v Opavě, edičně připravil M. Borák, Opava 1998, s. 311-316.
- POLAK, J.: *Na pogramczu Śląska Cieszyńskiego i Galicji. Działalność ks. Stanisława Stojalowskiego w Białej i Bielsku w latach 1891-1911*, „Sobótka”, 68: 2013, nr 1, s. 75-93.
- Polski Słownik Biograficzny*, red. W. Konopczyński [et al.], t. 1-50, Kraków 1935-2016.
- POPIOŁEK, F.: *Historia osadnictwa w Beskidzkie Śląskim*, Katowice 1939.
- PROSZYK, J.: *Powstanie Szkoły Rolniczej w Międzywiciu i zarys jej historii do 1939 roku* (in:) 80 lat Szkoły Rolniczej w Międzywiciu, [red. Halina Szotek], Międzywieć 2002.
- PRZECZEK, L.: *Legioniści Piłsudskiego w Jabłonkowie*, „Śląsk”, 12: 2006, nr 12, s. 28-31.
- PRZENIOSŁO, M.: *Polska Komisja Likwidacyjna 1918-1919*, Kielce 2010.
- PRZEWŁOCKI, J.: *Pierwsze powstanie śląskie*, Katowice 1969.
- PRZYBYLSKI, A.: *Walka o Śląsk Cieszyński w styczniu 1919 roku*, Warszawa 1932.

- RUDNICKI, S.: *Działalność polityczna polskich konserwatystów 1918-1926*, Wrocław 1981.
- RUHMER, O.: *Entstehungsgeschichte des deutschen Genossenschaftswesens*, Hamburg 1937.
- SAHANEK, W.: *Spór o dobra cieszyńskie*, „Roczniki Towarzystwa Przyjaciół Nauk na Śląsku”, 3: 1931, s. 168-291.
- SAWICKI, L.: *Wędrowki pasterskie w Karpatach, cz. 3: Szalaństwo na Śląsku Cieszyńskim*, Kraków 1919, s. 57-103.
- SHELLE, K.: *Początek stosunków czechosłowacko-polskich według czeskiej historiografii*, „Miscellanea Historico-Iuridica”, red. A. Lityński, P. Fiedorczyk, Białystok 2011, s. 11-19.
- SCHRAMM, T.: *Francuskie misje wojskowe w państwach Europy Środkowej 1919-1938*, Poznań 1987.
- SIERADZKA, D.: *Miasta województwa śląskiego i ich reprezentacje samorządowe 1922-1939*, Kraków 1996.
- SÍWEK, T.: *Česko-polská etnická hranice*, „Scripta Facultatis Philosophicae Universitatis Ostraviensis = Spisy Filozofické fakulty Ostravské univerzity”, 97, Ostrava 1996.
- SKRZYPEK, M.: *Organizacja i podstawy prawne funkcjonowania polskiego szkolnictwa na Śląsku Cieszyńskim w latach 1920-1922*, „Wieki Stare i Nowe”, 5: 2007, s. 187-203.
- SKRZYPEK, M.: *Stanowisko Francji i Wielkiej Brytanii wobec polsko-niemieckiego i polsko-czechosłowackiego konfliktu na Śląsku po I wojnie światowej (wybrane zagadnienia)*, (in:) Górny Śląsk między Niemcami a Polską. Dziedzictwo i znaczenie powstań śląskich w edukacji historycznej, red. M. Białokur, Toruń 2011.
- SKRZYPEK, M.: *Unifikacja Śląska Cieszyńskiego z państwem polskim w latach 1920-1922*, (in:) Józef Chlebowczyk – badacz procesów narodotwórczych w Europie XIX i XX wieku, red. M. W. Wanatowicz, Katowice 2007, s. 226-244.
- SKRZYPEK, M.: *Zygmunt Żurawski (1873-1962) – polityk południowo-zachodnich kresów II Rzeczypospolitej*, „Wieki Stare i Nowe”. Tom specjalny: Ludzie i elity pogranicza, 2012, s. 201-210.
- Slezsko v dějinách českého státu. Stav a úkoly výzkumu*, vedoucí autorského kolektivu J. Bakala, Opava 1991.
- Słownik biograficzny katolickiego duchowieństwa śląskiego XIX i XX wieku*, red. M. Pater, Katowice 1996, s. 240-242.
- SOSNA, W.: *Jan Michejda 1853-1927*, Cieszyn 1998.
- SOWIŃSKI, J.: *Towarzystwo Oszczędności i Zaliczek w Cieszynie w latach 1873-1918*, „PC”, 5: 1993, s. 7-25.

- Spisz, Orawa i Ziemia Czadecka w świetle stosunków etnicznych i przeszłości dziejowej*, Kraków 1938.
- SPYRA, J.: *Ks. Józef Londzin (1863-1929) a cieszyńskie tradycje muzealne*, „Ziemia Śląska”, 5: 2001, s. 61-71.
- SPYRA, J.: *Ks. Józef Londzin jako muzealnik i historyk Śląska Cieszyńskiego*, (in:) *Ks. Józef Londzin (1862-1929), kapłan, działacz patriotyczny i społeczny*, red. K. Nowak, Bielsko-Biała 2002, s. 49-62.
- SPYRA, J.: *Główne kierunki rozwoju szkolnictwa na Śląsku Cieszyńskim w XIX w. i na początku XX w. w świetle ustawodawstwa i statystyk*, (in:) *Książka - biblioteka - szkoła w kulturze Śląska Cieszyńskiego*, red. J. Spyra, Cieszyn 2001, s. 167-216.
- SPYRA, J.: *Niemcy na Śląsku Cieszyńskim wobec Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego i wydarzeń lat 1918-1920*, „PC”, 8: 1994, s. 55-76.
- SPYRA, J.: *Rada Narodowa Księstwa Cieszyńskiego a początki polskiego filmu i kina na Śląsku Cieszyńskim*, „PC”, 8: 1994, s. 104-112.
- SPYRA, J.: *Seminaria nauczycielskie na Śląsku Cieszyńskim (do 1918 r.)*, (in:) *Tradycje kształcenia nauczycieli na Śląsku Cieszyńskim. Studia, rozprawy, przyczynki*, red. W. KORZENIOWSKA, A. MITAS, A. MURZYN, U. SZUŚCIK, Katowice 2009, s. 95-116.
- SPYRA, J.: *Śląsk Cieszyński w okresie 1653-1848*, Cieszyn 2012, (*Dzieje Śląska Cieszyńskiego od zarania do czasów współczesnych*, red. I. Panic, t. 4).
- SPYRA, J.: *Via Sacra. Kościoły i klasztory w Cieszynie i Czeskim Cieszynie*, Cieszyn 2008.
- SPYRA, J.: *Wisła. Dzieje beskidzkiej wsi do 1918 roku*, Wisła 2007.
- SPYRA, J.: *Żydowskie gminy wyznaniowe na Śląsku Austriackim (1742-1918)*, Katowice 2009.
- STEC, A.: *Polityka Czechosłowacji wobec zagadnienia ukraińskiego w kontekście stosunków czechosłowacko-polskich w latach 1918-1938. Zarys problematyki*, „Przegląd Geopolityczny”, 8: 2014, s. 63-83.
- STĘPNIAK, A.: *Kwestia narodowa i społeczna na Śląsku Cieszyńskim pod koniec XIX i w początkach XX wieku (do 1920)*, Katowice 1986.
- SWORAKOWSKI, W.: *Polacy na Śląsku za Olzą*, Warszawa 1937.
- SZEFER, A.: *Współpraca tzw. ślązakowców z Niemcami na Śląsku Cieszyńskim (1910-1938)*, „ZŚ”, 26: 1963, z. 2, s. 185-203.
- SZELONG, K.: *Czy na Zaolziu przygotowywano powstanie?*, „Kalendarz Cieszyński”, 1992, s. 60-64.
- SZELONG, K.: *Plebiscit a otázka sebeurčení těšínského obyvatelstva 1918-1920*, „Těšínsko”, 44: 2001, č. 1, s. 6-17.

- SZELONG, K.: *Podłoże organizacyjne polskiej akcji plebiscytowej na Śląsku Cieszyńskim*, (in:) *Z najnowszych dziejów Śląska Cieszyńskiego*, red. M. W. Watanowicz, Katowice 1992, s. 29-49.
- SZELONG, K.: *Rada Narodowa Księstwa Cieszyńskiego i protokoły z jej posiedzeń plenarnych*, cz. 1-3, „Wiadomości Ratuszowe”, 2004, nr 20, s. 3; nr 21, s. 8; nr 22, s. 10.
- SZELONG, K.: Środki ekonomiczne w propagandzie plebiscytowej na Śląsku Cieszyńskim (1919-1920), „PC”, 4: 1992, s. 48-63.
- SZKARADNIK, L.: *Działalność Tadeusza Regera w Sejmie II Rzeczypospolitej jako przykład zaangażowania w kwestie społeczne*, „PC”, 15: 2000, s. 63-78.
- SZKLARSKA-LOHMANNOWA, A.: *Polsko-czechosłowackie stosunki dyplomatyczne w latach 1918-1925*, Warszawa 1967.
- SZYMICZEK, F.: *Walka o Śląsk Cieszyński w latach 1914-1920*, Katowice 1938.
- Śląsk Cieszyński od Wiosny Ludów do I wojny światowej (1848-1918)*, red. K. Nowak, I. Panic, Cieszyn 2013, (Dzieje Śląska Cieszyńskiego od zarania do czasów współczesnych, red. I. PANIC, t. 5).
- Śląsk Cieszyński w latach 1918-1945*, red. K. NOWAK, Cieszyn 2015, (Dzieje Śląska Cieszyńskiego od zarania do czasów współczesnych, red. I. Panic, t. 6).
- TOMA, P. A.: *The Slovak Soviet Republic of 1919*, „American Slavic and East European Review”, 17: 1958, No. 2, s. 203-215.
- TOMCZYK, R.: *Proces karny w monarchii habsburskiej od drugiej połowy XVIII wieku do 1918 roku*, „Edukacja Humanistyczna”, 1 (28): 2013, s. 67-79.
- TOMICKI, J.: *Polska Partia Socjalistyczna 1892-1948*, Warszawa 1983.
- TRAJDOS, M.: *Władysław Semkowicz wobec Słowacji*, (in:) *Od poznania do zrozumienia. Polacy, Czesi i Słowacy w XX wieku*, red. E. Orlof, Rzeszów 1999, s. 109-127.
- TRAWIŃSKI, W. H.: *Odyseja Polskiej Armii Błękitnej*, Wrocław 1989.
- VALASEK, P. S.: *Haller's Polish Army in France*, Chicago 2006.
- VALENTA, J.: *Edvard Beneš v letech 1918-1920*, (in:) *Śląsk Cieszyński u zarania polskiej i czechosłowackiej niepodległości 1918-1920*, red. K. Nowak, Cieszyn 1999, s. 21-29
- VALENTA, J.: *Arbitráž z 28. července 1920 po osmdesáti letech*, „Těšínsko”, 44: 2001, č. 2, s. 13-25.
- VALENTA, J.: *Česko-polské vztahy v letech 1918-1920 a Těšínské Slezsko*, Opava 1961.
- VALENTA, J.: *Český Wallenrod (Politický důvěrník české Maffie Karel Locher v Krakově v r. 1918)*, „Slovanské historické studie”, 19: 1993, s. 50-70.

- VALENTA, J.: *Edvard Beneš a Těšínsko v letech 1918-1920*, (in:) *Śląsk Cieszyński u zarania polskiej i czechosłowackiej niepodległości 1918-1920*, red. K. Nowak, Cieszyn 1999, s. 21-30.
- VALENTA, J.: *Internacionalizm czy nacjonalizm. Z dziejów ruchu robotniczego na Śląsku Cieszyńskim i w Ostrawskim w pierwszym okresie po Rewolucji Październikowej*, „*Studia z Dziejów ZSRR i Europy Środkowej*”, 3: 1967, s. 103-118.
- VALENTA, J.: *K počátkům internacionalistického směru v dělnickém hnutí na Ostravsku a Těšínsku v letech 1918-1919*, „*SISb*”, 59: 1961, č. 2, s. 189-203.
- VALENTA, J.: *Kilka uwag o koncepcji polityki zagranicznej Czechosłowacji i Polski w okresie międzywojennym 1918-1939*, (in:) *Stosunki polsko-czesko-słowackie w latach 1918-1945*, red. E. Orlof, Rzeszów 1992, s. 19-20.
- VALENTA, J.: *Plány německé buržoazie na neutralizaci Ostravska a Těšínska v letech 1918-1920*, „*SISb*”, 58: 1960, č. 3, s. 289-311.
- VALENTA, J.: *Polská politika a Slovensko v roce 1919*, „*Historický časopis*”, 13: 1965, č. 3, s. 403-422.
- VALENTA, J.: *Postoje polské politické veřejnosti k Československu 1918-1925 (Legendy a stereotypy - věčné úskalí obrazu našich vztahů?)*, „*Slovanský přehled*”, 86: 2000, č. 1, s. 45-62.
- VERDONK, D.: *The Wiener Bank-Verein and Its Customers in the 1920s and 1930s*, (in:) *Universal Banking in the Twentieth Century: Finance, Industry and the State in North and Central Europe*, red. A. Teichová, T. Gourvish, A. Pogány, Aldershot 1994, s. 194-207.
- WADOWSKI, A.: *Relacje dwu delegatów Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego na Konferencję Pokojową w Paryżu w latach 1919 i 1920*, „*PC*”, 2: 1972, s. 201-216.
- WALCZAK, H.: *Józef Piłsudski i koła belwederskie wobec konfliktu polsko-czechosłowackiego w latach 1918-1920*, (in:) *Śląsk Cieszyński u zarania polskiej i czechosłowackiej niepodległości 1918-1920*, red. K. Nowak, Cieszyn 1999, s. 7-20.
- WALCZAK, H.: *Stanowisko polskich ugrupowań politycznych wobec Czechosłowacji w latach 1918-1925*, Szczecin 1999.
- WAŁDOCH, G.: *Stanowisko PPS wobec państwa czechosłowackiego w latach 1918-1920*, „*Sobótka*”, 48: 1993, nr 1, s. 45-54.
- WANATOWICZ, M. W.: *Historia społeczno-polityczna Górnego Śląska i Śląska Cieszyńskiego w latach 1918-1945*, Katowice 1994.
- WANATOWICZ, M. W.: *Kwestia cieszyńska na forum Sejmu Ustawodawczego Rzeczypospolitej Polskiej (1919-1922)*, (in:) *Z najnowszych dziejów Śląska Cieszyńskiego*, red. M. W. Wanatowicz, Katowice 1992, s. 50-64.

- WIŚNIEWSKI, J.: *Armia czechosłowacka w latach 1932-1938*, Toruń 2002.
- WITT, K.: *Die Teschener Frage*, Berlin 1935.
- WNĘTRZAK, G.: *Znaczenie ruchu koźdoniowskiego na Śląsku Cieszyńskim w świetle wyborów z 1909 i 1911 roku*, „PC”, 18: 2003, s. 53-66.
- WÓJCICKI, K.: *Zarys historii adwokatury izby katowickiej*, „Palestra”, 49: 2004, z. 5/6, s. 263-292.
- WRONIAK, Z.: *Rola delegacji polskiej na konferencję paryską w ustaleniu polskiej granicy zachodniej*, (in:) *Problem polsko-niemiecki w traktacie wersalskim*, red. J. Pajewski, Poznań 196.
- WRÓBEL, P.: *Przed odzyskaniem niepodległości*, (in:) *Najnowsze dzieje Żydów w Polsce*, red. J. Tomaszewski, Warszawa 1993.
- WRZESIŃSKI, W.: *Plebiscyty na Warmii i Mazurach oraz Powiślu w 1920 roku*, Olsztyn 1974.
- ZAHRADNIK, S.: *Lata 1918-1919 na Śląsku Cieszyńskim w opiniach historyków i polityków czeskich*, „PC”, 8: 1994, s. 92-99.
- ZAHRADNIK, S.: *Struktura narodowościowa Zaolzia na podstawie spisów ludności 1880-1991*, Trzyniec 1992.
- ZAJĄC, A.: *Polskie Towarzystwo Pedagogiczne na Śląsku Cieszyńskim*, „ZŚ”, 27: 1964, z. 2, s. 290-305.
- ZAMOYSKI, J.: *Powrót na mapę. Polski Komitet Narodowy w Paryżu 1914-1919*, Londyn 1984.
- Zarys dziejów Śląska Cieszyńskiego*, oprac. M. Borák, D. Gawrecki, Ostrawa-Praga 1992.
- ZIELIŃSKI, W.: *Geneza i powstanie PPS zaboru pruskiego*, Katowice 1979.
- ŻYNDUL, J.: *Państwo w państwie?*, Warszawa 2000.

5. Strony internetowe

- Elektroniczny Słownik Biograficzny Śląska Cieszyńskiego*, <http://www.sloownik-kc-cieszyn.pl/index.php/content,592/>, 20.5.2015.
- JANUS, P.: *Izba Handlowa i Przemysłowa w Bielsku (1919-1935)*, (in:) *Izby Przemysłowo-Handlowe 1850-1939*, <http://docplayer.pl/5745938-Izby-przemyslowo-handlowe-1850-1939.html>, 27.05.2015.
- SZYMECZEK, J.: *Duchowieństwo katolickie i ewangelickie*, (in:) *Cieszyn*, <http://www.cieszyn.pl/?p=categoriesShow&iCategory=2563>, 30.06.2015.

Wykaz opublikowanych dokumentów

- 1 1918, 15 października, Cieszyn - Zgłoszenie kandydatów Polskiego Zjednoczenia Narodowego do polskiej reprezentacji politycznej Śląska Cieszyńskiego
- 2 1918, 16 października, Morawska Ostrawa - Zgłoszenie kandydatów Polskiej Partii Socjalno-Demokratycznej do polskiej reprezentacji politycznej Śląska Cieszyńskiego
- 3 1918, 17 października, Cieszyn - Protest Związku Społeczno-Narodowego, złożony na ręce ks. Józefa Londzina, z powodu pominięcia stronnictwa przy tworzeniu polskiej reprezentacji politycznej Śląska Cieszyńskiego
- 4 1918, 27 października, Cieszyn - Protokół z posiedzenia Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego
- 5 1918, 29 października, Opawa - Depesza prezydenta Adalberta Widmanna skierowana do pośta Franciszka Halfara w sprawie przejęcia władzy przez Radę Narodową Księstwa Cieszyńskiego
- 6 1918, 30 października, Cieszyn - Proklamacja Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego ogłaszająca przynależność Śląska do odrodzonego państwa polskiego
- 7 1918, 30 października, Cieszyn - Protokół z posiedzenia Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego
- 8 1918, 1 listopada, Cieszyn - Protokół z posiedzenia Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego
- 9 1918, 1 listopada, Cieszyn - Porozumienie Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego zawarte ze starostą cieszyńskim Zygmuntem Żurawskim w zakresie wzajemnej współpracy administracyjnej
- 10 1918, 1 listopada, Cieszyn - Protokół dotyczący porozumienia zawartego przez Radę Narodową Księstwa Cieszyńskiego z władzami Wydziału Gminnego Cieszyna
- 11 1918, 2 listopada, Cieszyn - Obwieszczenie Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego w sprawie regulacji stosunków prawnych na podległym jej obszarze jurysdykcyjnym

- 12 1918, 2 listopada, Cieszyn - Obwieszczenie Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego o uznaniu jej przez centralny rząd polski w Warszawie
- 13 1918, 4 listopada, Cieszyn - Wniosek Władysława Jeziorskiego w kwestii regulaminu obrad plenarnych Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego
- 14 1918, 4 listopada, Warszawa - Informacja ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego o wysłaniu na Śląsk Cieszyński swojego delegata w celu przejęcia miejscowego szkolnictwa
- 15 1918, 5 listopada, Polska Ostrawa - Umowa zawarta przez Radę Narodową Księstwa Cieszyńskiego i Zemský národní výbor pro Slezsko, regulująca kompetencje obu organów na obszarze Śląska Cieszyńskiego
- 16 1918, 5 listopada, Cieszyn - Rozporządzenie Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego zakazujące sprzedaży alkoholu, broni, amunicji oraz używania zboża do wyrobu piwa
- 17 1918, 6 listopada, Kraków - Umowa Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego z władzami niemieckimi, reprezentowanymi przez wojskową komendę w Katowicach, Dyрекcję Kolei Państwowej w Katowicach i Ministerstwo Robót Publicznych w kwestii wznowienia ruchu kolejowego między Węgrami a Górnym Śląskiem za pośrednictwem linii Bogumin - Jabłonków - Koszyce
- 18 1918, 7 listopada, Cieszyn - Porozumienie ze stroną niemiecką w sprawie ruchu kolejowego, ustalone przez ks. Józefa Londzina
- 19 1918, 8 listopada, Cieszyn - Pismo Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego do Polskiej Komisji Likwidacyjnej w Krakowie z prośbą o przystanie delegatów w celu przejęcia urzędów podatkowych i sądów przez władze polskie
- 20 1918, 8 listopada, Cieszyn - Pełnomocnictwo dla dra Andrzeja Grodyńskiego, upoważniające go do przeprowadzenia rozmów z Polską Komisją Likwidacyjną w Krakowie w kwestii przejęcia urzędów podatkowych i sądów przez władze polskie
- 21 1918, 9 listopada, Cieszyn - Wniosek o podwyższenie prowizji dla inwalidów, wdów i sierot, złożony przez Komisję Socjalno-Polityczną
- 22 1918, 9 listopada, Cieszyn - Wezwanie Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego skierowane do górników w sprawie ustanowienia sądów polubownych
- 23 1918, 11 listopada, Cieszyn - Wniosek Władysława Jeziorskiego w sprawie objęcia przez Radę Narodową Księstwa Cieszyńskiego kurateli nad dobrami Komory Cieszyńskiej oraz powołania Trybunału Ludowego
- 24 1918, 11 listopada, Cieszyn - Rezolucje przyjęte przez mężów zaufania Polskiej Partii Socjalno-Demokratycznej i przedłożone na posiedzeniu plenarnym Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego

- 25 1918, 12 listopada, Cieszyn - Odezwa Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego w sprawie przymusowych rekwizycji środków żywności
- 26 1918, 13 listopada, Cieszyn - Wnioski Rady Gospodarczej, przedłożone do zatwierdzenia Radzie Narodowej Księstwa Cieszyńskiego w dniu 14 listopada 1918 roku
- 27 1918, 16 listopada, Praga - Odpis telegramu (wraz z tłumaczeniem), podpisany przez Czechosłowacki Komitet Narodowy w Pradze, dementujący pogłoski o unieważnieniu przezeń lokalnej umowy polsko-czeskiej z 5 listopada 1918 roku
- 28 1918, 20 listopada, Cieszyn - Rozporządzenie Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego dotyczące prawa do zgromadzeń
- 29 1918, 22 listopada, Cieszyn - Rozporządzenie Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego dotyczące ośmiogodzinnego dnia pracy
- 30 1918, 25 listopada, Warszawa - Statut organizacyjny tymczasowej administracji szkolnej Księstwa Cieszyńskiego
- 31 1918, 30 listopada, Cieszyn - Żądanie podwyżek płac złożone na ręce Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego przez reprezentację nauczycieli szkół ludowych
- 32 1918, przed 30 listopada, Cieszyn - Projekt organizacji władz na terenie Śląska Cieszyńskiego po jego włączeniu w skład państwowości polskiej
- 33 1918, po 1 grudnia, Cieszyn - Pismo Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego do Krajowej Rady Szkolnej w Opawie informujące o przejęciu szkolnictwa na Śląsku Cieszyńskim przez Komisję Szkolną Księstwa Cieszyńskiego w Cieszynie
- 34 1918, 5 grudnia, Cieszyn - Wnioski Prezydium Komisji Szkolnej w sprawie organizacji władz szkolnych na obszarze Śląska Cieszyńskiego
- 35 1918, 8 grudnia, Kraków - Orzeczenie Prezydium Sądu Wyższego w Krakowie w sprawie przejęcia sądownictwa w księstwie cieszyńskim
- 36 1918, 10 grudnia, Cieszyn - Wniosek członków Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego dotyczący dodatków ubraniowych dla nauczycieli szkół ludowych
- 37 1918, 10 grudnia, Cieszyn - Rozporządzenie Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego w sprawie zasiłków dla żołnierzy pełniących służbę w wojsku polskim
- 38 1918, 10 grudnia, Cieszyn - Rozporządzenie Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego w sprawie zasiłków dla rodzin byłych żołnierzy armii austro-węgierskiej
- 39 1918, 11 grudnia, Cieszyn - Rozporządzenie Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego w sprawie powiększenia Wydziałów Gminnych

- 40 1918, 13 grudnia, Cieszyn - *Protokół przejęcia dóbr Komory Cieszyńskiej w zarząd przymusowy przez Radę Narodową Księstwa Cieszyńskiego*
- 41 1918, 18 grudnia, Cieszyn - *Rozporządzenie Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego w sprawie utworzenia tymczasowego Rządu Krajowego w Cieszynie*
- 42 1918, 18 grudnia, Cieszyn - *Prośba Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego o zatwierdzenie zarządu przymusowego nad dobrami arcyksięcia Fryderyka Habsburga przez Ministerstwo Rolnictwa w Warszawie*
- 43 1918, 19 grudnia, Cieszyn - *Rozporządzenie wykonawcze Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego w sprawie 8-godzinnego dnia pracy*
- 44 1918, 23 grudnia, Cieszyn - *Rozporządzenie Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego w sprawie rent dla inwalidów górniczych i hutniczych oraz wdów i sierot po nich*
- 45 1918, 23 grudnia, Cieszyn - *Rozporządzenie Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego w sprawie ubezpieczenia w kasach brackich*
- 46 1918, 24 grudnia, Warszawa - *Telegramy Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych do Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego oraz informacja dla dyrekcji Komory*
- 47 1918, 30 grudnia, Cieszyn - *Pismo Polskich Teologów w Cieszynie do Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego*
- 48 1918, 30 grudnia, Cieszyn - *Protokół przejęcia dóbr arcyksięcia Fryderyka Habsburga położonych na terytorium polskim księstwa cieszyńskiego w zarząd przymusowy, względnie państwowy Rządu Polskiego przez Radę Narodową Księstwa Cieszyńskiego*
- 49 1918, 31 grudnia, Warszawa - *Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych o ustanowieniu zarządu państwowego nad dobrami arcyksięcia Fryderyka Habsburga położonymi na polskiej części terytorium księstwa cieszyńskiego*
- 50 1918, przed 31 grudnia, Cieszyn - *Projekt umowy w sprawie aprowizacji, zawartej przez Radę Narodową Księstwa Cieszyńskiego ze Spółką rolniczo-handlową „Ziemia”*
- 51 1918, przed 31 grudnia, Cieszyn - *Odezwa Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego do mieszkańców obszarów górskich*
- 52 1919, 2 stycznia, Paryż - *Pismo Gustawa Szury do Prezydium Rady Narodowej w sprawie groźby interwencji zbrojnej Czechosłowacji na obszarze Śląska Cieszyńskiego*
- 53 1919, 3 stycznia, Paryż - *Pismo Gustawa Szury do Prezydium Rady Narodowej w sprawie groźby interwencji zbrojnej Czechosłowacji na obszarze Śląska Cieszyńskiego - uzupełnienie*

-
- 54 1919, 3 stycznia, Warszawa - Informacja Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych w Warszawie dla Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego o ustanowieniu zarządu państwowego nad dobrami arcyksięcia Fryderyka Habsburga, położonymi na polskim terytorium księstwa cieszyńskiego
- 55 1919, 7 stycznia, Cieszyn - Rezolucja Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego w sprawie zamachu stanu w Warszawie
- 56 1919, 7 stycznia, Cieszyn - Decyzja Komisji Skarbowej w sprawie wynagrodzenia członków Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego
- 57 1919, 10 stycznia, Cieszyn - Protokół posiedzenia polskich stronnictw w celu ustalenia wspólnej listy kandydatów do Sejmu Ustawodawczego w Warszawie
- 58 1919, 10 stycznia, Cieszyn - Deklaracja Zarządu Polskiego Stronnictwa Ludowego
- 59 1919, 14 stycznia, Cieszyn - Odezwa Rady Narodowej w sprawie wystąpienia przeciwko sile zbrojnej państwa polskiego
- 60 1919, 17 stycznia, Cieszyn - Fragment protokołu z posiedzenia konstytuującego Komisji Szkolnej Księstwa Cieszyńskiego
- 61 1919, po 23 stycznia, Cieszyn - Informacja o postępach wojsk czechosłowackich
- 62 1919, 24 stycznia, Bielsko - Telegram Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego do premiera rządu polskiego - Ignacego Paderewskiego
- 63 1919, 24 stycznia, Warszawa - Telegram premiera rządu polskiego - Ignacego Paderewskiego do Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego w Bielsku
- 64 1919, 24 stycznia, Bielsko - Telegram Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego do premiera rządu polskiego - Ignacego Paderewskiego w sprawie wyjazdu delegacji na konferencję pokojową w Paryżu
- 65 1919, 25 stycznia, Bielsko - Telegram Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego do premiera rządu polskiego - Ignacego Paderewskiego
- 66 1919, 26 stycznia, Cieszyn - Pismo Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego do władz polskich w Warszawie i Krakowie, informujące o represyjnych działaniach wojsk czechosłowackich na obszarze Śląska Cieszyńskiego
- 67 1919, po 26 stycznia, Kraków - Telegram Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego do premiera rządu polskiego - Ignacego Paderewskiego w sprawie wyjazdu delegatów Śląska Cieszyńskiego na konferencję pokojową w Paryżu
- 68 1919, 27 stycznia, Kraków - Pismo Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego do władz polskich z prośbą o pomoc w walce z agresją Czechosłowacji
- 69 1919, 28 stycznia, Kraków - Uchwała Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego o wysłaniu swej delegacji do przedstawicieli polskich władz

- 70 1919, 28 stycznia, Kraków – Telegram Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego do przedstawicieli władz polskich informujący o wyjeździe swej delegacji z Krakowa
- 71 1919, 31 stycznia, Bielsko – Pismo radcy Rządu Krajowego – Jakuba Podczaskiego do Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego
- 72 1919, 3 luty, Paryż – Werdykt Rady Czterech w sprawie Śląska Cieszyńskiego
- 73 1919, 5-6 luty, Kraków, Warszawa – Protest Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego przeciwko warunkom umowy zawartej w Paryżu w dniu 3 lutego 1919 roku
- 74 1919, 6 luty, Kraków – Informacja prasowa o proteście Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego przeciwko warunkom umowy zawartej w Paryżu w dniu 3 lutego 1919 roku
- 75 1919, 6 luty, Cieszyn – Rozporządzenie Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego w sprawie dodatków dla funkcjonariuszy państwowych i nauczycieli ludowych
- 76 1919, 7 lutego, Pruchna – Protokół z rokowań polskiej i czechosłowackiej delegacji kolei i wojskowości w sprawie wznowienia ruchu kolejowego na liniach Bogumin – Dziedzice i Bielsko – Cieszyn
- 77 1919, 8 lutego, Kraków – Pismo Krakowskiej Dyrekcji Kolei Państwowych do Komisji Rządzącej dla Galicji, Śląska Cieszyńskiego, Orawy i Spisza w sprawie rokowań polskiej i czechosłowackiej delegacji kolei i wojskowości w sprawie wznowienia ruchu kolejowego na liniach Bogumin – Dziedzice i Bielsko – Cieszyn
- 78 1919, 8 lutego, Kraków – Pismo Komisji Rządzącej dla Galicji, Śląska Cieszyńskiego, Orawy i Spisza do Prezydium Rady Ministrów w Warszawie w sprawie rokowań polskiej i czechosłowackiej delegacji kolei i wojskowości w sprawie wznowienia ruchu kolejowego na liniach Bogumin – Dziedzice i Bielsko – Cieszyn
- 79 1919, 9 luty, Kraków – Informacja Prezydium Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego dla Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w Warszawie o przewidywanym strajku w Karwinie
- 80 1919, 9 luty, Kraków – Informacja Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego dla Ministerstwa Spraw Zewnętrznych w Warszawie w sprawie doniesień prasowych o zajęciu spornego obszaru przez wojska koalicyjne
- 81 1919, 12 lutego, Skoczów – Meldunek rotmistrza Wacława Czaczki-Rucińskiego dotyczący przyjazdu Międzynarodowej Komisji Kontrolującej
- 82 1919, po 12 lutego, Kraków – Telegram do naczelnych władz polskich, informujący o sytuacji na Śląsku Cieszyńskim

-
- 83 1919, 14 luty, Cieszyn - Informacja dla członków Prezydium Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego przekazana przez Kazimierza Piątkowskiego
- 84 1919, 16 lutego, Skoczów - Sprawozdanie Stanisława Dangla dla Ministerstwa Spraw Zagranicznych, dotyczące przyjazdu Międzynarodowej Komisji Kontrolującej
- 85 1919, 20 luty, Bielsko - Obwieszczenie Komisji Szkolnej Księstwa Cieszyńskiego
- 86 1919, 21 luty, Skoczów - Meldunek rotmistrza Wacława Czaczki-Rucińskiego w sprawie aktywności militarnej Czechosłowacji na obszarze Śląska Cieszyńskiego
- 87 1919, 21 lutego, Skoczów - Meldunek uzupełniający rotmistrza Wacława Czaczki-Rucińskiego w sprawie aktywności militarnej Czechosłowacji na obszarze Śląska Cieszyńskiego
- 88 1919, 25 lutego, [Cieszyn] - Polsko-czechosłowacka umowa wojskowa ustalająca linię demarkacyjną na obszarze Śląska Cieszyńskiego
- 89 1919, 25 luty, Cieszyn - Uzgodnienia dotyczące administracji spornego obszaru Śląska Cieszyńskiego
- 90 1919, 26 luty, Cieszyn - Odezwa Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego dotycząca werdyktu Rady Czterech w sprawie Śląska Cieszyńskiego
- 91 1919, 26 luty, Cieszyn - Zarządzenie Międzynarodowej Komisji Kontrolującej w sprawie dostaw węgla z Zagłębia Karwińskiego
- 92 1919, 28 lutego, Cieszyn - Odezwa Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego i Polskiej Partii Socjalno-Demokratycznej do górników Zagłębia Karwińskiego
- 93 1919, 9 marca, Cieszyn - Pismo Polskiego Komitetu Obywatelskiego w sprawie nominacji do Urzędu Krajowego w Cieszynie
- 94 1919, 11 marca, Cieszyn - Protest Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego przeciwko łamaniu przez Czechów umowy z dnia 3 lutego 1919 roku
- 95 1919, 26 marca, Cieszyn - Rozporządzenie Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego w sprawie tymczasowego podniesienia poborów nauczycieli ludowych
- 96 1919, 26 marca, Cieszyn - Upoważnienie dla Komisji Szkolnej Księstwa Cieszyńskiego
97. 1919, 29 marca, Cieszyn - Uzupełnienie uchwały z dnia 26 marca 1919 roku
- 98 1919, 29 marca, Cieszyn - Rozporządzenie Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego w sprawie regulacji obrotu bydłem
- 99 1919, 4 kwietnia, Cieszyn - Rozporządzenie Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego w sprawie opieki nad zdemobilizowanymi żołnierzami i bezrobocia

- 100 1919, 13 kwietnia, Cieszyn – Pismo Władysława Günthera do Ministerstwa Spraw Zagranicznych w Warszawie w sprawie zmiany Międzynarodowej Komisji Kontrolującej w Cieszynie
- 101 1919, 29 kwietnia, Cieszyn – Rozporządzenie Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego w sprawie taryfy celnej
- 102 1919, 3 maja, Cieszyn – Odezwa Polskiej Partii Socjalistycznej do Międzynarodówki w sprawie Śląska Cieszyńskiego
- 103 1919, 6 maja, Cieszyn – Rozporządzenie Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego w sprawie przyznania dodatku drożyznianego urzędnikom państwowym
- 104 1919, 6 maja, Cieszyn – Nota Międzynarodowej Komisji Kontrolującej w Cieszynie do Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego z prośbą o umieszczenie adnotacji w prasie dotyczącej propozycji rozstrzygnięcia sporu polsko-czechosłowackiego
- 105 1919, 14 maja, Cieszyn – Rozporządzenie Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego upoważniające Feliksa Bocheńskiego do nominacji sędziów na obszarze Śląska Cieszyńskiego
- 106 1919, 14 maja, Cieszyn – Uzasadnienie dla rozporządzenia Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego, upoważniającego Feliksa Bocheńskiego do nominacji sędziów na obszarze Śląska Cieszyńskiego
- 107 1919, 15 maja, Cieszyn – Rozporządzenie Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego w sprawie opodatkowania przedsiębiorstw krajowych i zagranicznych
- 108 1919, 22 maja, Cieszyn – Wykaz nominacji sędziowskich na obszarze Śląska Cieszyńskiego
- 109 1919, 30 maja, Cieszyn – Rozporządzenie Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego w sprawie przydziałów sacharyny
- 110 1919, 4 czerwca, Cieszyn – Informacja o uchwale Prezydium Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego dotyczącej otwarciu rachunku funduszu na rzecz ofiar katastrofy górniczej w Łazach
- 111 1919, 4 czerwca, Cieszyn – Informacja w sprawie rachunku funduszu na rzecz ofiar katastrofy górniczej w Łazach
- 112 1919, 23 czerwca, Cieszyn – Rozporządzenie Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego w sprawie ograniczenia praw obywatelskich na obszarze bielskiego powiatu politycznego
- 113 1919, 24 czerwca, Cieszyn – Rozporządzenie Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego w sprawie zmiany ceny spirytusu
- 114 1919, 28 czerwca, Cieszyn – Uchwały Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego dotyczące problematyki niemieckiej

- 115 1919, 30 czerwca, Cieszyn – Rozporządzenie Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego w sprawie ulg dla funkcjonariuszy państwowych
- 116 1919, 30 czerwca, Cieszyn – Rozporządzenie Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego w sprawie wynagrodzenia duszpasterzy za naukę religii w szkołach ludowych
- 117 1919, 5 lipca, Cieszyn – Prośba do Ministerstwa Spraw Zagranicznych o wystawienie paszportów dyplomatycznych dla delegatów ewangelików śląskich udających się na konferencję pokojową w Paryżu
- 118 1919, 15 lipca, Cieszyn – Rozporządzenie w sprawie utworzenia Izby Handlowej i Przemysłowej w Bielsku
- 119 1919, 25 lipca, Cieszyn – Pismo Krajowego Urzędu Gospodarczego do Ministerstwa Apropowizacji w Warszawie
- 120 1919, 25 lipca, Cieszyn – Wniosek Ludwika Lizaka w sprawie donosów prasowych dotyczących rozstrzygnięcia terytorialnego na obszarze Śląska Cieszyńskiego
- 121 1919, 19 sierpnia, Cieszyn – Rozporządzenie Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego w sprawie regulacji obrotu bydłem
- 122 1919, przed 26 sierpnia, Cieszyn – Prośba adwokatów zamieszkujących cieszyński obwód sądowy o powołanie Izby Adwokackiej w Cieszynie
- 123 1919, 26 sierpnia, Cieszyn – Rozporządzenie Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego w sprawie ustanowienia Izby Adwokackiej
- 124 1919, 31 sierpnia, Cieszyn – Rezolucja wiecowa Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego w kwestii górnośląskiej i cieszyńskiej
- 125 1919, 2 września, Cieszyn – Rozporządzenie Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego w sprawie ustanowienia Urzędu Polubownego w Cieszynie
- 126 1919, 2 września, Cieszyn – Rozporządzenie Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego w sprawie zniesienia cenzury prewencyjnej
- 127 1919, 16 września, Cieszyn – Rozporządzenie Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego w sprawie zniesienia stanu wyjątkowego w powiecie bielskim
- 128 1919, 23 września, Cieszyn – Rozporządzenie Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego w sprawie nadzwyczajnych dodatków dla duchowieństwa katolickiego
- 129 1919, 23 września, Cieszyn – Rozporządzenie Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego w sprawie podwyżki płac urzędników wymiaru sprawiedliwości
- 130 1919, 27 września, Paryż – Decyzja Rady Pięciu w sprawie plebiscytu w księstwie cieszyńskim, na Spiszu i Orawie

- 131 1919, 27 września, Cieszyn - Prośba do Sekcji Opieki Ministerstwa Spraw Wojskowych w Warszawie w sprawie jej Okręgowej Ekspozytury w Cieszynie
- 132 1919, 30 września, Cieszyn - Rozporządzenie Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego ogłaszające rozporządzenie Ministerstwa Skarbu, jako obowiązujące na obszarze swej jurysdykcji
- 133 1919, 2 października, Cieszyn - Postanowienia Prezydium Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego w sprawie ustanowienia odznak „Za obronę Śląska”
- 134 1919, 6 października, Cieszyn - Uzupełniające Rozporządzenie Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego w sprawie utworzenia tymczasowego Rządu Krajowego w Cieszynie
- 135 1919, 14 października, Cieszyn - Rozporządzenie Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego w sprawie Urzędu Celnego we Frysztacie
- 136 1919, 14 października, Cieszyn - Rozporządzenie Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego w sprawie obowiązkowych szczepień przeciwko ospie
- 137 1919, 17 października, Cieszyn - Rozporządzenie Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego w sprawie zakazu przywozu i obiegu jedno- i dwukoronówek
- 138 1919, 21 października, Cieszyn - Rozporządzenie Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego w sprawie dodatków dla nauczycieli Śląska Cieszyńskiego
- 139 1919, 21 października, Cieszyn - Nota Międzynarodowej Komisji Kontrolującej do władz polskich i czechosłowackich, dotycząca projektu administracji Śląska Cieszyńskiego w okresie plebiscytowym
- 140 1919, 21 października, Cieszyn - Projekt Międzynarodowej Komisji Kontrolującej w sprawie administracji Śląska Cieszyńskiego przed plebiscytem
- 141 1919, 23 października, Cieszyn - Pismo przewodnie do noty Międzynarodowej Komisji Kontrolującej z 21 października 1919 roku
- 142 1919, 24 października, Warszawa - Pismo Ministerstwa Spraw Wojskowych do Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego z propozycją utworzenia tajnej milicji obywatelskiej
- 143 1919, 24 października, Warszawa - Pismo Ministerstwa Spraw Wojskowych do dowództwa 7 Dywizji Piechoty i kierownictwa Żandarmerii
- 144 1919, 25 października, Cieszyn - Nota Międzynarodowej Komisji Kontrolującej w sprawie projektu administracji Śląska Cieszyńskiego w okresie przygotowawczym do plebiscytu
- 145 1919, 27 października, Cieszyn - Uchwała Prezydium Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego o mianowaniu przewodniczącego Komisji Szkolnej Księstwa Cieszyńskiego

- 146 1919, 28 października, Cieszyn – Petycja Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego do rządu Rzeczypospolitej Polskiej w sprawie utrzymania praw robotniczych
- 147 1919, 7 listopada, Cieszyn – Odezwa Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego do ludności zamieszkałej poza linią demarkacyjną
- 148 1919, 7 listopada, Cieszyn – Rozporządzenie Rządu Krajowego Księstwa Cieszyńskiego w sprawie utworzenia Komisji Przywozu i Wywozu
- 149 1919, 7 listopada, Cieszyn – Ogłoszenie Prezydium Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego w sprawie zatwierdzenia uchwały Towarzystwa Akcyjnego we Frysztacie „Frysztaćkie Huty Żelaza i Stali”, dotyczącej podwyższenia kapitału akcyjnego
- 150 1919, 19 listopada, Cieszyn – Rozporządzenie Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego w sprawie obiegu polskich marek na terytorium swej jurysdykcji
- 151 1919, 19 listopada, Cieszyn – Rozporządzenie Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego w sprawie Centrali Dewiz
- 152 1919, 2 grudnia, Cieszyn – Rozporządzenie Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego w sprawie podwyższenia poborów spoczynkowych dla emerytowanych funkcjonariuszy państwowych, nauczycieli szkół średnich, wydziałowych i ludowych, jak i wdów i sierot po nich
- 153 1919, 2 grudnia, Cieszyn – Przepis wykonawczy Dyrekcji Skarbu i Komisji Szkolnej Księstwa Cieszyńskiego do rozporządzenia Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego w sprawie podwyższenia poborów spoczynkowych dla emerytowanych funkcjonariuszy państwowych, nauczycieli szkół średnich, wydziałowych i ludowych, jak wdów i sierot po nich
- 154 1919, 14 grudnia, Frysztat – Rezolucja wiecowa polskich mieszkańców powiatu frysztaćkiego
- 155 1919, 22 grudnia, Cieszyn – Rozporządzenie Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego w sprawie zmiany kompetencji władz górniczych
- 156 1919, 22 grudnia, Cieszyn – Uchwała Prezydium Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego w sprawie zakupu dawnych koszar Obrony Krajowej dla celów szkolnych
- 157 1919, 23 grudnia, Cieszyn – Poparcie Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego dla gen. Franciszka Ksawerego Latinika
- 158 1919, 30 grudnia, Cieszyn – Uchwała Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego o przyznaniu dodatków miesięcznych duchowieństwu katolickiemu
- 159 1920, 7 stycznia, Cieszyn – Ogłoszenie przez Radę Narodową Księstwa Cieszyńskiego ustawy z dnia 21 października 1919 roku o wieku pełnoletniości w byłym zaborze austriackim, jako obowiązującej na Śląsku Cieszyńskim

- 160 1920, 8 stycznia, Cieszyn - Rozporządzenie Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego w sprawie wprowadzenia nowej taryfy celnej
- 161 1920, 13 stycznia, Cieszyn - Rozporządzenie Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego w sprawie ogłoszenia ustawy o uproszczonym postępowaniu w sprawach o zbrodnie i występki
- 162 1920, 13 stycznia, Cieszyn - Rozporządzenie Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego w sprawie przyznania funkcjonariuszom państwowym nadzwyczajnych dodatków do diet i strawnego
- 163 1920, 13 stycznia, Cieszyn - Rozporządzenie Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego w sprawie nowej taryfy adwokackiej
- 164 1920, 13 stycznia, Cieszyn - Rozporządzenie Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego w sprawie zmiany śląskiej ustawy budowlanej
- 165 1920, 13 stycznia, Cieszyn - Rozporządzenie Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego w sprawie akcji budowlanej
- 166 1920, 20 stycznia, Cieszyn - Propozycje Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego w sprawie przyznania subwencji na rok 1920
- 167 1920, 24 stycznia, Cieszyn - Postanowienie Prezydium Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego w sprawie zatwierdzenia statutu Towarzystwa Akcyjnego „Bank Śląski”
- 168 1920, 30 stycznia, Cieszyn - Odezwa Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego z okazji przybycia Międzynarodowej Komisji Plebiscytowej do Cieszyna
- 169 1920, 3 lutego, Cieszyn - Proklamacja Międzynarodowej Komisji Plebiscytowej, wydana z okazji przejścia władzy na spornym obszarze Śląska Cieszyńskiego
- 170 1920, 17 marca, Cieszyn - Komunikat Międzynarodowej Komisji Plebiscytowej o zatwierdzeniu rozporządzenia Prefekta dla wschodniej części Śląska Cieszyńskiego w kwestii załatwiania zatargów zbiorowych
- 171 1920, 24 kwietnia, Cieszyn - Rozporządzenie Prefekta dla wschodniej części Śląska Cieszyńskiego w kwestii załatwiania zatargów zbiorowych
- 172 1920, 12 maja, Cieszyn - Decyzja Międzynarodowej Komisji Plebiscytowej w kwestii ordynacji plebiscytowej
- 173 1920, 12 maja, Cieszyn - Rezolucja Prezydium Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego sprzeciwiająca się stemplowaniu marki polskiej
- 174 1920, 29 maja, Cieszyn - Statut organizacyjny Policji Komunalnej, powołanej na obszarze Śląska Cieszyńskiego z ramienia Międzynarodowej Komisji Plebiscytowej

Indeks osobowy

A

Adamecki, Teofil I: 45, 69, 73, 74, 76, 100, 160, 214, 223, 224, 323, 324, 342, 343, 359, 476, 508, 515, 521; II: 29, 83, 94, 155, 203
 Albert Sasko-Cieszyński, książę cieszyński II: 78
 Aleksandrowicz, Franciszek I: 124, 126, 219

B

Bach, doktor I: 218
 Bačkovský Antonín I: 233, 477; II: 144
 Baczyński, Stanisław I: 80
 Bader, Karol I: 178, 482, 485
Bahlcke, Joachim I: 32
 Banaszekiewicz, Witold I: 261
 Bannert, Andrzej I: 18
Baran, Ivo I: 28
Barański, Mirosław I: 296
 Barlicki, Norbert I: 422
 Baron, Karel I: 69, 73, 241, 259, 286, 326, 413, 475, 512, 515; II: 47
 Barteczek, Franciszek I: 23, 106, 107
 Barteczek, Józef I: 105, 112
 Barthélemy, Joseph I: 206, 242; II: 134, 171
 Bartusch, Otto I: 138, 314
 Bass, *oficer amerykański* II: 167, 168
Basta, Jan I: 204
 Bathelt, Ryszard II: 115, 116
 Bator (Batorówna), Maria I: 148
 Battaglia, Roger I: 165
 Beaupré, Antoni I: 478
 Beess z Chrostiny, *rodzina* II: 44
 Beneš, Edvard I: 57, 63, 73, 219, 225, 228, 233, 242, 250, 272, 273, 284, 299, 301, 315, 320, 351, 367, 421, 490, 517; II: 117
 Beneš, *komisarz czeski* II: 117

Bernezzo, Demetrio di I: 512
Bestry, Jerzy I: 419
Białokur, Marek I: 300
 Bielak, doktor I: 312
 Bielny, Teresa → Kornuta, Teresa
Bierzanek, Remigiusz I: 166
 Biliński, Leon I: 181, 407, 509; II: 236
 Biłko, Ewa → Sojka, Ewa
Biszorski, Edward I: 302
 Bláha, Silvestr II: 143-144
 Blazej, Josef II: 122
 Błachut, Karol II: 184
 Bobek, Jan II: 323
 Bobek, Katarzyna, z domu Kajzar II: 323
 Bobek, Paweł I: 35, 40, 42, 43, 55, 56, 74, 95-99, 102-104, 106, 110, 113, 117-120, 125, 127, 130, 131, 134, 135, 138, 139, 141, 142, 144, 146, 148, 149, 153, 156, 158, 160, 163, 164, 167-172, 178-183, 185, 187, 190, 191, 197, 198, 204, 205, 210, 212-215, 217-219, 221-225, 227, 236, 238-241, 244-246, 250-252, 263, 267, 271, 274, 276, 279-281, 283, 287, 299, 301, 302, 318, 319, 323, 335, 355, 357, 359, 361, 363-366, 369, 373, 374, 377, 378, 383, 400, 401, 409, 411-415, 417, 421-425, 429, 432, 433, 437, 441, 444-447, 449, 452, 455, 457-460, 468-473, 476, 477, 479, 481, 482, 484, 485, 487-489, 498, 499, 503, 505, 506, 510, 512, 513, 515-517, 519-522, 524; II: 9, 13, 14, 16, 18-22, 33, 62, 76, 78, 103-106, 118, 130, 133, 211, 214, 226-229, 236, 241, 244, 246, 260, 262-265, 268, 273, 278, 280, 287, 293, 299, 302, 323
 Bobowski, Josef Jaxa von → Jaxa-Bobowski, Josef von

- Bobrowski, Emil I: 212; II 106
 Bocheński, Feliks Władysław I: 116, 236, 247, 254, 258, 285, 294, 433, 450-452, 456, 464; II: 178-181, 184, 257
 Bogus, Marzena I: 7, 206, 228, 318, 348, 405; II: 70, 155
 Boháček, Jiří I: 119
 Bojda, Stefania I: 30
 Bonczek, Alojzy I: 295, 440
 Bonusiak, Włodzimierz I: 28
 Borák, Mečislav I: 25, 30, 32-33
 Borsarelli di Rifredo, Luigi I: 67, 424; II: 305-306, 316
 Bozewicz, Jan I: 115
 Brand, członek komisji węglowej w Morawskiej Ostrawie I: 339, 417, 477
 Branny, Jan I: 307
 Bratkowski, Stefan I: 338, 499, 504-505
 Brauneder, Wilhelm II: 28
 Brauner (Braüner), Karol I: 112
 Breiner, Wilhelm I: 140
 Brenner, Wincenty II: 194
 Brożek, Ludwik I: 78
 Brüll, Artur II: 194
 Brzeziński, osoba niezidentyfikowana I: 278
 Brzuska, Eugeniusz I: 40, 41, 57, 74, 95, 99, 104, 110, 113, 117, 120, 125, 131, 138, 142, 145, 148, 154-156, 162-164, 170, 172, 173, 175, 177, 179, 180, 182, 183, 185, 190-192, 194-196, 198, 205, 230-236, 238-241, 244-246, 250, 252, 256, 257, 261, 266, 267, 270, 271, 274, 275, 277-279, 288-290, 292-294, 297, 299, 303, 309, 310, 312, 313, 320, 323-325, 328-330, 333, 336, 337, 343, 346, 347, 352, 353, 355, 357, 360, 362-364, 366, 374, 383, 386, 387, 391, 395, 396, 398-400, 402, 404, 408, 409, 411, 415-417, 421, 424-427, 429, 430, 432, 434, 441, 443-445, 447, 449, 450, 452, 459, 462, 463, 465, 467-480, 482, 486-488, 500, 516, 518, 519, 521, 523, 524; II: 14, 16, 62, 76, 78, 83, 111, 154, 159, 165, 173, 177, 179, 183, 186, 189, 192, 211, 228, 229, 245, 260, 263, 273, 323
 Brzuska, Franciszek II: 323
 Brzuska, Maria, z domu Szwanda II: 323
 Buchta, Józef I: 131, 163
 Budniok, Ludwik I: 112, 455
 Bujak, Franciszek I: 166, 215
 Bujok, osoba niezidentyfikowana I: 112
 Bukowski, Rudolf I: 221, 236; II: 91, 94
 Buława, Edward I: 15, 20, 24, 32, 107, 204, 207, 359
 Bursche, Juliusz I: 110, 210; II: 110
 Buszko, Józef I: 28
 Buzek, Jan II: 398
 Buzek, Jerzy II: 21, 83, 102
 Buzek, Józef I: 46, 128, 141, 298, 300, 388, 496, 511; II: 210
 Buzek, Karol I: 223, 253, 296
 Bystroń, Jan I: 166
 Bystroń, Jan Stanisław I: 166
- C**
 Cambon, Jules I: 249, 261, 272, 300, 370, 383-384, 388; II: 210
 Chlebowczyk, Józef I: 15-17, 21, 27, 29
 Chlebus, Jan I: 99, 225
 Chlumský, Vítězslav I: 151; II: 37
 Chmelář, Josef I: 27
 Chmielarz, Andrzej I: 30
 Chmielewski, urzędnik ministerialny II: 88-89, 95
 Chobot, Barbara, z domu Uher II: 324
 Chobot, Emanuel I: 95, 97, 99, 100, 112, 138, 140, 141, 148, 153, 154, 179, 183, 186, 221, 246; II: 10, 16, 19-21, 47, 130, 324, 335
 Chobot, Józef II: 324
 Chojecki, Edmund I: 522
 Cholewka, Kazimierz II: 184
 Choroszewski, Władysław I: 387
 Chorubski, Stanisław II: 194
 Chrobák, Luděk I: 119
 Ciągwa, Józef I: 486, 511
 Ciemała, Jan I: 246
 Cienciała, Jerzy I: 253
 Cienciała, Anna Maria I: 33
 Cieslar, Georg → Cieślar, Georg
 Cieszymir (pseudonim) I: 75, 77
 Cieślar, Georg II: 551, 553, 556
 Cimała, Bogdan I: 30
 Cinciała, Andrzej I: 7, 12, 101; II: 22
 Cingr, Petr I: 17, 119; II: 13, 14, 33
 Ciupek, porucznik I: 135
 Clemenceau, Georges I: 219, 273, 284; II: 100, 117
 Coolidge, Archibald I: 134, 143, 147; II: 167
 Coulson, Basil I: 246, 248, 293; II: 134, 143, 147, 165-169, 178

- Crowe, Alexander Barby Wichart Eyre II: 233
- Cselesta z Celestyny, Karol I: 305
- Cybulski, Bogdan I: 8, 24, 37, 39, 43, 46, 47, 96, 97, 100, 104, 106, 110-112, 115, 116, 118, 123, 124, 127-130, 133, 143, 150, 157, 217, 234, 237, 245, 253, 265, 267, 318, 324, 355, 469, 521; II: 15, 31, 39, 62, 69, 80, 81, 188
- Czaczka → Czaczka-Ruciński, Waclaw
- Czaczka-Ruciński, Waclaw I: 58, 67, 83, 233; II: 131, 139-141
- Czaika, Karl I: 429
- Czapliński, Julian I: 50, 126-128, 140, 169, 174, 183, 184, 213, 214, 216, 217, 224, 228, 236-238, 240, 241, 244, 245, 253, 257, 262, 267, 274, 282, 283, 288, 337, 339, 342, 343, 368, 370, 371, 419, 424, 425, 442; II: 14, 101, 203
- Czachowski, Marian → Czechowski, Marian
- Czech, Anna → Michejda, Anna
- Czechowski, Marian I: 355, 419
- Czerny, Ignacy II: 130
- Czubiński, Antoni I: 300
- Czyż, Franciszek I: 57, 95, 99, 102, 104, 110, 112, 113, 117, 120, 138, 142, 148, 156, 159, 164, 179, 185, 191, 198, 205, 217, 246, 252, 257, 261, 266, 271, 274, 279, 283, 289, 293, 299, 304, 307, 309, 310, 312-314, 317, 320, 330, 343, 351, 352, 363, 368, 373, 387, 425, 432, 519; II: 10, 16, 19, 69, 324
- D**
- Dałkowski, Władysław I: 230
- Danel, Robert I: 20, 107, 414
- Dangel, Stanisław I: 227, 230-233, 238, 253; II: 134, 137-138, 143, 172
- Daszyński, Ignacy I: 23, 38, 41, 373, 422, 490, 498; II: 333
- Davies, Norman I: 33, 338
- Dąbrowska, Kornelia, z domu Kment II: 324
- Dąbrowski, Walenty II: 324
- Dąbrowski, Włodzimierz I: 12, 25, 26, 29, 50, 56, 74, 85, 101, 102, 105, 119, 184, 214, 216-218, 220, 221, 223, 225, 226, 229, 230, 282, 330, 368, 371, 383, 413
- Dembiniok, Józef I: 229, 240
- Demel, Jiří I: 201
- Długajczyk, Edward I: 9, 11, 30, 56, 71, 229; II: 240
- Długopolski, komendant milicji I: 111
- Dłuski, Kazimierz I: 242, 272
- Dmowski, Roman I: 17, 23, 38, 57, 63, 166, 178, 191, 192, 194, 219, 225, 242, 272, 273, 277, 278, 300, 332, 370, 383-384; II: 28, 97, 99, 100, 117
- Dobrowolski, Józef I: 97, 111-112, 128, 140, 152, 160, 461, 509; II: 29, 47-48, 302
- Dobrowolski, Piotr I: 29
- Domagalski, Ignacy I: 57, 116, 128, 240, 259, 461, 510; II: 302
- Dostal, Josef I: 140
- Downarowicz → Wegnerowicz, Roman
- Drlík, Josef I: 105, 115-116; II: 17
- Du Bois A.W., amerykański dyplomata I: 280, 293; II: 165, 167-169
- Dubiański, Waclaw I: 101, 429; II: 29
- Duda, Franciszek I: 166
- Dudek, Tomasz I: 131
- Dufrat, Joanna I: 148
- Dyla, członek komisji gospodarczej I: 105
- Dymowski, Tadeusz I: 191
- Dyndowicz, Antonia (Antonina) II: 112
- Dziki, Sylwester I: 150
- E**
- Eckert, Ludwik I: 132
- Ehrenhaft, Alois I: 429
- Eichler, Edmund I: 138, 331
- Eisner, Julius I: 140
- Emilewicz, Józef I: 224
- F**
- Fałęcki, Tomasz I: 27
- Farnik, Ernest I: 132, 150, 160, 166, 187, 214, 260, 330, 349, 351, 397, 399, 430; II: 29, 108, 258, 267, 269
- Faryś, Janusz I: 191
- Fasora, Lukáš I: 319
- Fazan, Mirosław I: 20
- Feliks, Piotr I: 66, 311, 313, 435
- Ficek, Viktor I: 319
- Fiedorczyk, Piotr I: 49
- Figowa, Felicja I: 20
- Filasiewicz, Hilary I: 47, 129, 141, 149, 446
- Filip, Elżbieta I: 125
- Filipi, dyrektor banku I: 216

- Filipowicz, Tytus I: 178
 Foch, Ferdinand I: 97, 99, 100
 Fordham, oficer I: 234, 241; II: 131, 134
Franzel, Emil I: 165, 171
 Friedel, Franciszek I: 17
 Friedrich, Karl (Carl) I: 23; II: 25-28
 Fröbel, Friedrich Wilhelm I: 349
 Fromont de Bouaille, Jacques Eugène I: 490, 494
 Fryderyk, arcyksiążę → Habsburg, Fryderyk
Fryś-Pietraszkowa, Ewa I: 40
 Fuchs, Karol I: 190; II: 106, 194
 Fulda, Eugen I: 107, 190, 209, 256, 494-495, 511; II: 29, 106, 115
- G**
Galicz, Jan I: 20
 Gall, Stanisław I: 461
 Gałęcki, Kazimierz I: 47, 171, 237
 Gamroth, Alois I: 111; II: 23, 24
Garlicki, Andrzej I: 27
Gastpary, Woldemar I: 110
 Gawlas, Józef I: 112, 214, 223
Gawrecká, Marie I: 29, 32
Gawrecki, Dan I: 13, 14, 25, 32, 36, 37, 301
Gąsior, Grzegorz I: 33
 George David Lloyd I: 273, 300, 338; II: 117
 Gerndt, Johann I: 106
 Glajcar, inżynier I: 207, 400
Glassl, Horst I: 171
 Głąbiński, Stanisław I: 193; II: 17, 104
Gmitruk, Janusz I: 30; II: 343
 Goetze, Ferdynand II: 104-105
Gojniczek, Wacław I: 32, 81, 90
 Golachowski, Tadeusz I: 163, 219, 221; II: 131
Golec, Józef I: 30
 Gołogórski, Emil I: 161, 201, 211, 220
Gourvish, Terry I: 346
Górak, Artur I: 181
 Górecki, Franciszek I: 100
 Górnjak, Franciszek II: 22
 Górnjak, Jan II: 194
 Górnjak, Józef I: 112
 Grabska, Stanisława, z domu Mittelsztedt II: 327
 Grabski, Feliks II: 327
 Grabski, Stanisław I: 166, 168, 192, 222, 252, 253, 280, 281, 284, 299, 384, 394, 425; II: 111, 136, 327
 Grabski, Władysław I: 26, 73, 100, 510, 517, 522-523; II: 280, 327
 Grenard, Basil I: 246, 293, 339; II: 134, 136, 143, 147, 165, 166, 168, 171
 Grim, Emanuel I: 16, 28, 63, 214, 217, 373
Grisa, Ivan I: 119
 Grodyński, Andrzej I: 124, 128, 142, 150, 177, 427; II: 40
 Grodyński-Kusionowicz, Andrzej → Grodyński, Andrzej
 Grodziecki, Melchior I: 404
 Gröger, Ingo I: 190; II: 106
Gromada, Thaddeus I: 163
Gröschel, Bernhard I: 145, 324
Grosfeld, Leon I: 178
 Grosser, Otton II: 125
Grot, Leszek I: 300
Gruchala, Janusz I: 15, 17-21, 25, 28, 29, 180
Grünbaum, Izaak I: 357; II: 99
 Grünbaum, socjalista I: 511
 Gruszka, Józef I: 112
 Grześ, doktor I: 418
 Gumpłowicz, Władysław I: 232, 237, 238, 289, 291, 292, 432, 435, 437
 Günther, Georg II: 115
 Günther, Władysław I: 26, 48, 253, 285, 326, 333, 345, 373, 376, 422, 434, 460, 475, 499; II: 138, 165, 171
 Gutowski, Stanisław I: 98, 99
- H**
 Haase, Theodor I: 16, 18, 305
 Haberland, Robert II: 194
 Habrman, Gustav II: 13, 14
Habrmanová, Magda I: 25
 Habsburg, Eugeniusz Ferdynand II: 269
 Habsburg, Fryderyk I: 44, 52, 131, 133, 136, 142, 171, 182, 258, 313; II: 44, 74, 78, 81-83, 88, 89, 91, 92, 94, 95, 101, 102, 170, 171, 257
 Habsburg, Albrecht Fryderyk I: 142
 Habsburgowie, *dynastia* I: 13, 136, 159; II: 44, 81, 174
 Hajduk, Antoni I: 325
 Hajduk, Feliks I: 42, 74, 104, 110, 113, 117, 120, 125, 129-131, 137, 141, 147, 156, 160, 164, 171, 172, 179, 185, 191, 198, 204, 210, 214, 216, 217, 220, 223, 229, 230, 246, 252, 257, 261, 266, 271, 278, 279, 283, 286, 288, 289, 293, 299, 303, 304,

- Hajduk, Feliks (*ciąg dalszy*) I: 310, 313, 314, 318-320, 323, 330, 333, 335-337, 343, 346, 347, 350, 352, 355, 359, 361, 363, 368, 371, 387, 390, 391, 393-396, 398, 400, 404, 407, 408, 411, 413, 416, 417, 420, 421, 425, 428, 429, 432, 434, 436-437, 441, 443-445, 448-450, 452, 455, 459, 462, 463, 465-468, 472, 475, 476, 481, 482, 487-489, 492, 495, 498, 500, 503, 505, 506, 508, 513, 516, 519, 521, 523, 524; II: 19, 29, 104-106, 325
- Hajduk, Maria, z domu Łąbedziowska I: 325
- Hajdukiewicz Józef → Haydukiewicz Józef
- Halfar, Franciszek I: 50, 104, 104-106, 125, 138, 148, 152, 156, 164, 172-175, 179, 182, 185, 187, 191, 198, 205, 207, 208, 218, 252, 256, 257, 261, 265, 266, 271, 279, 283, 289, 293, 296, 298, 299, 304, 308, 310, 312, 314, 317, 320, 321, 323, 327, 330, 343, 345-347, 352, 354, 359, 363, 366, 373, 378, 380-383, 385, 391, 395, 400, 401, 409, 410, 417, 420, 421, 423, 425, 429, 432, 434, 437, 439, 441, 445, 450, 455, 456, 459, 462, 463, 468, 472, 476, 481, 489, 492, 493, 495, 500, 513, 516, 519; II: 13, 15, 16, 18, 325
- Haller, Cezary I: 224, 287, 448, 519
- Haller, Józef I: 60, 65, 191, 274, 275, 285, 286, 324, 333, 345, 359, 398, 472; II: 188
- Hemmerling, Karol II: 184
- Handzel, Jan I: 144, 150, 236; II: 69
- Hanuš, Jiří I: 319
- Harbich, Emanuel I: 186; II: 181
- Haydukiewicz, Józef I: 66, 425, 436; II: 133
- Hawranek, Franciszek I: 16
- Heczko, Bogusław I: 132, 150, 214, 260, 330, 336, 347, 351, 371; II: 108
- Heczko, Jan I: 97; II: 347
- Hellstein, Józef I: 381
- Hinterstoisser, Hermann I: 333, 418
- Hlinka, Andrej I: 163
- Hochelber, Albert I: 247, 254, 257
- Hohenauer, Emanuel I: 218
- Holeksa, Karol I: 236
- Homann von Herimberg, Emil I: 109
- Homola-Skapska, Irena II: 99
- Hönigsman, Franz I: 138
- Horak, Józef I: 160; II: 29
- House, Edward Mandell I: 523
- Howe, George I: 293
- Hughes, David II: 132
- Huml, František I: 243
- I**
- Ihnatowicz, Ireneusz* I: 85, 89
- Inochowski, Anton I: 302
- J**
- Jachnerówna, Anna I: 148
- Jan Luksemburski, król Czech II: 176
- Janeczko, górnik I: 211
- Janeczko, Gabriel I: 113, 114
- Janiak-Jasińska, Agnieszka* I: 148
- Janik, Wojciech* I: 56
- Janiszewski, Tomasz Wiktor I: 244
- Janoszek, Ewa* I: 202
- Janus, Piotr* I: 203
- Januszajtis, Marian I: 191, 207; II: 103
- Januszevska-Jurkiewicz, Joanna* I: 28, 161, 211
- Januszewski, Ignacy I: 118
- Jarno, Witold* I: 396
- Jarosz, Mieczysław I: 222, 388, 414
- Jasiński, Zenon* I: 30
- Jaś, Jan I: 104, 110, 113, 117, 120, 125, 128, 131, 138, 142, 148, 156, 164, 172, 176, 179, 185, 191, 204, 213, 240, 246, 252, 261, 266, 271, 279, 287, 304, 308, 314, 323, 327, 337, 341, 352, 353, 359, 361, 363, 364, 373, 378, 383, 386, 387, 391, 400, 403, 404, 407, 408, 455; II: 9, 16, 69, 325, 326
- Jaś, Jan senior I: 325, 326
- Jaś, Karol I: 421, 423, 425, 429, 468, 470, 476, 479; II: 326
- Jaś, Maria, z domu Michalik I: 325, 326
- Jaxa-Bobowski, Josef von I: 106, 181, 182
- Ježek, Zdeněk* I: 30
- Jeziorski, Władysław I: 57, 74, 102-104, 110, 112-115, 117, 119-121, 124, 125, 131, 135, 136, 138, 140, 142, 148, 153, 154, 156, 162, 164, 168, 172, 179, 185, 191, 197, 198, 205, 206, 208, 209, 227, 240, 243, 244, 246, 252, 255, 257, 259-261, 264-266, 271, 279, 288, 289, 291, 293, 296, 299, 304, 310, 314, 320, 322-324, 330, 336, 343, 345, 347, 350, 351, 355, 359, 361, 363, 367, 368, 372, 376,

- Jeziorski, Władysław (*ciąg dalszy*) I: 378, 381, 382, 387, 391, 394, 396, 400, 403, 404, 406, 408, 410, 411, 413, 414, 417, 421, 425, 429, 431, 432, 434, 436, 437, 441, 446, 449, 450, 455, 456, 459, 463, 467, 468, 472, 475-478, 480, 481, 487-489, 492, 495, 497, 498, 500, 503, 506, 513, 515, 516, 518, 519; II: 12, 16, 17, 20, 31, 43, 44, 47, 69, 133, 326
Jirásek, Zdeněk I: 14
 Jodko-Narkiewicz, Witold I: 211
 Josephy, Gustav I: 138
 Josephy, Wolfgang I: 138; II: 194
 Junga, Anna, z domu Nogol II: 326
 Junga, Józef II: 326
 Junga, Karol I: 29, 55, 97, 99, 100, 112, 190, 212-214, 224, 225, 230, 246, 314, 335, 362, 363, 373, 377-381, 411, 429, 441, 445, 459, 472, 487, 493, 495, 503, 506, 519; II: 14, 47, 106, 118, 326
 Juroszek, Franciszek I: 160; II: 29
- K**
Kacíf, Petr I: 30, 56
Kaczmarek, Ryszard I: 32, 419; II: 342, 347, 348, 350
 Kajzar, Katarzyna → Bobek, Katarzyna
 Kalinowski, notariusz I: 374
Kallas, Marian I: 262
 Kałuża, Franciszek II: 107
 Kametz, Ludwik II: 23, 28
Kamiński, Marek Kazimierz I: 24, 27, 31, 56, 222, 233, 284; II: 143
Káňa, Otokar I: 29, 31
 Kantor, Adam II: 327
 Kantor, Anna, z domu Martynek II: 327
 Kantor, Jerzy I: 55, 56, 95, 97, 99, 101, 103, 110, 112, 125, 127, 128, 131, 134, 148, 152, 156, 162, 164, 169, 170, 172, 174-176, 179, 183, 185, 187, 190, 198, 199, 205, 210-212, 222, 241, 242, 275, 279, 281-283, 293, 294, 301, 338, 344, 372, 373, 375, 377, 378, 380-383, 386, 388, 398, 410, 422, 425, 445, 447, 449, 487, 488, 519; II: 10, 13, 14, 16-18, 20, 42, 44, 47, 48, 62, 69, 106, 113, 118, 327
Kantyka, Jan I: 41
Kapała, Zbigniew I: 27
 Karaś, Jan I: 258; II: 92
 Karell, Walter I: 418
 Karger, Wiktor I: 78
Kárník, Zdeněk I: 35
 Karol I, cesarz Austro-Węgier I: 21, 51
 Karol Robert, król Węgier II: 176
 Kaszper, Jerzy II: 112
Kasprzak, Stanisław I: 26
Kastory, Andrzej I: 27
 Kaute, Kazimierz I: 393
 Kawula, Jan → Kawulok, Jan
 Kawulok, Jan I: 172, 176, 179, 191, 197, 203, 204, 207, 209, 293, 297, 298, 330, 352, 359, 363-365, 368, 400, 404, 408, 411, 421, 432, 437, 445, 450, 468, 481, 483, 500, 502, 503, 506; II: 327
Kayzer, Bernard I: 134, 157, 331, 494
 Kazimierz I, książę cieszyński I: 13
 Kazimierz Wielki, król Polski I: 176
 Kemper, Jan Vítězslav I: 134
Kenig, Piotr I: 202, 376, 416
 Kessler, Harry I: 178
Kiedos, Józef I: 295; II: 302
 Kiedroniowa, Zofia → Kirkor-Kiedroniowa, Zofia
 Kiedroń, Józef I: 100, 104, 108, 111, 113, 119, 127, 274, 280, 306-307, 384, 401; II: 14, 33, 111, 327
 Kieloch, Paweł I: 122
Kierski, Kazimierz I: 192, 194
 Kirkor, Dymitr II: 327
 Kirkor, Stanisław I: 57, 145
 Kirkor-Kiedroniowa, Zofia I: 22, 26, 50, 57, 95, 99, 100, 102-106, 108, 110, 111, 113-115, 117, 119, 120, 122, 125, 131, 138, 139, 141, 142, 145, 148, 152-154, 156, 164-166, 168, 170-172, 175, 176, 178, 179, 183-188, 190, 198, 200, 201, 204, 206, 209, 222, 234, 235, 240, 242, 244-246, 250, 252, 257, 259, 261, 264-267, 269, 271, 276, 279-281, 283, 286, 287, 289, 291-293, 296, 314, 316, 317, 320, 323, 325, 326, 329, 337, 340-342, 368, 370, 384, 396, 398, 399, 421, 423, 425, 426, 429, 432-437, 445-447, 450, 455-457, 459, 461, 463, 466, 468-476, 478, 480, 481, 489, 491, 492, 494-498, 500-506, 508, 513-517, 519, 522, 523; II: 12-14, 16, 18-21, 111, 138, 327
Kissinger, Henry I: 193
 Kiswa, Karol I: 407; II: 108
 Kleinberg, Joachim I: 368
 Kleinberg, Max (Maksymilian) I: 368, 371
 Klimek, górnik I: 399

- Kłuszyńska, Dorota (Dora) I: 41, 43, 51, 56, 102-105, 108, 117, 118, 120-122, 125, 126, 131, 134, 138, 139, 148, 151, 155, 156, 158, 163, 172, 174-179, 184, 187, 189-191, 195, 198, 201, 204, 211-214, 22, 236-242, 245, 246, 249, 252, 254-257, 259, 261, 263, 264, 266, 267, 271, 274, 276, 279-283, 286, 288, 289, 293, 294, 298, 299, 302, 310, 312-315, 320, 323-330, 332, 334, 337, 339, 342-344, 347, 351, 352, 354, 355, 358, 362, 363, 365, 374, 383, 400, 402-404, 406, 409, 410, 413, 417, 418, 420-429, 432, 434, 435, 437, 441, 443-445, 469, 472, 476, 478, 480, 481, 487-489, 493, 495, 497, 501, 504, 506, 508, 510, 511, 513, 516, 518-522; II: 10, 13, 16-18, 20, 21, 39, 42, 44, 104, 106, 113, 118, 150, 173, 177, 179, 183, 189, 192, 245, 260, 263, 264, 328
- Kłuszyński, Henryk II: 328
- Kment, Kornelia → Dąbrowska, Kornelia
- Knobloch, radca I: 444
- Kobiela, Józef II: 184
- Koch, Emma → Reger, Emma
- Kocurek, Danuta I: 202
- Kokotek, nauczyciel I: 267, 460
- Kolaczek, Rudolf I: 55, 56, 95, 97, 99, 103, 104, 110, 112-114, 117, 120, 125, 127, 131, 134, 138, 142, 148, 164, 170, 172, 229; II: 9, 16, 18, 44, 69, 328
- Kolejka, Josef I: 30
- Kohn, Zygmunt II: 194
- Kołek, Jan II: 194
- Konczakowski, Bruno I: 418; II: 194
- Koneczny, Feliks II: 12, 14
- Konopczyński, Adam I: 387
- Konopczyński, Władysław I: 88
- Kopczyńska-Jaworska, Bronisława I: 142
- Kopeć, Eugeniusz I: 27, 122
- Kopp, Georg I: 40; II: 330
- Korfanty, Wojciech I: 275; II: 325
- Kornuta, Jan I: 133
- Kornuta, Józef II: 328
- Kornuta, Piotr I: 95, 99, 104, 105, 110, 117, 125, 128, 131, 138, 142, 156, 164, 172, 177, 179, 185, 191, 198, 204, 240, 245, 246, 252, 255, 257, 261, 265, 266, 271, 278, 279, 289, 292, 293, 299, 304, 310, 312, 314, 320, 323, 336, 343, 347, 351, 352, 354, 355, 359, 363, 368, 372, 383, 387, 391, 395, 400, 411, 417, 420, 421, Kornuta, Piotr (*ciąg dalszy*) I: 425, 429, 432, 441, 446, 450, 463, 468, 472, 476, 487, 489, 492, 495, 498, 503, 506, 513, 516, 519; II: 13, 16, 44, 69, 104, 150, 328
- Kornuta, Teresa, z domu Bielny II: 328
- Korzeniowska, Wiesława II: 302
- Kotas, Anna, z domu Śniegoń II: 328
- Kotas, Jan I: 42, 57, 95, 96, 99, 101, 104, 115, 117, 119-122, 125, 127, 128, 138, 139, 142, 146-148, 153-155, 163, 164, 166, 168, 170-172, 174, 185, 191, 196-198, 200, 204, 213, 217, 222, 225, 227, 229, 240, 246, 249, 251, 257, 260, 261, 264, 266, 270, 271, 278, 279, 283, 286, 289, 293, 296, 298, 299, 304, 314, 316, 320, 322, 323, 325, 330, 332, 337, 340, 342-345, 352, 363, 366, 368, 372, 377, 378, 383, 387, 388, 391, 394, 396, 400, 404, 409, 417, 420, 425, 441, 465, 468, 516, 519; II: 9, 13, 14, 16-18, 20, 39, 55, 62, 69, 108, 328
- Kotas, Karol I: 100
- Kotas, Paweł II: 328
- Kowacz, urzędnik I: 154
- Kowalski, Jan I: 331
- Kozicki, Stanisław I: 26, 166
- Kozieł, Jan I: 230, 416; II: 194
- Kozłowski, Maciej I: 321, 338
- Koźdoń, Andrzej II: 108
- Koźdoń, Józef I: 18, 19, 54, 80, 134, 159, 163, 186, 190, 246, 256, 295, 297, 306, 367, 430, 497, 511; II: 133
- Koźdoń, Paweł II: 322, 346
- Kramář, Karel I: 166, 180, 193, 198, 205, 206, 219, 320; II: 14
- Krämer, Julius I: 302
- Kramszytk, Jerzy I: 387
- Kretschmann, Fryderyk I: 163; II: 55, 108
- Król, Ludwik (?) I: 166
- Król, Stefan I: 228
- Krukowski, Stanisław I: 262
- Krypiec, Henryk I: 122
- Krysiak, Franciszek I: 220
- Krzyżanowski, Lech I: 90, 101, 150, 160; II: 69, 181, 190
- Kubacz, Adam I: 202
- Kubaczka, Jerzy I: 109
- Kubiński, Karol I: 81
- Kubisz, Jerzy I: 163; II: 55, 108
- Kubisz, Władysław I: 71
- Kuboszek, Katarzyna → Londzin, Katarzyna

- Kubowicz, Jan I: 57
 Kucharski, Władysław I: 149
 Kuchejda, Alojzy (Alois) I: 270
Kujat, Janusz Adam I: 266; II: 245
Kukułka, Józef I: 166
 Kulisz, Karol I: 109, 192, 357, 362, 383; II: 193
Kumaniecki, Kazimierz Władysław I: 304
 Kunicka, Helena, z domu Popejko II: 329
 Kunicki, Czesław II: 329
 Kunicki, Ryszard I: 55, 66, 95, 97-99, 101-105, 107, 108, 110-113, 119-121, 124, 125, 130, 131, 135, 136, 138, 140-142, 144, 147, 149, 162, 164, 190, 209-214, 222, 230-232, 234-237, 242, 261, 262, 264-266, 270, 271, 275, 277, 278, 282, 289-294, 298, 301, 304, 306, 308-310, 312, 314, 316, 317, 319-320, 322, 323, 332, 343-346, 357, 359, 361-363, 367, 373, 375, 383-384, 386-388, 390, 398-402, 406, 411, 417, 419, 421-423, 425, 436, 441, 445, 463, 465, 472-473, 477, 486, 487, 489, 492-497, 506, 513, 515, 516, 518, 519; II: 10, 13, 14, 16-20, 33, 49, 106, 112, 113, 118, 173, 177, 179, 183, 188, 241, 244, 329
 Kurnikowski, Kazimierz I: 233
 Kuśnierz, Stanisław I: 215
Kutrzeba, Stanisław I: 166; II: 304
 Kutzer, Henryk II: 194
 Kwiczala, Joanna → Machej, Joanna
- L**
 Laforet, polityk francuski II: 98
 Landsfeld, Anton II: 405
 Lalicki, Stefan I: 184, 186-187, 215-216, 221, 225, 227, 264, 270, 282, 291, 310
 Lankocz, Franciszek I: 105, 112
 Larisch-Mönnich Johann I: 117-118, 125, 158, 199-200, 253, 296, 321; II: 43-44, 258
 Larisch-Mönnich, *rodzina* I: 117; II: 44
 Laroche, Jules I: 261, 522
Lasocki, Zygmunt I: 46-47
Latawiec, Krzysztof II: 181
 Latiniak, Franciszek Ksawery I: 23, 26, 30, 56, 58-60, 65, 70, 72, 124, 177, 210, 221, 225, 228, 229, 234, 247, 239, 240, 243, 245, 257, 262, 276, 318, 324, 392, 396, 398, 442, 445, 447, 489, 490, 495, 496, 498, 499, 500, 503-505, 512, 513; II: 109, 111, 134-135, 137, 143, 168, 188, 240, 252, 269
 Lauerbach, Paul I: 376
 Lazar, Jan II: 329
 Lazar, Marianna, z domu Stanieczonek II: 329
 Lazar, Paweł I: 42, 104, 105, 113, 115-117, 120, 121, 125, 131, 132, 135, 138, 142, 147, 148, 155, 156, 160, 164, 169, 170, 172, 177, 179, 183, 185, 191, 195, 198, 203-205, 252, 255-257, 260, 261, 266, 270, 271, 275, 277, 279, 288, 292, 293, 297, 299, 303, 304, 308, 310, 314, 317-320, 323, 329, 330, 333-337, 342, 343, 345, 347, 350-352, 354, 355, 358, 359, 361, 363, 366, 368, 370, 372, 378, 380-383, 387, 390, 391, 393, 395, 396, 398, 400, 403, 404, 406-409, 411, 414, 416, 417, 421, 423-425, 429, 432, 436, 437, 441, 443, 444, 446, 449, 450, 455, 459, 461-463, 466, 468, 469, 471-473, 476, 480, 482, 487, 489, 493, 495, 498, 500, 503, 506, 513, 519, 520, 522; II: 29, 69, 104, 329
 Le Grande, francuski dyplomata I: 97, 100
 Lebieczek, Józef I: 140
 Lebieczek → Lebieczek, Józef
 Lechowski, Jerzy I: 419
 Legierscy, *rodzina* I: 167, 168
 Legierski, Michał I: 156, 329
 Leimdörfer, Adolf II: 107
 Leon XIII, papież I: 16
Lesiuk, Wiesław I: 27, 266; II: 245
 Leśniewski, Józef I: 279
Leśnodorski, Bogusław I: 40
 Lewinsky, Leopold II: 23, 28
 Lieberman, Herman I: 293, 362, 383
 Lipa, osoba niezidentyfikowana I: 416
 Lipowski, osoba niezidentyfikowana I: 374
 Lis, górnik z Łazów II: 112
 Liška, Jiří II: 17, 19
 Litner, urzędnik kolejowy I: 147
Lityński, Adam II: 49
 Lizak, Joanna, z domu Szczyrba II: 330
 Lizak, Józef II: 330
 Lizak, Ludwik I: 125-127, 131, 134-138, 142, 143, 145, 148, 153, 154, 164, 168, 170-172, 175-177, 179, 183-187, 190, 191, 198, 199, 201, 261, 264-267, 269, 271, 275, 276, 278-281, 289, 291, 293, 299, 301, 303, 310, 313, 323, 325, 336, 339, 341, 343, 346, 347, 355, 357, 358, 363,

- Lizak, Ludwik (*ciąg dalszy*) I: 365, 366, 378, 379, 382, 383, 385, 387, 389, 400, 402, 403, 411, 415, 425, 426, 437, 438, 440, 472, 475, 476, 479; II: 44, 130, 150, 209, 210, 330, 335
- Locher, Karel I: 159, 165, 222; II: 17
- Lomaniarz (?), osoba niezidentyfikowana II: 18
- Londzin, Józef I: 22, 25, 29, 40, 41, 46, 47, 50, 55, 56, 58, 60, 62, 67, 73-78, 95-99, 101-104, 106, 109-111, 113, 114, 120-122, 125-127, 130, 131, 135, 137-139, 141, 142, 149, 155-157, 162, 166, 172, 177, 182, 186, 190-192, 196-198, 201-204, 207-212, 222, 223, 230-232, 234-236, 238-244, 246, 261, 268, 271-273, 275, 278, 279, 281-283, 299, 301, 304-306, 308-310, 313, 314, 319, 320, 322, 329, 343, 344, 368, 372-374, 376-378, 380-383, 391, 395, 396, 400-404, 407-409, 411, 416-419, 421, 422, 425, 429, 431-434, 437, 438, 441, 445, 446, 450, 451, 455, 459, 460, 462, 463, 467-469, 472, 473, 476-478, 481-484, 487, 489, 493, 495, 496, 498, 500, 501, 506, 508, 510, 513, 519, 521-525; II: 10, 11, 13, 14, 16-18, 21-23, 25, 30, 38, 39, 47, 49, 50, 71, 73, 75, 76, 80, 85, 87, 88, 97, 103-107, 109, 110, 112, 113, 118, 122, 143, 146, 149, 165, 172, 188, 214, 226, 227, 236, 241, 244, 246, 260, 262, 264, 265, 268, 278, 280, 287, 293, 299, 302, 330
- Londzin, Józef senior II: 330
- Londzin, Katarzyna, z domu Kuboszek II: 330
- Lorenczuk, Maria I: 373
- Lubomirski, Zdzisław (?) I: 161
- Lukeš Josef I: 248
- Luksemburgowie, *dynastia* II: 174
- Lungo, oficer włoski II: 167
- Lustig, kupiec (?) I: 224
- Ł**
- Łabędziowska, Maria → Hajduk, Maria
- Łapiński, urzędnik (?) II: 141
- Łasztówka, karczmarsz I: 143
- Łukomski, Grzegorz I: 338
- M**
- Mach, dyrektor I: 221, 243
- Machalica, Alojzy I: 315
- Machej, Anna I: 78, 81
- Machej, Jan II: 330
- Machej, Joanna, z domu Kwiczała I I: 330
- Machej, Józef I: 57, 160, 246, 248, 251, 252, 255, 257, 261, 264-267, 270, 271, 277-279, 283, 285, 286, 289, 293, 299, 301, 304-307, 309, 313-315, 320, 323, 327, 328, 330, 334, 336, 341, 343, 345, 347, 359, 361, 363, 364, 366, 368, 370, 372, 378, 380, 383, 385, 387, 389, 391, 395, 400, 404, 406-408, 411, 417-419, 421, 429, 432, 437, 439, 441, 443, 446, 449, 450, 452, 455, 456, 459, 461-463, 466, 468, 470, 472, 476, 478, 481, 483, 487-489, 492, 494, 495, 497-500, 502, 506, 513, 515, 516, 518, 519, 521; II: 29, 104, 150, 151, 330
- Mackensen, August von I: 315
- Macura, Andrzej I: 160; II: 29
- Maiwald, Augustin I: 433, 435
- Majchrowski, Jacek M. I: 355
- Makowski, Mariusz I: 44; II: 44
- Malř, Jiřř I: 319
- Małysz, Franciszek I: 160; II: 29
- Mamica, Józef I: 356, 357; II: 193
- Mamica, Paweł I: 312, 313
- Mamot, Jakub I: 122
- Manneville, Henri Gustav de I: 67, 70, 398, 424, 430, 446, 463, 465, 476, 480, 484, 486, 493, 494, 496, 497, 504, 506, 514; II: 305, 306, 316
- Mans, działacz niemiecki I: 353
- Marchall, René I: 339, 370, 375, 376, 433, 434, 457, 468; II: 166, 168, 253
- Marcoń, Witold I: 29
- Marek, Wojciech I: 163
- Martynek, Anna → Kantor, Anna
- Martynek, Karol I: 160; II: 29
- Masaryk, Tomáš Garrigue I: 59, 61, 63, 163, 180, 186, 188, 192-194, 249, 301; II: 99
- Masnyk, Marek I: 419
- Matouš, Rudolf I: 59, 67, 463-464, 477
- Matroszová, Veronika I: 44
- Matsui, Keishirō II: 233
- Matusiak, Klemens I: 23, 26, 38, 106, 245, 253; II: 14, 18
- Matuszek, Piotr I: 78, 81
- Mehlo, Ryszard II: 194
- Meissner, Jan I: 28, 62, 228, 233, 249, 367
- Messner, Robert II: 144
- Michálek, Alois I: 69, 418, 463; II: 257
- Michalik, z Frysztatu I: 418
- Michalik, Maria → Jaś, Maria

- Michejda, Anna, z domu Roiczek II: 331
 Michejda, Anna, z domu Czech II: 331
 Michejda, Franciszek (1822-1875) II: 331
 Michejda, Franciszek (1848-1921) I: 16,
 63, 109-110, 234, 373-374, 379; II: 22,
 90, 331
 Michejda, Jan I: 19, 22, 39-41, 49, 50, 57,
 69, 95-97, 99, 102, 103, 106, 113-115, 117,
 142, 148, 152, 155, 156, 163, 164, 172, 174,
 175 177, 179, 182, 186, 187, 198, 204, 221,
 222, 226, 230-232, 236, 238-241, 244,
 320, 330, 332-334, 378, 380, 439, 440,
 446, 469, 471, 501; II: 9, 12-14, 16, 18, 22,
 23, 28, 30, 38, 47, 49, 50, 71, 75-78, 80,
 83, 85, 87, 88, 91, 94, 97, 103, 104, 107-
 109, 112, 122, 133, 146, 149, 190, 302, 331
Michejda, Jerzy I: 142
 Michejda, Tadeusz I: 113, 114, 117, 119-
 122, 124, 128, 131, 138, 142, 145, 148,
 152, 164, 170, 179, 182 -185, 189-191,
 194, 196, 198, 200-202, 204, 205, 207,
 208, 246-249, 251, 266, 271, 283, 286,
 289, 293, 299, 304, 314, 317, 323, 325,
 336, 341, 343, 347, 352, 354, 355, 358-
 361, 363, 366, 368-370, 373, 376, 378,
 383, 387, 391, 394, 396, 400, 401, 404,
 406, 407, 409-411, 413, 417, 418, 421,
 424, 425, 428-429, 432, 434, 437, 441,
 444, 445, 450, 454, 455, 458, 460, 461,
 464-466, 468-471, 476, 480, 481, 485,
 487, 489, 492, 493, 495, 498-501, 505-
 508, 512, 513, 515, 519; II: 69, 105, 331
 Michejda, Władysław I: 67, 138, 194, 257,
 262, 320, 433, 437
Migdał, Ludwik II: 141
 Milata, osoba niezidentyfikowana I: 146
 Milik, Karol I: 455
Minakowski, Jerzy I: 356
 Mińkiewicz, Antoni I: 275, 290
 Mirocha, Jan I: 120, 125, 131, 135, 138, 148,
 156, 160, 164, 172, 179-181, 185, 187, 189,
 191, 196, 198, 202, 204, 229, 240, 246, 251,
 252, 256, 257, 259, 261, 266, 269, 279, 282,
 283, 287, 293, 296, 297, 299, 303, 304, 306,
 310, 314, 320, 321, 323, 327, 328, 330, 337,
 343, 347, 350, 352, 353, 355, 358, 359,
 361, 363, 368, 370, 372, 383, 387, 389, 391,
 395, 400, 404, 408, 411, 417, 421, 425, 429,
 432, 437, 441, 445, 450, 452, 455, 459,
 463, 466, 472, 476, 481, 483, 487, 489, 492,
 495, 500, 502, 503, 513, 519; II: 69, 332
 Mirocha, Joanna, z domu Śmietana II:332
 Mirocha, Michał II: 332
 Misiorz, Karol I: 209
Mitas, Andrzej II: 302
 Mittelsztedt, Stanisława → Grabska,
 Stanisława
 Mitręga, Paweł I: 219
 Mizia, Karol I: 160; II: 29
 Mocko, Jan Ewangelista I: 302
 Mokrzycki, osoba niezidentyfikowana I:
 128, 130, 139
 Mola, Józef I: 120, 122, 125, 127, 131, 138,
 148, 158, 164, 172, 179, 185, 191, 198,
 204, 240, 252, 266, 279, 283, 288, 299,
 304, 308, 310, 320, 323, 328, 330, 337,
 343, 346, 352, 354, 359, 363, 365, 367-
 368, 372, 378, 380, 383, 387, 391, 395,
 400, 408, 411, 417, 425, 429, 431, 432,
 437, 445, 450, 463, 468, 472, 481, 489,
 492, 498, 500, 503, 506, 513, 519; II: 332
 Molenda, Oswald II: 194
 Moraczewski, Jędrzej I: 38, 48, 161, 281,
 290, 398
Morawski, Wojciech I: 129, 216; II: 302
 Morgenthau, Henry I: 338
Mrocza, Ludwik I: 46
 Mrowczyk, Karol I: 118
 Mucha, Józef I: 217, 230
 Müller, Franz I: 324
Murzyn, Andrzej I: 302
Musioł, Ludwik I: 75
Myśka, Milan I: 30, 41, 88
- N**
- Najdus, Walentyna* → *Najdus-Smolar,*
Walentyna
Najdus-Smolar, Walentyna I: 28; II: 177
 Nardelli, Alojzy I: 155, 218; II: 104, 106
 Nawrat (Nawratowa), Maria I: 148
 Nefftzer, Auguste I: 522
 Neumann, Heinrich von II: 17
Neumann, Karl-Walter I: 88
 Niessel, Henri I: 233, 241, 244; II: 169, 170
 Nikodem, Jerzy I: 170
 Nikodem, Wilhelm II: 76, 78, 91, 94
 Nitsch, Kazimierz I: 166; II: 14, 210
 Nogol, Anna → Junga, Anna
 Nohel, Jan I: 119, 140; II: 33
 Noulens, Joseph I: 228, 267; II: 137, 139
 Nowak, Alojzy I: 111
Nowak, Franciszek I: 29

- Nowak, Henryk I: 197
Nowak, Krzysztof I: 12, 15-19, 22, 23, 25, 28-29, 32-33, 36, 40, 54, 105, 161, 166, 195, 197, 215, 373; II: 172, 210, 301
Nowak, Marian I: 166, 188
- O**
Obermayer-Marnach, Eva I: 88
 Okołowicz, Antonim I: 355
 Olbrich, Karol I: 329, 334
 Olechowski, osoba niezidentyfikowana I: 434
 Olszak, Marianna, z domu Pasternak II: 332
 Olszak, Wacław I: 29, 95, 99, 102-104, 108, 110, 117, 120, 125, 127, 131, 134, 138, 142, 145, 148, 149, 154, 156, 164, 172, 179, 185, 191, 198, 204, 252, 257, 261, 266, 279, 283, 288, 293, 299, 310, 320, 323, 329, 343, 355, 359, 368, 372, 378, 383, 387, 396, 400, 402-404, 408, 411, 417, 419, 421, 425, 429, 432, 445, 463, 468, 476, 482, 495, 500, 506, 519; 16, 18, 19, 37, 69, 111
 Olszak, Wacław senior II: 332
 Opuszyński, Karol I: 123, 129, 131-132
 Orlando, Vittorio Emanuele II: 117
Orlof, Ewa I: 28, 32, 163, 215, 338, 392, 394, 398
 Ostrowski, Bolesław I: 71
 Osuchowski, Antoni I: 161, 501
Otáhal, Milan I: 30
- P**
 Paderewski, Ignacy I: 23, 38, 60, 61, 63, 192, 194, 206, 208, 219, 237, 238, 242, 273, 274, 284, 290, 293, 294, 299-302, 304, 315, 338, 344, 351, 360, 362, 373, 376, 383, 384, 410, 412, 425, 426, 429, 447, 517, 522, 523; II: 109-114, 134, 236, 244, 250, 272
 Pager, Josef II: 76, 78, 91, 94, 108
Pająk, Józef I: 30
Pajewski, Janusz I: 21, 38, 166, 191
 Palarczyk, Franciszek I: 368, 369, 371
 Palarczyk, Józef II: 332
 Palarczyk, Karol I: 29, 99, 402, 429, 441, 445, 450, 455, 457, 459, 468, 472, 476, 519; II: 332
 Palarczyk, Zuzanna, z domu Pszczółka II: 332
Pálka, Petr I: 201; II: 344
Panic, Idzi I: 12, 17, 22, 25, 29, 32, 36, 40, 56, 166, 202, 305, 318, 337; II: 172
 Papuga, osoba niezidentyfikowana I: 519, 521
 Parchański, Franciszek I: 125, 131, 142, 148, 156, 164, 171-172, 179, 185, 191, 198, 240, 246, 252, 257, 261, 264, 266, 271, 278, 293, 299, 310, 312, 314, 319-320, 322, 330, 347, 352-353, 355, 359, 363, 368, 372, 387, 391, 395, 400, 402-404, 407, 409, 411, 421, 425, 429, 432, 437, 441, 445, 459, 462, 463, 472, 476, 481, 487, 489, 492, 500, 506; II: 69, 333
Partacz, Czesław I: 338
Parys, Anna II: 99
 Parzyk Ferdinand I: 206
 Pasek, doktor z Cieszyna → Passek, Roman
Pasek, Edward I: 25, 460
 Passek, Roman I: 418
Pasternak, Andrzej I: 28
 Pasternak, Marianna → Olszak, Marianna
 Pastucha, Józef I: 45
 Pastuszek, Anna → Szuścik, Anna
 Patek, Stanisław I: 216, 370, 421, 447, 474, 500, 517
Pater, Mieczysław I: 40
 Patryn, Ludwik I: 50, 140, 150, 167, 182, 187, 203, 234, 236, 251, 258, 362; II: 76, 78, 83, 91, 92, 94, 107, 108, 151
Pavelka, Ryszard I: 31
 Pawlica, Jan I: 50
 Pawlita, Antoni I: 143, 173, 175, 180, 181, 195, 203, 208, 212, 213, 215-217, 223, 225, 228, 238, 239, 245, 250, 251, 266, 278, 287, 289, 327, 328, 335, 336, 354, 355, 387, 393, 431, 432, 436, 450, 510; II: 91, 94, 191, 203, 267
Pawłowski, Ignacy I: 300
 Payer, August I: 128, 385; II: 76-78, 91, 94
 Paździóra, Antoni I: 154, 412
 Paździóra, Karol I: 16
 Pelc, Ferdinand I: 27, 30, 105, 119, 301; II: 33
 Pellé, Maurice I: 316, 339, 376, 468
 Peplowski, Edward I: 387
 Perek, Václav I: 319
Perman, Dagmar I: 523
 Philippe, Armand I: 392, 468, 486
 Piastowie, *dynastia* I: 13, 360; II: 81, 174
 Piątkowska, Emilia, z domu Stroner II: 333

- Piątkowski, Kazimierz, junior I: 14, 18, 35, 40-43, 57, 63, 95, 96, 98, 99, 101, 103, 104, 106-108, 110, 111, 113, 115-117, 119, 120, 122-128, 131, 133, 136, 138, 139, 141, 142, 144, 147, 148, 152, 153, 156, 157, 163, 179-181, 184-189, 198, 201, 202, 222, 230-232, 234-241, 246, 248-250, 257-261, 264-266, 269, 275, 294, 299, 314, 316, 318, 323, 336, 337, 341, 343, 344, 379, 402, 445, 446, 464, 469, 519; II: 9, 13, 14, 16-18, 20-23, 62, 103, 108, 111, 133, 154, 159, 165, 186, 188-189, 192, 333
- Piątkowski, Kazimierz, senior II: 333
- Piber, Andrzej* I: 28
- Piccione, Luigi I: 188
- Pichon, Stephen I: 249, 273, 337, 468, 486; II: 233
- Piesch, Robert I: 190; II: 106, 108
- Pietruszka, rolnik (?) I: 224
- Pietrykowski, Tadeusz* I: 13, 150, 236, 254; II: 69
- Pietrzak, Michał* I: 212; II: 106
- Pilcer, Barbara II: 328
- Pilcer, Ignacy II: 328
- Pilch, Andrzej* I: 24, 30
- Piltz, Erazm I: 272, 273, 499, 500
- Piłsudski, Józef I: 38, 161, 163, 178, 206, 216, 238, 242, 256, 262, 351, 355, 359, 373, 398, 425, 426, 442, 488; II: 99, 100, 111, 114
- Pindor Karol → Pindór, Karol
- Pindór, Karol I: 210; II: 113, 137, 138
- Pinert, Izaak II: 181
- Piotrowski, Jan Ludwik II: 184
- Pirko, Michał* I: 300
- Písková, Milada* I: 27
- Podczaski, Jakub I: 50, 129, 146, 182, 218, 221, 224, 227, 251, 313, 323, 325; II: 47, 115
- Pogány, Agnes* I: 346
- Polak, Bogusław* I: 300, 308
- Polak, Jerzy* I: 16
- Polk, Frank Lyon II: 233
- Połednik, Elżbieta → Sembol, Elżbieta
- Pongratz, Kuno I: 419
- Ponikowski, Antoni II: 32
- Popejko, Helena → Kunicka, Helena
- Popiołek, Franciszek I: 75, 98, 142, 163, 166, 209; II: 13, 14, 131
- Potocki, Alfred (ur. 1786) I: 203
- Potocki, Alfred (ur. 1886) I: 203
- Prażmowie z Bilkova, *rodzina* II: 78
- Predikant, Adolf II: 23, 25, 28
- Presser, Hugo II: 194
- Prochaska, Karl I: 145, 266
- Prokeš, Jan I: 200, 473
- Proszyk, Jacek* I: 315
- Pryziński, Janusz* I: 30
- Przeczek, Lidia* I: 373
- Przeniosło, Marek* I: 46; II: 31
- Przepiliński, Hieronim I: 20, 359
- Przerwa-Tetmajer, Kazimierz I: 193
- Przewłocki, Jan* I: 368
- Przybylski, Adam* I: 30
- Pszczółka, Paweł (?) I: 361
- Pszczółka, Zuzanna → Palarczyk, Zuzanna
- Pszczółka, Zuzanna → Tomanek, Zuzanna
- Ptaś, Józef I: 150
- Ptaśnik, Jan I: 188
- Puchałka, Józef I: 268
- Puchałkowa, wdowa I: 274
- Pułaski, Michał* I: 24, 46
- Pustówka, Johann I: 314, 390
- Pyszko, Jan* I: 33
- Pytlik, Jan I: 312-313

R

- Radocki, osoba niezidentyfikowana I: 257
- Raiffeisen, Fryderyk Wilhelm I: 439
- Raszka, Józef I: 374
- Reger, Emma, z domu Koch II: 303
- Reger, Karol II: 303
- Reger, Tadeusz I: 15, 17, 22, 29, 33, 40, 41, 43, 46, 47, 49-51, 55, 56, 65, 74, 76, 80, 81, 83, 95-97, 99, 101-104, 106-108, 110, 113, 116-122, 125-127, 130, 131, 135-139, 141-143, 145-146, 148, 149, 155-157, 161, 162, 164, 166, 172, 174-185, 190, 191, 195-199, 201-204, 207-224, 230-232, 234-236, 238, 240-246, 248, 250-252, 256-261, 263, 265-267, 271, 275, 279-281, 283, 285-288, 296, 301, 304, 306, 309-315, 317, 320, 322, 323, 329, 330, 332-336, 347, 351, 355, 357-374, 376-383, 386, 389, 391, 393-396, 398-400, 408, 409, 411, 414, 415, 418, 421, 425, 426, 429, 433, 437, 438, 440-442, 447, 449-451, 453, 454, 457, 459-462, 469, 470, 472, 473, 475-477, 479, 481, 484, 487-489,

- Reger, Tadeusz (*ciąg dalszy*) I: 492, 493, 495-500, 506-509, 517, 519-521, 523, 524; II: 10, 12-14, 16-19, 21, 23, 25-27, 29-33, 38, 47-50, 62, 71, 73, 75, 80, 83, 85, 87, 88, 97, 103-110, 112, 118, 122, 130, 146, 149, 150, 154, 159, 165, 186, 211, 214, 226-229, 236, 241, 246, 260, 262, 265, 268, 273, 278, 280, 287, 293, 299, 302-303
 Reinprecht, Leopold I: 418
 Renner, Karl II: 28
 Rey, Mikołaj I: 237
 Rieger, Roman I: 262
 Roiczek, Anna → Michejda, Anna
 Roja, Bolesław I: 122, 124
 Romer, Eugeniusz I: 27; II: 14, 210
 Rose, William John II: 14
Rostworowski, Emanuel I: 41
 Roth, osoba niezidentyfikowana I: 111
 Rottmann, Moritz II: 23, 25, 28
 Roy, oficer brytyjski II: 167-169
 Różycki, Jan → Rose, William John
Rudnicki, Szymon I: 203
 Ruf, handlarz I: 236, 296, 302
 Ruhmer, Otto I: 139
 Rusnok, Jan I: 32
 Rygulski, porucznik II: 132
 Rykalski, Jan I: 232
 Rymorz, Paweł I: 504
 Rzeźniczek, oficjał I: 329
- S**
- Sabela, Jan I: 455
Sahanek, Witold I: 137
 Santarius, Karol (?) I: 224
 Sapieha, Adam Stefan I: 161
 Sapieha, Eustachy I: 191
Sawicki, Ludomir I: 142
 Schalscha, Leopold I: 235
 Schefczik, Henrich I: 294
Schelle, Karel II: 49
 Schenker, Marian I: 302
 Schmidt, Wiktor I: 322
Schramm, Tomasz I: 468
 Scialoja, Vittorio II: 233
 Scieszzyńska, działaczka kobieca I: 213
 Seidl, Wacław I: 57, 217, 361
 Seidler → Seidl, Wacław
 Sekula, Jan I: 112; II: 150
 Sembol, Antoni II: 150, 334
 Sembol, Elżbieta II: 334
 Sembol, Wiktor I: 57, 164, 169, 172, 174, 178-180, 183, 191, 192, 194, 198, 203, 204, 207-208, 217, 240, 243, 246-248, 250, 252, 255-257, 261, 264, 266, 268-271, 276, 279, 280, 283, 286, 288, 289, 292, 293, 296-299, 301-304, 306, 307, 309, 310, 312, 314, 316, 317, 320-323, 325, 328, 330, 332, 336, 340-343, 345, 347, 351-355, 358-359, 361-365, 368, 372, 378, 380, 382, 383, 385-387, 389-391, 393-395, 398-400, 404, 408, 410, 411, 417, 429, 431, 432, 434, 435, 437-439, 441, 443, 445, 447, 450, 452, 455, 457-459, 461, 463, 465, 466, 468, 469, 472, 474, 476, 479, 482, 483, 489, 491, 492, 494, 498-500, 502-506, 508-510, 513, 516-520, 522-524; II: 334
 Sentensky, Josef I: 429
 Seyda, Marian I: 299
 Seyda, Władysław I: 275
 Sienkiewicz, Henryk I: 213
 Sienkiewicz-Korniłowicz, Jadwiga I: 213
 Sienkiewiczowa, Jadwiga → Sienkiewicz-Korniłowicz, Jadwiga
 Sienkiewicz, Maria, z Babskich I: 213
 Sienkiewicz, Maria, z Szetkiewiczów I: 213
Sieradzka, Danuta I: 129
Sierakowska, Katarzyna I: 148
Sierociński, Józef I: 274
 Sikora, Antoni I: 140
 Sikora, konsulent I: 146
Sikora, Wincenty II: 131
 Sikorski, Władysław I: 373
 Silberstein, Leopold II: 194
Siwek, Tadeusz I: 31
 Siwy, Karol II: 112
 Skarbak, Aleksander II: 13, 14
 Skazik, Franciszka → Wolf, Franciszka
 Skirmunt, Konstanty I: 272
 Skrzyński, Aleksander I: 345, 379
 Skrzypek, Ludwik I: 23, 38, 106, 107, 124, 170, 210, 219
Skrzypek, Miłosz I: 9, 79-80, 90, 101, 106, 123, 160, 300, 337; II: 190
 Skulski, Leopold I: 447, 473, 474, 496, 500, 501, 517
 Smolikowska, Izabela II: 327
 Śnejdarek, Josef I: 27, 30, 56, 59, 62, 233, 247, 250, 253-255, 258, 279, 280, 286, 293; II: 131, 132

- Sobolewski, Bronisław II: 272
 Sojka, Ewa, z domu Biłko II: 334
 Sojka, Jan II: 334
 Sojka (Sojkowa), Maria I: 95, 99, 110, 125, 131, 138, 142, 148, 156, 160, 164, 172, 176, 178, 179, 183, 185, 191, 198, 202, 205, 234, 240, 252, 257, 261, 279, 289, 291, 293, 299, 302-304, 306, 309, 314, 320, 323, 327, 330, 336, 347, 353, 354, 355, 359, 368, 373, 378, 383, 386, 387, 391, 395, 409, 411, 421, 425, 432, 434, 437, 441, 450, 455, 459, 463, 468, 472, 476, 481, 487, 489, 492, 494, 495, 498, 500, 503, 506, 513, 516, 519; II: 16, 69, 334
 Sokolnicki, Michał I: 373
 Sosna, Władysław I: 20, 177, 186, 241; II: 9
 Sosnkowski, Kazimierz I: 398; II: 250, 251
 Sowiński, Jerzy I: 129
 Spickerman, Josef Alexander I: 428
 Sporysz, Paweł I: 100, 226, 232, 263
 Springwald, Stanisław II: 141
 Spyra, Janusz I: 7, 9, 21, 22, 24, 29, 75, 107, 113, 142, 144, 202, 305, 347, 373, 374, 405, 428, 486, 501; II: 190, 301, 302
 Šrámek, Josef I: 30, 66, 140, 240, 410, 411, 415
 Sroka, Tomasz I: 122
 Stabiński, Stanisław I: 120; II: 125, 129
 Stadnikiewicz, Tadeusz II: 148
 Staněk, František I: 198, 199
 Stanek, Wiktor I: 97, 160, 302
 Staniczek, Marianna → Lazar, Marianna
 Stankiewicz, Witold I: 28
 Starzewski, Marian I: 157
 Staszko, Jan I: 302
 Stawarz, Andrzej I: 30; II: 343
 Stec, Agnieszka I: 193
 Stec, Paweł II: 150
 Stecki, ziemianin I: 456
 Stefczyk, Franciszek I: 439
 Steffek, Antoni I: 127, 133; II: 150
 Steffek, Marian I: 90
 Štěpánek, Bedřich I: 284
 Stępniać, Andrzej I: 27, 138
 Stoder, działacz amerykański I: 478
 Stojalowski, Stanisław I: 16
 Stonawska, Olga I: 234
 Stonawski, Jan I: 213, 214; II: 107
 Stonawski, Paweł I: 99, 138; II: 47
 Stonawski, inżynier I: 428
 Stříbrný, Jiří I: 205
 Strohal, Ludwig I: 140
 Stroner, Emilia → Piątkowska, Emilia
 Stumpf, Julius II: 302
 Sukiennik, reprezentant wygnańców I: 513
 Sułkowsy herbu Sulima, *rodzina* I: 202; II: 44
 Sułkowski, Aleksander I: 202, 259, 294
 Švehla, Antonín I: 338; II: 49
 Sworakowski, Witold I: 26
 Sykała, Julian I: 269, 274, 305, 306, 313; II: 48, 111
 Sykała (Sykałowa), Władysława I: 148
 Szatan, bolszewik z Cieszyna I: 135
 Szczeniowski, Ignacy I: 412, 417, 439
 Szczepan, oficer II: 140, 141
 Szczurek, Jerzy I: 26, 96, 124, 157, 170, 210, 245
 Szczyrba, Joanna → Lizak, Joanna
 Szefer, Andrzej I: 29
 Szelong, Krzysztof I: 9, 23, 28, 32, 43, 62, 78, 79, 231, 263, 269, 384, 401, 436, 495
 Szersznik, Leopold Jan I: 7, 305
 Szetkiewicz, Maria → Sienkiewicz, Maria z Szetkiewiczów
 Szkaradnik, Lidia I: 29
 Szklarska-Lohmannowa, Alina I: 27, 242, 273, 284
 Sznappa, Robert I: 139, 267
 Szurowacki Jan II: 151
 Sztwiertnia, Jan I: 41, 99, 117, 125, 138, 142, 152, 156, 164, 172, 179, 185, 189, 191, 196-198, 202, 204, 240, 246, 251-252, 255, 261, 264-266, 270, 271, 278, 283, 289, 291-293, 299, 304, 310, 314, 330, 332, 335, 337, 343, 346, 347, 350, 352-355, 359, 361, 363, 365, 367, 368, 372, 373, 377-381, 383, 387, 391, 395, 396, 398, 402, 404, 421, 423-425, 429, 432, 437, 441, 444, 446, 450, 455, 468, 472, 476, 481, 487, 489, 492, 503, 505, 506, 509, 513, 516, 519; II: 69, 334
 Szumański, Teofil II: 210
 Szura, Gustaw I: 63, 70, 102-104, 117, 119, 141, 166, 198, 201, 233, 261, 283, 294, 351, 366, 374, 409, 410, 430, 446, 477, 482, 485, 486, 496; II: 20, 97, 99, 101
 Szurman, Paweł II: 130
 Szuścik, Anna, z domu Pastuszek II: 334

Szuścik, Jan I: 42, 57, 105, 112, 118, 139, 140, 217, 221, 254, 271, 312, 313, 323, 330, 337, 343, 345-347, 351, 363, 365, 366, 373, 376, 378, 379, 381, 383, 386, 387, 390, 393, 394, 396, 399, 404, 407, 408, 411, 411, 414-416, 420, 425, 429, 431, 445, 455-457, 459, 463, 466, 469, 476, 480, 482-483, 493, 495, 498, 503, 505-507, 513, 514, 519; II: 39, 236, 245, 260, 334
 Szuścik, Paweł II: 334
 Szuścik, Urszula II: 302
 Szwanda Maria → Brzuska, Maria
 Swarc, Andrzej I: 148
 Szymczek, Józef I: 9; II: 90
 Szymiczek, Franciszek I: 26, 35, 77, 96, 101, 106, 165, 212, 284, 337, 490, 517; II: 106
 Szyszkowitz, Felix I: 134

Ś

Ściskała, Dominik I: 388
 Śliwa, Edward Józef II: 184
 Śliwiński, Stanisław I: 231, 474, 514
 Śliwka, urzędnik z Bielska I: 215
 Śmietana, Joanna → Mirocha, Joanna
 Śniegoń, Anna → Kotas, Anna
 Świder, Rudolf I: 100, 221
 Świeży, Ignacy I: 16, 460
 Świeżyński, Józef I: 38, 104, 193, 290; II: 28, 33
 Świętek, Ryszard I: 27

T

Tardieu, André I: 272, 300
 Teichová, Alice I: 346
 Teller, Andrzej I: 213, 512, 519, 520; II: 150
 Teper, Andrzej I: 142
 Tetmajer, Włodzimierz I: 193, 237
 Thugutt, Stanisław I: 216
 Thun von Hohenstein, Gabriela I: 235
 Thun von Hohenstein, *rodzina* II: 44
 Tiffi → Tissi, Antonio
 Tissi, Antonio I: 280, 284, 337, 339, 367, 413; II: 140, 143, 147, 166, 168, 178, 247, 249
 Tokarz, Jan I: 274, 285, 312
 Tokarz, Leopold I: 105, 128
 Tokarz, Wacław I: 373
 Tołoczko, Konstanty II: 194
 Toma, Peter A. I: 315

Tomanek, Franciszek II: 335
 Tomanek, Rudolf I: 57, 160, 172, 177, 179, 185, 189; II: 29, 335
 Tomanek, Zuzanna II: 335
 Tomański, inżynier I: 189
 Tomaszewski, Jerzy I: 357; II: 99
 Tomczyk, Ryszard I: 136
 Tomeš, Josef I: 30
 Tomicki, Jan II: 176
 Tomiczek, Franciszek I: 95, 97, 99, 103, 104, 110, 113, 115, 117, 120, 125, 131, 138, 142, 146, 148, 156, 172, 179, 185, 191, 196, 198, 205, 209, 223, 240, 246, 252, 256, 257, 261, 266, 271, 277, 283, 289, 293, 296, 299, 303, 304, 308-310, 313, 314, 319, 320, 323, 330, 336, 343, 345, 347, 355, 358, 359, 363, 366-368, 373, 378, 382-383, 385, 387, 391, 395, 400, 403, 404, 407, 408, 411, 417, 420, 421, 425, 429, 432, 441, 443, 445, 450, 455, 458, 459, 463, 468, 472, 476, 481, 487, 489, 492, 495, 497, 498, 500, 503, 506, 516, 519; II: 16, 17, 20, 118, 335
 Trajdos, Tadeusz M. I: 215
 Trawiński, Witold H. I: 274
 Trąmpczyński, Stefan Wojciech II: 244, 272
 Trojan, osoba niezidentyfikowana I: 224
 Trzciński, Juliusz I: 290
 Tschiggfrei, Hermann I: 121
 Turza, Ludwig von I: 429
 Turzański, przedstawiciel ministerstwa poczty I: 240
 Tusar, Vlastimil I: 63, 139; II: 13, 14

U

Uher, Barbara → Chobot, Barbara

V

Valenta, Jaroslav I: 29-32, 159, 163, 249, 284, 301, 517; II: 117
 Verdonk, Desirée I: 346

W

Wade, Henry H. I: 221, 233
 Wagner, Fritz I: 171
 Walczak, Henryk I: 28, 161, 227, 360
 Walczok, Andreas Josef II: 194
 Warchałowski, Jerzy I: 166, 201, 233, 237-239, 242, 262, 268, 279, 281, 283; II: 133, 136
 Wasilewski, Leon I: 161, 165

- Wegnerowicz, Roman I: 165, 167
 Weinschenck, Fedor II: 115, 116, 194
 Weissberger, Bernhard I: 418
 Wereszczyński, Antoni II: 11, 12
 Widenka, Leopold I: 305
 Widmann, Adalbert I: 106, 107; II: 15, 18, 28
 Wierzbicki, Andrzej I: 165
 Wilczek, Józef I: 105, 110-112, 271, 291, 297, 298, 303, 310, 330, 455; II: 335
 Wilton, Ernest Colwille Collins I: 67, 72, 424, 484, 498; II: 305, 316
 Wiśniewski, Jan P. I: 316
 Witos, Wincenty I: 149, 193, 422
 Witt, Kurt I: 29
 Witt, Zikmund I: 37, 119; II: 33
 Włodek, Bolesław I: 45, 74, 104, 113, 125, 138, 141-142, 148, 172, 179, 185, 189, 205, 209, 246, 250, 279, 283, 288, 293, 299, 304, 309, 320, 325, 329, 330, 337, 347, 352, 355, 359, 400, 437, 506, 516, 519; II: 12, 69, 336
 Wojciechowski, Stanisław II: 244, 272
 Wojnar, inżynier I: 74, 127, 521
 Wojnar, nauczyciel I: 163
 Wojnar, Karol I: 185
 Wolaniecki, Franciszek I: 143, 509; II: 262
 Wolf, Franciszek II: 336
 Wolf, Franciszka, z domu Skazik II: 336
 Wolf, Leon I: 28, 29, 43, 56, 69, 95, 96, 99, 102, 104, 105, 110, 113, 115, 117, 120, 122, 125, 128, 130, 131, 136, 138, 141, 142, 145, 147-149, 151, 154-157, 160, 162-164, 169, 170, 172, 174, 176, 179, 180, 185, 187, 189, 190, 195, 197, 198, 200-202, 204, 206, 207, 210-218, 220, 222, 224-226, 227-229, 236, 240, 241, 243, 246, 251, 252, 255-257, 259, 266, 271, 277-279, 281, 283, 286, 287, 289, 293, 297, 299, 301, 304, 306-310, 314, 319, 320, 323, 328-330, 334, 337, 341, 343, 346, 347, 352-353, 355, 359, 361, 363, 364, 366-368, 371, 372, 374, 376, 377, 381, 383, 387, 389-391, 396, 400, 404, 408, 411, 413, 416, 417, 425, 429, 436-438, 441, 446, 449, 450, 452, 455, 458, 463, 472, 474, 519; II: 13, 14, 16-19, 62, 69, 102, 105, 118, 133, 336
 Wolter, Władysław I: 150, 254
 Wójcicki, Kazimierz I: 371
 Wójcik, Władysław I: 112, 385
 Wroniak, Zdzisław I: 166
 Wróbel, Jan I: 143, 432
 Wróbel, Piotr I: 357; II: 99
 Wróblewski, Władysław I: 496
 Wróblewski, oficer II: 141
 Wrzesiński, Wojciech I: 356
 Wrzoł, Michał I: 112
- Y**
- Yamada, Saburo I: 67, 424, 479; II: 305, 316
- Z**
- Zabawski, Władysław I: 25, 26, 50, 57, 209, 334
 Zagóra, doktor I: 361
 Zahradnik, Isidor I: 205, 206; II: 14
 Zahradnik, Stanisław I: 14, 32, 46
 Zajac, Antoni II: 54
 Zajączek, osoba niezidentyfikowana I: 388
 Zamorski, Jan I: 59, 67, 69, 70, 253, 257, 262, 267, 276, 279, 286, 289, 292, 293, 405, 426, 459, 460, 463, 464, 466, 468-470, 472, 474-476, 480, 481, 487-491, 498, 514
 Zamoyski, Jan I: 166
 Zborowski, Włodzimierz II: 126
 Zdziechowski, Jerzy I: 191
 Zieleznik, Józef I: 190; II: 106
 Zieliński, Franciszek I: 131
 Zieliński, Władysław I: 41; II: 176
 Zientek, Paweł I: 494
 Zientek Andrzej II: 112
 Zipper, Mojżesz I: 170
- Ż**
- Żebro, Jan I: 163
 Żedek, Rudolf I: 285
 Żurawski, Zygmunt I: 45, 50, 69, 106, 110, 121, 129, 147, 182, 229, 231, 234-236, 240, 251, 291, 310, 352-354, 360-362, 365, 416, 463, 464, 466, 472, 491; II: 22, 23, 47, 208, 257, 306, 312
 Żyndul, Jolanta I: 357; II: 99

Indeks miejscowości

A

Aleksandrowice I: 129
 Altendorf → Stara Wieś Spiska
 Andrychów II: 12

B

Berlin I: 397, 509
 Berno → Brno
 Będzin I: 252
 Biała I: 217, 342; II: 12, 115
 Bielitz → Bielsko
 Bielsko (Bielitz) I: 11, 13, 14, 50, 51, 56, 57, 60, 83, 109, 112, 118, 120, 124, 129, 131, 132, 134, 138, 150, 153, 154, 157, 158, 167, 188, 190, 196, 202, 205, 210, 214-223, 225, 227-230, 235, 241, 242, 245, 248, 263, 269, 285, 295, 296, 298, 305, 311, 313, 314, 325, 329, 330-333, 342, 348, 349, 358, 360, 378, 382, 388, 395, 399, 403-405, 408, 415, 416, 418, 419, 422, 423, 427, 428, 443, 451, 455, 456, 460, 465, 477, 494, 507; II: 17, 20, 28, 44, 63, 68, 79, 106, 108-111, 114-116, 122, 125, 126, 128, 129, 138, 139, 188, 193, 194, 197, 201, 203, 208, 209, 212, 213, 245, 261, 264, 296, 301, 302, 324, 325, 330, 334, 336
 Bielsko-Biała 333
 Będowice I: 202, 285
 Będowice Dolne I: 109, 202, 356, 418; II: 193, 323
 Bobrek I: 75, 132, 256, 455, 458, 467; II: 22, 108, 323-325
 Bochnia I: 218; II: 141
 Boconowice I: 374

Bogumin (Oderberg) I: 13, 51, 60, 83, 105, 108, 112, 117-122, 126-128, 131, 133, 139, 141, 145, 147, 150, 151, 153, 155, 157, 158, 173, 177, 181, 185, 188, 190, 195, 196, 201, 221, 230, 231, 248, 255-257, 285, 326, 339, 345, 371, 388, 456, 460, 475, 486, 513; II: 10, 15, 18, 34, 39, 43, 68, 106, 116, 122, 125-128, 130, 135, 142, 213, 254, 257, 330, 334, 335

Bogumin Nowy → Szonychl

Bogumin-Dworzec → Szonychl

Borów, *powiat towicki* II: 327

Břeclav (Brzeclaw, Lundenburg) I: 456

Brenna I: 260, 366; II: 151

Brno (Berno) I: 13, 150, 247, 311; II: 68, 257, 326

Bronów I: 431

Brygidów I: 109

Brzeclaw → Břeclav

Brzeszcze I: 402

Buchenwald I: 109

Buczacz I: 322

Bukowice → Wojkowice-Bukowice

Bukowiec I: 374

Bystra (Bystra Śląska) I: 41, 181, 217, 294, 296, 467, 518; II: 333

Bystrzyca I: 373, 374

Bytom I: 100; II: 326

C

Chybie (Chybi) I: 121, 149, 189, 220, 313, 392; II: 123, 124, 127, 141, 331

Chybi → Chybie

Cieszyn (Teschen) I: 13, 15, 16, 22, 24, 36, 39-41, 48-50, 52, 54, 57-60, 63, 66, 70,

- Cieszyn (*ciąq dalszy*) I: 72-75, 77, 79, 81, 83, 95-101, 105-107, 109-111, 113, 114, 116, 118, 120-124, 127, 129, 131-135, 137, 141-146, 149-151, 153, 157, 158, 160, 161, 166, 170, 171, 174, 175, 177, 178, 180, 184-186, 188, 190, 196-198, 200, 205-207, 209, 210, 212-215, 219, 221, 224-228, 230-232, 234, 235, 237, 240-249, 252-256, 258, 259, 261-266, 269, 271, 273, 275, 278, 280-282, 285-287, 291-296, 296, 297, 302, 303, 305, 307, 312-315, 318, 321, 324, 329-334, 336, 341, 342, 346, 349, 353, 359, 360, 365-371, 373, 375, 381, 386, 391, 395-397, 399, 403, 409, 413-416, 418, 419, 421, 422, 426, 428, 430, 432, 433, 439, 440, 443, 448, 451, 454, 455, 458, 460-463, 469, 471, 475, 477, 484, 488, 493-495, 497, 501, 505, 513-518, 523; II: 9-12, 15-17, 19, 21-28, 31-34, 36-43, 45-47, 49-52, 54, 55, 58, 62, 63, 65, 67-69, 71-77, 79-81, 83, 84, 86-89, 91, 92, 94-97, 100, 103-109, 111, 112, 115, 116, 120, 122, 125, 126, 128, 130-139, 141, 142, 144-153, 155, 156, 159, 165-170, 172-174, 177-190, 192-194, 201, 203, 204, 209, 210, 212-214, 216, 217, 225-228, 230, 233, 234, 236, 240-242, 244, 245, 247-260, 262-270, 272, 278, 279, 281, 287, 288, 292, 293, 296, 300-307, 313, 317, 319-336
- Czacza (Czadca) I: 232, 275, 488; II: 98, 137
- Czechowice I: 122, 264, 358, 377, 466; II: 332
- Czechowice-Dziedzice I: 294, 313
- Czeski Cieszyń I: 54, 137; II: 326, 327, 329, 335
- Częstochowa I: 498
- D**
- Dachau II: 335
- Darków I: 125, 171, 316, 321, 358, 360, 462, 494; II: 254, 322
- Datynie Dolne II: 10, 323
- Dąbrowa I: 23, 66, 72, 100, 102, 103, 105, 111, 126, 133, 146, 188, 207, 262, 291, 358, 412, 413, 485, 487, 490, 491, 503, 508, 513, 515; II: 9, 17, 19, 21, 33, 55, 108, 111, 130, 254, 327, 329, 332
- Dieditz → Dziedzice
- Drohobycz II: 282
- Dzieńmorowice I: 50, 132, 413, 433, 487; II: 63, 68, 79
- Dziedzice (Dieditz) I: 83, 120, 122, 126, 127, 133, 134, 151, 153, 156, 214, 215, 217, 218, 221, 222, 231, 239, 255, 256, 263, 264, 268, 269, 274, 331, 359, 369, 388, 402, 422, 457, 477; II: 114, 122, 123, 125-128, 194, 324, 332
- Dzięgielów I: 109
- E**
- Erlangen I: 109
- F**
- Feldsberg → Valtice
- Freiberg I: 349
- Frydek I: 11, 13, 70, 98, 116, 126, 154, 256, 412, 424, 432, 485, 493, 495; II: 17, 35, 68, 78, 112, 170, 254, 257
- Frydlant nad Ostrawicą I: 105
- Frysztat I: 13, 17, 25, 58, 60, 102, 105, 106, 115, 122, 125, 134, 141, 147, 150, 153, 156, 175, 188, 190, 195, 205-207, 213, 235-237, 241, 244, 245, 248, 252, 254-256, 264, 266, 267, 277, 294, 296, 298, 303, 309, 311-313, 321, 323, 325, 329, 351-353, 370, 372, 382, 394, 401, 403, 405, 411, 412, 418, 432, 438, 443, 451, 455, 456, 458, 476, 487, 492, 493, 511, 514; II: 10, 19, 33, 35, 37, 44, 68, 106, 109, 130, 142, 145, 149, 170, 180, 184, 209, 213, 241, 262, 267, 300, 324, 325, 329, 334, 336
- G**
- Gdańsk I: 273, 275, 284, 300, 336, 344, 511; II: 110
- Gdów I: 124
- Głubczyce I: 301
- Gnojnik I: 120, 127, 151, 419; II: 44
- Goleszów I: 120, 264, 419, 450; II: 332, 334
- Grodziec II: 301, 335
- Gródek I: 170, 374
- Gruszów I: 114, 120-122, 345, 511, 513; II: 35, 130, 329
- Gułdowy II: 334
- Gusen → Mauthausen

H

Hawierzów I: 202
Hażlach II: 151
Hermanice I: 142; II: 139

I

Istebna I: 63, 167, 170, 172, 173, 176, 179,
203, 212, 214, 219, 220, 260, 366, 373,
374, 405; II: 76, 327, 329

J

Jabłonków I: 13, 58, 63, 131, 142, 149, 150,
153, 173, 188, 189, 205, 225, 231, 232,
236, 296, 312, 373, 374, 388, 418, 451,
461; II: 39, 68, 116, 135, 142, 145, 149,
180, 184, 213
Jarosław I: 292; II: 282, 333
Jasło II: 184
Jaworzno I: 216
Jaworzynka I: 167, 170, 374; II: 329, 330
Jena I: 109

K

Kaczyce I: 431; II: 109
Kamienica I: 129, 190; II: 106
Karwina I: 54, 60, 74, 106, 111, 120, 121,
125, 131, 143, 159, 188, 194, 206, 207,
227, 238, 241, 243, 244, 253, 254, 259,
263, 285, 291, 295, 296, 302, 339, 358,
374, 389, 394, 403, 410, 415, 417, 422,
454, 465, 470, 475, 479, 480, 486-488,
492-494, 497, 499, 508, 512-516, 520; II:
18, 19, 35, 44, 109, 111, 112, 116, 129,
130, 133, 142, 146-149, 254, 259, 322,
330, 332, 334
Karwina-Sowiniec I: 487
Katowice I: 77, 78, 81, 128, 132, 142, 144,
261, 340, 371, 397; II: 38, 203, 302, 324,
326, 330, 332, 334, 335
Kąkolna II: 142, 143
Kęty II: 12, 325
Kieżmark II: 141, 230
Kisielan → Kisielów
Kisielau → Kisielów
Kisielów (Kisielan, Kisielau) II: 139, 140
Kladno I: 320, 458
Kocobędz I: 305, 433; II: 55, 108, 254, 332
Koniaków, *koło Cieszyna* I: 339
Koniaków, *koło Istebnej* I: 374

Kończyce, *koło Frenštátu* I: 467

Kończyce Małe, *koło Cieszyna* I: 224, 287,
448, 519; II: 330

Kończyce Wielkie, *koło Cieszyna* II: 44

Kończyce Wielkie, *koło Ostrawy* II: 35

Końska I: 315, 377, 416, 456, 504; II: 142,
323

Koprzywnica I: 105

Koszyce II: 38

Kozakowice I: 504

Krakau → Kraków

Kraków (Krakau) I: 15, 20, 36-38, 40, 41,
46-48, 51, 52, 56, 57, 61, 62, 65, 66, 74,
83, 104, 108-109, 112, 116-118, 120, 122,
125, 126, 130, 138, 139, 144, 146, 148-
151, 154, 157, 159, 161, 164-168, 176,
184-186, 191, 193-195, 201, 207, 210, 213-
222, 224-226, 229, 230, 236, 241, 242,
254, 256, 263, 267, 270, 273-275, 277,
281, 282, 284, 285, 288, 292, 296, 311,
318, 323, 333, 343, 344, 346, 351, 352,
356, 357, 362, 365, 367, 391, 392, 394,
406, 408, 427, 435, 442, 448, 478, 487,
490, 504; II: 13, 17, 21, 31, 35, 38-40, 67-
69, 83, 99, 109, 111-115, 118, 119, 125,
126, 129-133, 136, 139, 148, 168, 174,
175, 181, 228, 236, 251, 254, 257, 268,
282, 325-327, 329, 331-333, 336

Krasna II: 334

Kurozwęki II: 327

L

Leoben I: 100

Leszna I: 339

Leszna Dolna II: 9, 325, 326, 334

Ligotka Kameralna I: 109, 129; II: 193

Lipiny I: 368

Lipnik II: 332

Lipnik nad Beczwą I: 232

Lipowiec II: 332

Lipsk I: 109

Lozanna I: 272

Lublin I: 38, 215, 445, 455, 456; I: 236

Lundenburg → Břeclav

Lutynia Niemiecka → Niemiecka Lutynia

Lutynia I: 497

Lwów I: 46, 47, 56, 109, 111, 126, 170, 200,
201, 250, 253, 258; II: 22, 31, 228, 235,
236, 282, 325, 326, 333

Ł

Łazy I: 23, 50, 61, 119, 132, 143-145, 159, 173, 195, 269, 275, 291, 304, 306, 311-313, 315, 317, 485, 490, 493; II: 63, 68, 79, 129, 130, 186, 187, 324, 334, 335
 Łąki I: 105, 360, 428, 494; II: 132, 254, 322
 Łomna I: 432; II: 142
 Łomna Dolna II: 142
 Łódź I: 428; II: 236, 328, 329
 Łyżbice I: 386

M

Mała Morawka I: 105
 Mauthausen (Gusen) II: 335
 Mazańcowice I: 504
 Michałkowice I: 195, 345, 513; II: 36, 112, 130
 Mielec II: 333
 Międzyrzecze I: 40; II: 330
 Międzywściec I: 54, 315
 Milików II: 142, 327
 Milówka I: 142, 218, 220
 Mława II: 204
 Modlin II: 204
 Morawka I: 475; II: 254
 Mosty, *koło Cieszyna* I: 432, 475; II: 254
 Mosty koło Jabłonkowa I: 119, 374, 456; II: 34
 Mosty I: 250

N

Namiestów (Námesztó) II: 230
 Nawsie I: 63, 109, 332, 373, 374, 379; II: 142, 331
 Neu Titschein → Nowy Jiczyn
 Niebory I: 209, 475; II: 142, 254, 323
 Niemiecka Lutynia I: 438
 Nowa Wieś I: 142
 Nowy Jiczyn (Neu Titschein, Nový Jičín) II: 255, 257
 Nowy Jork I: 41; II: 333
 Nowy Sącz I: 292; II: 113
 Nowy Targ I: 322
 Nydek I: 374

O

Ochaby Małe II: 139-141
 Ochaby Wielkie II: 139, 140
 Oberberg → Bogumin

Ogrodzona II: 139, 324

Olbrachcice I: 40, 109, 339, 406, 494; II: 259, 322, 331
 Oldrzychowice I: 160, 302, 475; II: 142, 254, 334
 Olmütz → Ołomuniec
 Ołomuniec (Olmütz) I: 40, 511; II: 122, 125, 127, 330, 335
 Opawa 12, 19, 21, 40, 49, 50, 52, 54, 66, 80, 81, 83, 101, 103, 106-108, 123, 124, 130, 132, 138, 140, 147, 151, 164, 174, 179, 203, 207, 208, 240, 241, 248, 255, 294, 297, 333, 342, 349, 411-413, 439, 511; II: 15, 18, 19, 51, 62, 63, 65, 67, 69, 71, 72, 79-81, 203, 212, 214, 324, 325, 331
 Opole II: 81
 Orłowa I: 23, 35, 50, 61, 70, 72, 102, 112, 113, 118, 119, 125, 132, 159, 161, 173, 184, 195, 205, 207, 208, 276, 291, 294, 302, 306, 307, 309, 385, 397, 416, 433, 435, 441, 448, 458, 470, 473, 485, 490, 493, 497, 503; II: 9, 15, 22, 36, 63, 68, 79, 108, 111, 112, 130, 156, 254, 321-325, 329, 332, 333
 Orłowa-Kopaniny II: 35
 Ostrawa Morawska I: 27, 59, 70, 105, 111, 119-121, 127, 141, 150, 157, 167, 184, 186-187, 198-200, 206, 215, 220, 236, 250, 252, 253, 255, 258, 263, 265, 286, 293, 332, 338, 339, 379, 385, 417, 419, 442, 460, 477; II: 10, 17, 33-37, 100, 132, 146, 170, 256, 268, 324, 327, 335
 Ostrawa Polska I: 13, 27, 37, 66, 98, 100, 116, 119, 121, 128, 130, 132, 234, 235, 255, 257, 293, 412, 414, 419, 456, 470, 511, 513; II: 21, 33, 35, 37, 63, 65, 116, 130, 147, 254, 257
 Ostrów Wielkopolski II: 331

P

Paryż I: 27, 37, 38, 57, 59-63, 73, 83, 102, 141, 152, 153, 156, 159, 161, 166-168, 188, 193, 196, 198, 203, 209, 210, 213, 216, 217, 219, 221, 227, 230, 233, 235, 237-239, 242, 244, 261, 267, 268, 272, 273, 275-277, 279-281, 283, 291-294, 298-301, 317, 318, 320, 322, 337-340, 342, 345, 252, 356, 357, 362, 367, 369, 370, 373-375, 383, 384, 389, 390, 398, 409, 410,

- Paryż (*ciąg dalszy*) I: 412, 414, 418, 426, 427, 430, 433, 446, 454, 457, 466, 475-477, 486, 496, 499, 500, 514, 516, 517, 522, 523; II: 97, 99-101, 110-112, 116, 118, 119, 129, 131, 133, 136, 141, 145, 146, 165, 169, 171, 172, 176, 178, 192, 193, 209, 210, 230, 233, 324, 327, 333
- Piasek I: 374
- Pietwałd I: 23, 50, 111, 132, 490; II: 63, 68, 79, 130, 334
- Pińsk I: 338
- Piotrowice I: 120, 291, 294, 303, 351, 369, 375; II: 194
- Pogwizdów I: 131, 419
- Polska Lutynia I: 493
- Poręba I: 23, 66, 72, 159, 205, 208, 237, 269, 339, 382, 412, 413, 490, 503; II: 254, 325
- Poznań I: 71, 144, 160, 162, 166, 212, 264, 275, 282, 290, 353, 445, 455, 456, 465, 495, 498
- Praga I: 37, 55, 61, 119, 145, 165, 166, 188, 192, 241, 284, 296, 315, 338, 352, 421, 440, 447, 461, 511; II: 16, 33, 48, 49, 98, 110, 127, 143, 168, 254, 255, 324, 331, 336
- Preszburg I: 474
- Próchna → Pruchna
- Pruchna (Próchna) I: 220, II: 122-125, 127, 128, 140
- Przemysł I: 65, 292; II: 325, 326, 333
- Pszczyna I: 121, 126, 155
- Puńców I: 129
- R**
- Rabka I: 321; II: 325
- Racibórz I: 81
- Raj I: 360, 403
- Ropica I: 111, 339; II: 142, 335
- Rudki II: 325
- Rudzica II: 151
- Rychwałd I: 23, 72, 143, 145, 207, 241, 321, 485, 490, 503; II: 113, 114, 254, 323
- Rzeszów I: 292; II: 184, 331
- S**
- Sachsenhausen II: 333
- Saint Germain I: 136, 501
- Sanok I: 292
- Schwarzwasser → Strumień
- Sibica I: 360; II: 142, 194
- Siemianowice II: 327
- Skalmierzyce I: 298
- Skoczów (Skotschau) I: 13, 16, 18, 54, 56, 60, 66, 135, 150, 153, 188, 189, 205, 208, 210, 216, 220, 228, 231, 236, 242, 243, 296, 302, 320, 332, 358, 366, 396, 405, 409, 427, 428, 451, 455, 457; II: 28, 68, 128, 131, 134, 135, 137, 139, 140, 180, 184, 188, 213, 301, 323, 331
- Skotschau → Skoczów
- Skrochowice II: 333
- Skrzeczoń I: 143, 145, 259, 370, 493
- Solca II: 44
- Sowiniec → Karwina-Sowiniec
- Spa I: 26, 73, 100, 517, 522, 523
- Stara Wieś Spiska (Altendorf , Spišská Stará Ves, Szepesófalú) II: 230
- Stare Bielsko I: 129, 157, 356
- Stare Miasto, *koło Frysztatu* I: 295
- Stonawa I: 154, 412
- Strumień (Schwarzwasser) I: 13, 40, 54, 121, 150, 153, 188, 189, 205, 236, 282, 358, 369, 376, 451; II: 28, 68, 180, 213, 300-302, 330
- Stryj I: 109
- Sucha I: 159, 256, 480, 493, 495, 515; II: 35
- Sucha Beskidzka II: 332
- Sucha Dolna I: 50, 132, 410; II: 63, 68, 79, 130, 133
- Sucha Górna I: 153, 191, 475, 489; II: 133, 327, 331
- Sucha Średnia I: 50, 132, 443; II: 63, 68, 79, 130
- Szczawnica II: 325
- Szepesofalu → Stara Wieś Spiska
- Szobiszowice I: 368
- Szobiszowice Górne II: 325
- Szonów II: 35, 133, 332
- Szonychł (Bogumin-Dworzec, Nowy Bogumin) I: 201, 475, 493; II: 39, 254, 336
- Szumbark I: 120, 493
- Ś**
- Śmiłowice I: 475, 484; II: 254

T

Tarnopol I: 321
 Tarnów I: 292; II: 328, 331
 Teschen → Cieszyn
 Toruń II: 331
 Toszonowice Dolne I: 151
 Trzciana (Trsztena) II: 230
 Trzycieź I: 432, 475, 484, 494; II: 254
 Trzyniec I: 60, 119, 127, 133, 143, 149, 157, 158, 189, 190, 241, 245, 259, 285, 294, 309, 311, 313, 332, 339, 351, 374, 418, 422, 432, 440; II: 34, 106, 142, 176, 194, 300, 323, 324, 328
 Tuchów II: 331
 Tyflis II: 329
 Tyra I: 109, 432; II: 254

U

Ustroń I: 120, 131, 153, 179, 259, 285, 366, 388, 409, 450; II: 151, 329
 Ustroń-Dobka II: 323
 Ustroń-Polana II: 323

V

Valtice (Feldsberg) I: 428

W

Wadowice I: 213-216, 292; II: 12
 Wapienica I: 129, 157
 Warszawa I: 36, 38, 46-48, 51, 52, 55, 57, 58, 61, 69-71, 73, 79-81, 83, 114, 116, 119, 123, 125, 126, 129, 132, 141, 142, 145, 149, 152, 156, 160-162, 165-168, 173, 174, 177, 178, 184, 186, 187, 189, 191, 194, 201, 205, 207, 210-212, 216, 220-225, 227, 233, 237, 238, 241, 242, 248, 252, 257, 258, 263, 268, 269, 274-276, 281, 282, 284, 288, 290, 291, 293, 294, 301, 310, 311, 317, 318, 321-323, 329, 333, 338-340, 346, 348, 350, 352, 357, 362, 373, 374, 388, 389, 392, 396, 405, 409-413, 418, 421-423, 425-427, 433, 434, 436, 438-440, 442, 443, 445-447, 452, 455, 456, 459, 464-466, 473-476, 480, 484, 487, 488, 493, 494, 496, 498-501,

Warszawa (*ciąg dalszy*) I: 507, 509, 510, 512-514, 523; II: 16, 21, 22, 31-33, 50, 51, 62, 63, 65-66, 78, 79, 81, 88-91, 93-95, 101, 103, 104, 109-115, 118, 119, 126, 129, 130, 132-134, 136-139, 165, 168, 172, 175, 181, 192, 204, 209, 228, 233, 236, 250, 251, 254, 257, 262, 267, 327-329, 331, 336
 Wędrynia I: 246, 358, 374
 Węgierska Górka II: 21
 Widnawa II: 323, 335
 Wiedeń I: 40, 41, 103, 107, 109, 128, 132, 136, 144, 147, 159, 170, 171, 174, 179, 181, 182, 197, 233, 256, 272, 275, 311, 313, 317, 345, 347, 419, 423, 440; II: 10, 14, 65, 67, 82, 115, 128, 144, 324, 326, 329-333, 336
 Wieliczka I: 385; II: 332
 Wielopole I: 475; II: 254, 326
 Wierzbica I: 72, 173, 503, 513
 Wiśła I: 167, 172, 173, 179, 260, 268, 296, 302, 366, 405
 Witkowice I: 457; II: 335
 Włocławek II: 204
 Wojkowice-Bukowice II: 35
 Wrocław I: 295; II: 81
 Wyszehrad II: 176

Z

Zabłocie I: 72, 339, 475, 503, 511, 513; II: 254
 Zabrzeg I: 40, 112, 295, 359; II: 300, 330
 Zarzecze I: 419; II: 332
 Zator II: 12
 Zebrzydowice I: 112, 118, 313; II: 9, 323, 328
 Zembrzyce II: 332

Ż

Żuków I: 432
 Żuków Dolny II: 142
 Żuków Górny I: 99, 190, 340, 475; II: 106, 254, 326
 Żylinia II: 98, 100
 Żywiec I: 214, 242; II: 12

Zusammenfassung

Der Nationalrat des Fürstentums Teschen
Protokollbuch der Plenarsitzungen und ergänzende Dokumente

Der Gegenstand dieser Edition sind Protokolle von Plenarsitzungen des Nationalrates des Fürstentums Teschen und die auf sie abgestimmte Auswahl von korrelierenden Dokumenten. Die Zweckmäßigkeit der vorliegenden Publikation geht auf den Tätigkeitsumfang und -charakter des Nationalrates zurück, die ihn als eins der frühesten und am längsten funktionierenden politischen Organe der 1918 wiederhergestellten polnischen Staatlichkeit gelten lassen. Die souveräne Position des Nationalrates verschaffte ihm trotz der formalen Abhängigkeit von der polnischen Zentralregierung eine große Handlungsfreiheit und sein Zuständigkeitsgebiet war in den Jahren 1918-1919 für nahezu autonom zu halten. Eine große politische Unabhängigkeit des Nationalrates ermöglichte ihm darüber hinaus ein selbständiges Handeln im Bereich der Legislative.

Die Gründung des Nationalrates des Fürstentums Teschen fiel unmittelbar mit der zunehmenden Aktivität der polnischen Unabhängigkeitsbewegung angesichts der Niederlage der zentralen Mächte im noch dauernden Ersten Weltkrieg zusammen. Schon am 10. Oktober 1918 nahmen die Abgeordneten zum Wiener Reichsrat (Józef Londzin, Jan Michejda und Tadeusz Reger), als Vertreter polnischer politischer Parteien aus Teschener Schlesien - Polnische Nationalvereinigung (Polskie Zjednoczenie Narodowe), Verband Schlesischer Katholiken (Związek Śląskich Katolików) und Polnische Sozialdemokratische Partei (Polska Partia Socjalno-Demokratyczna), an einer Versammlung in Krakau teil, wo sie eine Willenserklärung über die Zugehörigkeit der Region zum wiederauferstandenen polnischen Staat abgaben. Zwei Tage später kam es im Nationalhaus in Teschen zu einem Treffen der Vertreter aller politischen Gruppierungen, sowie nationaler, kultureller und wirtschaftlicher Vereinigungen aus Teschener Schlesien. Dabei wurde auch die Erklärung über die Zugehörigkeit zum unabhängigen polnischen Staat verabschiedet. Während der Beratungen wurde außerdem der Beschluss über die Bildung des Polnischen Komitees (Komitet Polski) gefasst

(seine Gründung wurde schon während der Krakauer Gespräche beschlossen), entsprechend der in Galizien entstehenden Organe, wie die spätere Polnische Liquidationskommission (Polska Komisja Likwidacyjna). Die bereits erwähnten Parteiführer äußerten ihre Zustimmung für diese Idee. Im Zusammenhang damit wurde am 19. Oktober 1918 der Nationalrat des Fürstentums Teschen ins Leben gerufen. Sein Hauptziel war die Integration mit der wiedergeborenen Republik Polen sowie die Übernahme der Verwaltungsgerichtsbarkeit in Teschener Land, was im Gründungsakt vom 30. Oktober festgelegt wurde.

Die Unterstützung der Gesellschaft für diese Aktivitäten zeigte sich am deutlichsten in der Form von Volksversammlungen, die in größeren Ortschaften des Teschener Schlesiens organisiert wurden, wovon die größte die Kundgebung am 27. Oktober 1918 in Teschen war. Es beteiligten sich daran ca. 40 bis 50 Tausend Menschen, die spontan ihre Akzeptanz für die Tätigkeit vom Nationalrat des Fürstentums Teschen zum Ausdruck brachten. Zofia Kirkor-Kiedroniowa erinnert sich an diese Kundgebung, als eine Manifestation: „ungebrochenen Willens des schlesischen Volkes, sich mit dem Vaterland, dem freien vereinigten Polen zu verbinden“. Einige im ähnlichen Ton gehaltene Aussagen konnte man ebenfalls in der in Teschener Schlesien herausgegebenen Presse finden. Nachdem durch die Akklamation über die Zusammensetzung des Nationalrates abgestimmt und diese akzeptiert wurde, hat man den Text der Resolution angenommen, in der Zugehörigkeit des Teschener Schlesiens zu Polen proklamiert, die Aufrechterhaltung und Schutz des polnischen Charakters von Zips (Spisz) und Arwa (Orawa) sowie die Gründung des Parlaments in Warschau (Warszawa) gefordert wurde. Diesen Forderungen folgten Postulate nach sozialen Reformen: der Nationalisierung der Hauptindustriezweige, dem Schutz der Rechte nationaler Minderheiten, dem freien Zugang zur Bildung. In diesem Dokument wurde darüber hinaus die Treue dem Vaterland Polen und die Bereitschaft zur Verteidigung des Landes beschworen. Die Kundgebung in Teschen wurde damit zu einer politischen Willenserklärung der diese Region bewohnenden polnischen Nationalgruppe.

In kurzer Zeit verwandelte sich der Nationalrat des Fürstentums Teschen von einem Vertretungsorgan zur Hauptbehörde des Teschener Schlesiens, was eine Folge des von polnischen Offizieren im Teschener Garnison am 31. Oktober 1918 erfolgreich durchgeführten Militärputsches war. Mit der Entscheidung der polnischen Zentralbehörde wurde der Nationalrat zur Übernahme der Attribute ursprünglicher Landesregierung bevollmächtigt, was ihm ermöglichte, von der schon erwähnten Polnischen Liquidationskommission in Kraków unabhängig

zu werden. Die Gewalt des Nationalrates wurde zudem durch die Übernahme der Kontrolle über zahlreiche noch auf die Habsburger Monarchie zurückgehende Verwaltungsorgane gestärkt. Die Anerkennung durch Hauptorgane der kleineren Verwaltungseinheiten sollte dem durch den Nationalrat vertretenen polnischen Staat eine politische Basis sichern. Um das zu erreichen wandte sich das Präsidium des Nationalrates am 28. Oktober 1918 an die Bezirkshauptleute der politischen Bezirke Teschen, Bielitz und Freistadt mit der Aufforderung, sich der polnischen Obrigkeit zu unterordnen und den Treueid abzulegen. Der Bezirkshauptmann von Teschen – Josef Jaxa von Bobowski und der von Bielitz – Jakub Podczaski verweigerten dies unter Einberufung auf den früheren vor dem Kaiser abgelegten Eid. In Freistadt erlitt der Nationalrat erneut eine Niederlage, denn Josef Drlík, der amtierende Stellvertreter Karel Barons im Bezirksrat, gab als eine Ausrede seine Unzuständigkeit an. Dennoch kam es am 30. Oktober zur Abnahme vom Vorsitzenden des Nationalrates des Treueides von fast allen Gemeindevorstehern in Teschener Schlesien. Die Zeremonie fand im Nationalhaus in Teschen statt. Einerseits sollte dies als Gegengewicht für das Scheitern der Verhandlungen mit Bezirkshauptleuten fungieren und andererseits einem eventuellen analogen Vorgehen der tschechischen Seite zuvorkommen.

In dieser Zeit war nämlich der wichtigste Gegenspieler der polnischen Behörde das tschechische Landesnationalkomitee für Schlesien (*Zemský národní výbor pro Slezsko*) mit dem Sitz in Polnisch Ostrau. Das Vorhandensein von zwei verschiedenen politischen Zentren zwang beide Parteien zu Gesprächen über eventuelle Festlegung der Einflusszonen. Die Initiative kam Anfang November von der tschechischen Seite. Nach stürmischen Debatten, die in Orlau stattfanden, kam am 3. November 1918 die Verständigung zustande. Beide Parteien stützten sich, jedoch unter Vorbehalt einer provisorischen Lösung und der Möglichkeit, die endgültige Entscheidung an die jeweilige Zentralregierung zu delegieren, auf das ethnische Prinzip. Polen übernahmen so die Macht in den Gemeinden Bielitz und Teschen sowie in den polnischen Gemeinden des politischen Bezirks Freistadt. Den Tschechen fielen der Bezirk Friedek und entsprechende tschechische Gemeinden des Bezirks Freistadt zu. Es wurden dabei gegenseitige Anerkennung und der Schutz der nationalen Minderheiten beschlossen. Die wirtschaftlich bedeutende Kaschau-Oderberger-Bahn kam in die Jurisdiktion des Nationalrates, wobei die Aufnahme der Vertreter der Tschechoslowakei in den Aufsichtsrat ermöglicht wurde. Für die Bahnhöfe in Trzynietz, Mosty bei Teschen und Oderberg beschloss man polnische und tschechische Militärpräsenz.

Die Veränderung der Rechtslage des Nationalrates erfolgte im Januar 1919 nach der militärischen Aggression seitens der Tschechoslowakei. Der Besuch der Internationalen Aufsichtskommission führte zur Beschränkung der territorialen Zuständigkeit des Nationalrates des Fürstentums Teschen auf die Bezirke Bielitz und ca. die Hälfte der Bezirke Teschen und Freistadt. Außerhalb der Verwaltung des Nationalrates blieb die Steinkohleregion von Ostrau-Karwin. Die Handlungsmöglichkeiten des Nationalrates wurden trotz der Beschlüsse der polnischen Regierung, die ihn als eine übergeordnete und im Bereich der Legislative östlich von der Demarkationslinie souveräne Macht anerkannte, nun durch die übergeordnete Position des zu der oben genannten Kommission delegierten Vertreters des Außenministeriums vermindert. Die endgültige Abschwächung der Rolle des Nationalrates erfolgte mit der Ankunft des nächsten Organs der Entente, und zwar der Internationalen Kommission zur Abhaltung der Volksabstimmung (Plebiszit-Kommission). Diese unterschied sich nämlich wesentlich von ihrer Vorgängerin. Denn die Grundfrage war nun das Verfügen „über gesamte notwendige Gewalt, um die öffentliche Ordnung und rechtmäßige Verwaltung des Landes sicherzustellen“. Diese Kompetenzen gestalteten die Kommission zu dem grundsätzlichen und übergeordneten politisch-administrativen Organ auf dem Plebiszit-Gebiet. Sämtliche Ansprüche des Nationalrates des Fürstentums Teschen, irgendeine politische Rolle zu spielen, gingen durch das Berufen von Präfekturen für den östlichen und westlichen Teil des Teschner Schlesiens verloren.

Mit dem Beschluss des Botschafterrates der Siegermächte vom 28. Juli 1920 wurde die polnisch-tschechoslowakische Grenze in Teschener Schlesien sowie in Zips (Spisz) und Arwa (Orawa) endgültig festgelegt. Das der Republik Polen zuerkannte Gebiet umfasste die politischen Bezirke Bielitz, Teil des Bezirks Teschen mit der durch den Fluss Olsa geteilten Stadt Teschen sowie Bruchstücke des Bezirks Freistadt. Der Nationalrat des Fürstentums Teschen löste sich in seiner letzten Sitzung auf, indem er einen Protest gegen den obengenannten Beschluss verkündete und anschließend das dazu berufene Liquidationskomitee mit der Beendigung aller Agenden beauftragte. Dies betraf auch die Sicherstellung der Tätigkeitsnachweise, darunter der Protokolle von Plenarsitzungen.

Die am Anfang erwähnte Rolle des Nationalrates des Fürstentums Teschen konstatierend, ist der unbestrittene Einsatz des Rates in den Bau des Gerüstes des polnischen Staates hervorzuheben, auch wenn er die angestrebten Ziele nur teilweise umsetzen konnte und die Teilung des Teschener Schlesiens selbst für alle

Mitglieder des Rates eine Katastrophe war. Unabhängig, in enger Zusammenarbeit mit der polnischen Regierung, trug der Nationalrat zu einer Korrelation zwischen den Verwaltungsarbeiten in den Bereichen Gerichtsbarkeit, Schulwesen, Industrie, Handel, Verpflegung sowie in den Militärfragen mit den entsprechenden Ministerien der Zentralregierung bei. Die Tätigkeit des Nationalrates des Fürstentums Teschen wurde damit zum Ansatzpunkt der künftigen Eingliederung von Teschener Schlesien in den polnischen Staat.

Einen Einblick in die Hintergründe der sich in den Jahren 1918-1920 abspielenden Ereignisse, insbesondere in die vom Nationalrat des Fürstentums Teschen diesbezüglich aufgenommenen Aufgaben, gewähren heute die aufbewahrten Protokolle der Plenarsitzungen. Die Aufzeichnung der im Plenum des Nationalrates des Fürstentums Teschen geführten Diskussionen informiert beinahe direkt über die Ziele, die sich seine Mitglieder vorstellten, oder über die die Fassung konkreter Entscheidungen beeinflussenden Ursachen. Nicht ohne Belang scheint auch die Möglichkeit zu sein, die politische und intellektuelle Kultur der entscheidenden Personen kennen zu lernen. Es fehlt in diesen Protokollen auch nicht an den normalen menschlichen Emotionen, die zweifellos am besten die Atmosphäre des Sitzungsverlaufs wiedergeben. Sie sind ein besonders wichtiges Element des Dokumentenerbes des Nationalrates des Fürstentums Teschen sowohl für Berufs- als auch für Hobbyhistoriker, das die Geschichte der Region sowie das Funktionieren dieses politischen Organs besser ergründen lässt.

Ursprünglich sollte das Plenum des Nationalrates aus den Vertretern der früher erwähnten politischen Parteien bestehen: der Polnischen Nationalvereinigung (Polskie Zjednoczenie Narodowe), des Verbandes Schlesischer Katholiken (Związek Śląskich Katolików) und der Polnischen Sozialdemokratischen Partei (Polska Partia Socjalno-Demokratyczna), die jeweils sieben Mitglieder in den Rat delegierten. Eine Stimme im Plenum wurde der bedeutungslos gebliebenen Organisation, dem Sozial-Nationalen Bund (Związek Społeczno-Narodowy), zuerkannt. Die Analyse der Protokolle des Nationalrates des Fürstentums Teschen zeigt jedoch deutlich, dass die Theorie mit der realen Personalpolitik nicht viel Gemeinsames hatte. An den Sitzungen beteiligten sich nämlich noch weitere Personen, die zum Teil sogar keine bestimmte Parteibevollmächtigung besaßen. Eine hohe Fluktuation betraf auch das Hauptgremium, was auf den am 26. November 1918 gefassten Beschluss über die Bestellung von Stellvertretern zurückgeht. Die Abwesenden wurden durch von ihnen ernannte Personen vertreten, von denen

aber einige ihre Teilnahme an den Sitzungen kontinuierlich verlängerten. Eine Folge dessen war eine gegen die Anfangsvereinbarungen verstoßende Vergrößerung der Besetzung des Plenums.

Da im Protokoll die Parteizugehörigkeit des Sprechers nicht berücksichtigt wurde, fällt es nun schwer anhand der Protokolle eindeutig nachzuweisen, ob der Sprecher im Namen seiner Partei oder in seinem eigenen das Wort ergriff. Gleich lapidar sind die Anwesenheitslisten, die, mit wenigen Ausnahmen, dem Protokoll vorangestellt waren. In diesem Fall war die Information auf die Angabe des Nachnamens des Teilnehmers, in wenigen Fällen auch des Vornamens oder dessen Anfangsbuchstabens, auch ohne jeglichen Hinweis auf die Parteizugehörigkeit, beschränkt. Aus diesem Grund fällt es schwer, eindeutig festzulegen, wem die Würde eines Plenumteilnehmers des Nationalrates des Fürstentums Teschen zukam. Die Zweifel werden noch dadurch größer, dass man mit einem solchen Titel auch das Angestelltenpersonal sowie andere Mitarbeiter bezeichnete. Während der Eröffnungssitzung am 19. Oktober 1918 wurde das Präsidium gewählt, das aus drei gleichgestellten Präsidenten – Priester J. Londzin, J. Michejda sowie T. Reger – bestand. Zum Schriftführer wurde Paweł Bobek bestellt, der am 11. März vom Priester Eugeniusz Brzuska ersetzt wurde. Weitere Stellenwechsel waren mit dem Rücktritt von J. Michejda am 4. März 1919 verbunden, der in dieser Zeit die Funktion des Präsidenten der Landesregierung übernahm. Seine Stelle besetzte Kazimierz Piątkowski, der Vertreter der Polnischen Volkspartei (Polskie Stronnictwo Ludowe; in Verbindung mit der Nationalen Demokratischen Partei bildete sie die bereits erwähnte Polnische Nationale Vereinigung – Polskie Zjednoczenie Narodowe).

Die personellen Wechsel implizierte auch der früher genannte Beschluss über die Vertretung, und der Beschluss des Nationalrates vom 30. Dezember 1918 gewährte den Stellvertretern den Anspruch auf die Anwesenheit in den Sitzungen mit einer Beraterstimme, und bei der Abwesenheit des vertretenen Plenumsmitglieds mit einer Entscheidungsstimme. Schon am 3. Dezember 1918 ernannte der Verband Schlesischer Katholiken für diese Funktion den Priester E. Brzuska (als Stellvertreter von Priester J. Londzin), am 10. Dezember 1918 wurde Jan Sztwiertnia zum Stellvertreter von J. Michejda bestellt. Am 7. Februar 1919 ernannte P. Bobek für diese Stelle zuerst Jan Kotas, und dann am 11. März desselben Jahres Feliks Hajduk. Im Juni 1919 wurde im Präsidium K. Piątkowski von Paweł Lazar vertreten, und im Plenum von Jan Szuścik. K. Piątkowski selbst trat aus dem Nationalrat im Januar 1920 aus.

Von Anfang an wurde auch keine eindeutig formulierte Handlungsordnung festgelegt. Das auf der Gründungssitzung angenommene Prinzip, dass das Plenum als die oberste Gewalt im Nationalrat fungiert, und dass die Aufgabe des Präsidiums in der Koordination der Arbeiten des Plenums bestehen wird, erwies sich als eine Fiktion. Die dem engeren Organ des Rates zuerkannte Vollmacht zur Beschlussfassung in Notlagen wurde mehrmals missbraucht. Damit bediente man sich der Beschlüsse des Plenums meistens zum Verabschieden von feierlichen Erklärungen, Danksagungen, Gratulationsschriften, oder auch Entscheidungen über die Honorarerhöhungen seiner Mitglieder oder der sich in Teschener Schlesien aufhaltenden Staatsfunktionäre. Wenige Abweichungen bestätigten die Regel. Schaut man heute durch die Protokollaufzeichnungen auf die Tätigkeit des Plenums des Nationalrates des Teschener Schlesien zurück, könnte der Eindruck entstehen, es handelte sich dabei um eine Art Diskussionsklub. Es fällt schwer, eine Analogie zu einem wirklichen parlamentarischen Organ zu finden, denn es fehlten hier sowohl Parteiklubs als auch irgendeine für solche Klubs charakteristische Klubdisziplin. Das Vorlegen von Gesetzentwürfen mit der Anmerkung, sie seien der Wille eines konkreten Gremiums, war sporadisch.

Aus den Protokollen der Plenarsitzungen des Nationalrates des Fürstentums Teschen ergibt sich ein Bild eines Organs, dessen Tätigkeitsspektrum sehr breit war und der den Bereich seiner Zuständigkeit mehrmals überschritt. Diese umfasste rechtlich-normative Fragen, die der Festlegung der Position der polnischen Oberhoheit in der veränderten politischen Situation dienten, was insbesondere angesichts des fortschreitenden Verfalls der Strukturen der ehemaligen Habsburger Monarchie von Belang war. Es ist an dieser Stelle erwähnenswert, dass man bis Januar 1919 mit den zu auflösenden österreichischen Behörden in enger Verbindung blieb. Darüber hinaus versuchte man noch im November 1918 die Position, Rolle und Funktion des Nationalrates, als des künftigen Bestandteils des polnischen Staates, zu bestimmen, interessanterweise unter Vorbehalt seiner breiten Autonomie. Nicht weniger wichtig waren auch die augenblicklichen politischen Ziele, d. h. die Festlegung der Verhältnisse mit dem neugegründeten tschechoslowakischen Staat, mit dessen Vertretungsorgan auf dem Gebiet des Teschener Schlesien der Nationalrat des Fürstentums Teschen fast in derselben Zeit einen Vertrag unterschrieb (am 5. November 1918). Der Angriff des südlichen Nachbarn im Januar 1919, der bisherige Vereinbarungen brach, zwang ihn allerdings Teschen zu verlassen. Der Aufenthalt in Krakau und in Bielitz,

sowie der Charakter damaliger Aktivitäten – darunter diplomatische Aktivität, Bemühungen um die Unterstützung seitens der polnischen Zentralbehörde, Schutz der Interessen polnischer Bevölkerung, Verhandlungen mit Tschechen, wurden auch zum Bestandteil der Protokollnarrative. Beinahe stets präsent sind darin die Tätigkeiten aus dem Bereich der Verpflegung, Wirtschaft usw. Der Nationalrat beschränkte sich in seinem Handeln nicht nur auf die Gewinnung der äußeren Hilfe, sondern er suchte auch nach eigenen Lösungen durch Gründung von zuständigen Einrichtungen. Nicht zuletzt ist es auch ein Zeugnis des politischen Diskurses, der auftauchenden gegenseitigen Animositäten, oder auch unterschiedlichen Handlungsszenarien. Schlussfolgernd sind die Protokolle ein Bild der damaligen Wirklichkeit, das in seiner Breite fast den ganzen Umfang von institutionellen, politischen, sozialen und wirtschaftlichen Aktivitäten des Nationalrates des Fürstentums Teschen umfasst.

In der letzten Sitzung des Liquidationskomitees des Nationalrates am 2. Juni 1924 fasste man den Entschluss über die Übergabe der Dokumentation in Verwahrung der *Polskie Towarzystwo Ludoznawcze* (Polnischen Gesellschaft für Volkskunde) in Teschen. Akten des Nationalrates, sowie andere Sammlungen, sollten den Kern einer Ausstellung in dem erst geplanten Schlesischen Museum in Teschen bilden. Sie wurden im Kellerraum des Lehrerseminars in Bobrek geborgen, wo ihnen leider aufgrund ungünstiger Lagerbedingungen Zerstörung drohte, ein Teil davon wurde sogar ernst beschädigt. Im Jahr 1930 wurde das gesamte Dokumentationsgut des Nationalrates mit anderen Sammlungen der Polnischen Gesellschaft für Volkskunde im Stadtmuseum in Teschen deponiert, wo sie einen gesonderten Bestand bilden.

1937 entflamte ein Streit über die Rechte zu den Protokollen des Nationalrates, denn ein Teil der Presse forderte die Übergabe der Protokolle in das Stadtmuseum. Dadurch könnten sie den restlichen Akten des Teschener Organs angeschlossen werden. Den Einspruch erhob die Zeitung *Gwiazdka Cieszyńska* (Teschener Stern), woraufhin sich auch andere Zeitungen zum Wort meldeten. Die Haltung des katholischen Presseorgans stützte sich auf den Beschluss des Liquidationskomitees des Nationalrates, aufgrund dessen das Protokollbuch dem Priester J. Londzin anvertraut wurde. Dieser verfügte testamentarisch seinen ganzen Nachlass der *Stowarzyszenie Dziedzictwa błogosławionego Jana Sarkandra* (Gesellschaft des seligen Johannes Sarkander) zu übergeben, was vom Amtsgericht in Teschen für rechtskräftig erklärt wurde. Die durch die Polnische Gesellschaft für Volkskunde erhobene Forderung nach der Rückgabe der Proto-

kolle stoß auf Ablehnung. Nach dem Streit im Jahr 1937 ist von den Protokollen der Plenarsitzungen jede Spur verschwunden.

In den Jahren 1918-1922 waren in Teschener Schlesien viele polnische, tschechische, deutsche und internationale Institutionen tätig. Auf verschiedene Art und Weise gelangte die Dokumentation ihrer Tätigkeit in die polnischen öffentlichen Sammlungen, das meiste in das Stadtmuseum in Teschen. Aus dem genannten Aktennachlass entwickelten sich getrennte Bestände, u.a. Der Nationalrat des Fürstentums Teschen (*Rada Narodowa Księstwa Cieszyńskiego*), Landesregierung und die Schulkommission des Fürstentums Teschen. Als 1952 das Staatliche Kreisarchiv in Teschen gegründet wurde (zurzeit Außenstelle des Staatsarchivs Katowice), übernahm es alle Teschener Archivalien, die zum staatlichen Archivgut angerechnet wurden, u. a. aus dem Stadtmuseum, darunter also auch die Akten des Nationalrates. In den darauf folgenden Jahren wurden diese geordnet, inventarisiert und zu Forschungszwecken zugänglich gemacht.

Unter diesen Dokumenten fehlten allerdings die Protokolle der Plenarsitzungen. Sie wurden erst im Jahre 1990 während der in der Teschener Historischer Abteilung der Schlesischen Bibliothek in Kattowitz von Krzysztof Szelong geführten Bestandsaufnahme gefunden. Die so späte Aufdeckung zeugt möglicherweise nur von einer ungenauen Identifizierung der Aktendokumentation Anfang der fünfziger Jahre des 20. Jahrhunderts. K. Szelong vermutet aber, dass die Ursache dieses Sachbestands eine herrschende Unordnung oder auch eine zweckmäßige Verheimlichung der Protokolle vor der Übergabe in das damalige Staatsarchiv war. Die Historische Abteilung der Schlesischen Bibliothek, Vorgängerin der heutigen *Książnica Cieszyńska* (Teschener Bücherei), entstand im Jahre 1960 unter anderem infolge der Aussonderung des Bücherbestandes aus dem Stadtmuseum, das über die Sammlungen verfügte, die früher zu der Polnischen Gesellschaft für Volkskunde gehörten. Wahrscheinlich ließ sich kurz vor dem Ausbruch des Zweiten Weltkriegs der Nachlassvollstrecker überzeugen, dass Protokolle auch zu den Akten gehören, und übergab sie dem Stadtmuseum zwecks Eingliederung in die schon vorhandene Sammlung der Dokumente des Nationalrates; sonst hätten sie die Kriegszeit nicht überstanden und wären wie alle anderen Sammlungen des Nachlasses verloren gegangen. Die andere Möglichkeit sei, dass sie in Verwahrung des Kustos des Stadtmuseums Ing. Wiktor Karger gegeben wurden, aus Angst vor deren Vernichtung durch die Deutschen, was damals sehr oft passierte. Die wiedergefundenen Protokolle wurden dann nicht mehr dem Aktenbestand angeschlossen, sondern sie werden in Teschener Bücherei aufbewahrt.

Sie bestehen aus zwei Heften (Sygn. OZBSl 48a u. 48b). Den Band 1 bildet ein Heft mit einem schwarzen Leinenumschlag und abgerissenem Rücken, Größe 34 cm hoch × 21 cm breit. Er umfasst den Zeitraum vom 19. Oktober 1918 bis zum 11. November 1919. Das Heft wurde mit grauem Packpapier gesichert. Auf der vorderen Umschlagseite befindet sich ein Stempelabdruck mit der Ziffer „48“, auf dem Rücken ein Vermerk mit der Tinte - „OZBS“, d.h. Oddział Zabytkowy Biblioteki Śląskiej (Historische Abteilung der Schlesischen Bibliothek), weiter folgt eine mit einem bunten Faserstift aufgezeichnete Ziffer „48 a“ und dann noch eine Aufschrift mit dem Kugelschreiber - „sejf“ (der Tresor). Auf der hinteren Umschlagseite befindet sich wiederholt eine gestempelte Ziffer 48 und darunter ein Aufkleber mit dem Aufdruck: „Książnica Cieszyńska“ und darunter wiederum ein Vermerk „OZBS 48a (B)“. Auf der Seite Nr. 1 steht der handschriftliche Titel: „Księga protokołów Rady Nar(odowej) dla Księstwa Cieszyńskiego“ (Protokollbuch des Nationalrates des Fürstentums Teschen). Die Handschrift wurde zweimal nummeriert. Die Ziffern wurden mit dem Bleistift in der äußeren oberen Ecke eingetragen. Die frühere Paginierung wurde durchgestrichen (auch mit dem Bleistift). Nach dem früheren System zählt der Band 305 Seiten, wobei er zwei lose dem Heft beigelegte Blätter nicht umfasst. Die neuere Paginierung, eine Folierung von 2006, umfasst 224 Blätter, samt der erwähnten losen Dokumente. Die Differenz zwischen beiden Paginierungen ergibt sich aus der ursprünglichen Nummerierung der Seiten und der späteren Nummerierung der Blätter und auch daraus, dass man die dem Protokollbuch beigelegten Dokumente entweder mitnummerierte oder nicht, was unten erläutert wird.

Den Band Nr. 2 bildet ein Heft mit einem Umschlag aus schwarz-roter Pappe (Marmormuster). Es ist mit grauem Packpapier umwickelt, auf der Vorderseite befindet sich eine Aufschrift, angefertigt mit einem roten Kugelschreiber - „48b“. Auf dem Rücken steht (in Tinte) der Vermerk „OZBS“, dann mit einem Faserstift 48b, und wieder mit der Tinte - „sejf“. Auf der Hinterseite steht die Aufschrift mit der Tinte „OZBS 48b (B)“. Die Paginierung ist identisch wie im Band Nr. 1, aber sie umfasst nicht alle Protokolle und endet auf der Seite 47. Die Folierung umfasst das ganze Heft, obwohl die Eintragungen auf dem Blatt Nr. 63 v endet und das ganze Heft 93 Blätter enthält. Die letzten fünf Blätter sind zwei lose Dokumente. Insgesamt wurden in beiden Hefen 107 Protokolle registriert.

Die Protokolle wurden folgend strukturiert: Das erste Element ist die Kopfzeile: „Protokoll von Ratssitzung am...“, worauf das entsprechende Datum folgte. Es fehlt die Nummerierung der Protokolle. Das nächste Element ist das Verzeichnis

der an der Sitzung teilnehmenden Personen, manchmal werden alle aufgelistet, manchmal nur die Mitglieder des Rates. In den Protokollen wird die Sitzungsordnung nicht getrennt genannt, es wird nur kurz über den Verlauf selbst berichtet. Die Form des Berichts ist nicht einheitlich. Es sind überwiegend Stenogramme einzelner Personen, aber es kommen auch die besprochene Problematik zusammenfassenden Notizen vor. Die Protokolle wurden jeweils vom Protokollführer und einem der Präsidenten unterschrieben. Dem Buch wurden Dokumente oder Presseauschnitte angeschlossen, die mit der Problematik der Sitzung verbunden waren. Diese fremden Einschübe wurden in das Heft eingeklebt oder ihm als lose Blätter beigelegt. Die Aufzeichnung des Protokolls erfolgte im Heft nicht immer auf der darauffolgenden Seite, daher die leeren Seiten zwischen einigen Protokollen.

Die Edition umfasst alle Protokollaufzeichnungen, ohne jedoch die erwähnten Anlagen zu berücksichtigen, die eigenständigen Charakter haben, d. h. Briefe, Gesetzentwürfe, Verordnungsbeschlüsse, Erklärungen, Presseauschnitte usw. Alle sie betreffenden Informationen wurden in den Fußnoten aufgelistet, samt ihrer Position in der Edition in dem danach folgenden vorsätzlich korrelierten Band. Die Ausnahmen machen hier diejenigen Elemente, die unmittelbar mit dem Inhalt des Protokolls verbunden sind, z. B. seine Modifizierungen, Eintragung in Form von Anhang, Ergänzung usw., da sie als sein integraler Bestandteil zu verstehen sind. Die Protokolle wurden chronologisch angeordnet, nach den Kopfzeilen, die Zeit- und Ortsangaben der Sitzung beinhalten – d. h. nach dem datierten Bericht jeder folgenden Sitzung des Nationalrats des Fürstentums Teschen. Die editorische Grundlage für die vorliegende Edition bildet Projekt instrukcji wydawniczej dla źródeł historycznych XIX i początków XX wieku (Instruktionsentwurf für historische Quellen des 19. und der Anfänge des 20. Jahrhunderts), aufgefasst von I. Ihnatowicz. Demgemäß wurde für die Transkription die Regel angenommen, welche die Modernisierung des Quellentextes im Bereich der Rechtschreibung und der Interpunktion zulässt.

In Bezug auf den zweiten Band ist zu betonen, dass trotz der Eigenart der editierten Quelle, die mit dem Protokollbuch des Nationalrates des Fürstentums Schlesien vorliegt, ihre volle Nutzung, ohne Einbeziehung des restlichen aufrecht erhaltenen Archivmaterials, weder möglich noch sinnvoll ist. Der Band macht nämlich eine unentbehrliche Ergänzung zu dem Protokollbuch, daher auch die Entscheidung, ihn in der Druckform parallel hierzu zu veröffentlichen. Das Konzept der Korrelation der Dokumente beeinflusste entscheidend die Auswahl der präsentierten Inhalte und hat eine große thematische Vielfalt zur Folge, wobei

epistolare und normative Formen dominant sind. Der Band umfasst Dokumente aus den Jahren 1918-1920, die sich direkt auf die Protokollaufzeichnungen der Plenarsitzungen der polnischen Behörde in Teschener Schlesien beziehen. Ein Teil der im zweiten Band veröffentlichten Dokumentation bilden Dokumente, die dem Protokollbuch des Fürstentums Teschen angelegt sind. Weitere Unterlagen befinden sich in den Sammlungen des Staatsarchivs Kattowitz, Außenstelle in Teschen (Archiwum Państwowe w Katowicach, Oddział w Cieszynie), Archiv Neuer Akte in Warschau (Archiwum Akt Nowych w Warszawie), Landesarchiv in Troppau (Zemský archiv v Opavě) sowie in den Sammlungen der Teschener Bücherei in Teschen, vereinzelt auch in anderen Archiven.

Unter den genannten sind die Teschener Einrichtungen besonders beachtenswert, welche die reichhaltigste Sammlung von Archivalien aus der neuesten Geschichte von diesem Teil Schlesiens beherbergen.

In Bezug auf die Teschener Bücherei betraf die detaillierte Recherche drei von insgesamt fünf der dort aufbewahrten Archivbestände, die mit seiner Thematik der von uns untersuchten Zeitspanne entsprechen. Zu diesen gehörten: Rada Narodowa Księstwa Cieszyńskiego (Der Nationalrat des Fürstentums Teschen, 1918-1924); Rząd Krajowy Księstwa Cieszyńskiego (Die Landesregierung des Fürstentums Teschen, (1912) 1920-1922) sowie Die Komisja Szkolna Księstwa Cieszyńskiego (Schulkommission des Fürstentums Teschen, (1904) 1918-1920 (1926). Die in diesen Beständen gesammelte Dokumentation ermöglicht eine beinahe vollständige Rekapitulation der Rolle der polnischen Staatsbehörde in politischen, wirtschaftlichen und sozialen Aspekten, die sie auf jenem Gebiet spielte, das die Aufnahme in den wiedergeborenen polnischen Staat beanspruchte, auf welches allerdings auch die Tschechoslowakei ihre Ansprüche erhob. Nicht ohne Bedeutung bleibt auch die Möglichkeit, Informationen über die Tätigkeit der schulischen Organe auf dem durch Polen verwalteten Gebiet zu gewinnen, die durch die o.g. Schulkommission des Fürstentums Teschen indirekt dem Nationalrat des Fürstentums Teschen unterlagen.

Im Hinblick auf die Sammlungen der Teschener Bücherei wurde die sog. Teki Regera (Sammlung Reger) ein wesentlicher Bestandteil der Recherche in Teschen. Die größte Bedeutung hatten für diese Edition die Notizen aus den ersten Plenarsitzungen des Nationalrates, angefertigt von Tadeusz Reger (einem der ehemaligen Präsidenten). Die Tatsache, dass sie inhaltlich von der offiziellen Fassung abweichen, war ein wichtiges Argument, sie in dieser Textbearbeitung bedingungslos zu berücksichtigen. Eine hervorragende Ergänzung der Teschener

Problematik in Bezug auf die Politik der zentralen polnischen Behörde stellt die Dokumentation dar, die in den Sammlungen des Archivs der Neuen Akten in Warschau aufbewahrt wird. Dort wurden folgende Bestände recherchiert: Archiwum Paderewskiego (Das Paderewski-Archiv), Delegacja polska na konferencję pokojową w Paryżu (Die polnische Delegation auf der Friedenskonferenz in Paris), Ministerstwo Spraw Zagranicznych (Das Außenministerium), Protokoły posiedzeń Rady Ministrów (Sitzungsprotokolle des Ministerrates).

Alle Dokumente, die im zweiten Teil der Edition herausgegeben wurden, sind chronologisch angeordnet und mit Kopfzeilen versehen, die über das Datum und den Ort ihrer Entstehung, sowie komprimiert über ihren Inhalt informieren. Die Legende beinhaltet Informationen über den Aufbewahrungsort, eventuelle frühere Auflage und über den aktuellen Zustand.

Man soll erwähnen, dass die ursprüngliche Absicht des Herausgebers war, die Zusammenstellung und Veröffentlichung der Dokumente und Quellen, die alle wichtigsten Bereiche der Tätigkeit des Nationalrates des Fürstentums Teschen betreffen, in einem getrennten Band vorzulegen. Das würde zweifellos den Umfang der Aktivität und die Errungenschaften der ersten polnischen Behörde in Teschener Schlesien nach 1918 noch besser hervorheben. Mit dem Beschluss des Wissenschaftlichen Rates der Serie Bibliotheca Tessinensis vom 11. Juli 2014 wurde jedoch angenommen, dass der vorliegende Band lediglich ein Pendant zu den Sitzungsprotokollen bilden und mit ihnen in einer Korrelation bleiben soll.

Das machte eine intensivere Nutzung der obengenannten außerhalb von Teschen aufbewahrten Archivalien unmöglich, denn nur ein geringer Teil der in ihnen enthaltenen Problematik ein Gegenstand der direkten Diskussion im Plenum des Rates war.

Unter den in dieser Edition präsentierten Dokumenten aus den Sammlungen des Archivs der Neuen Akten in Warschau sind folgende Dokumente beachtenswert: Protokolle der Verhandlungen polnischer und tschechoslowakischer Delegation der Eisenbahn und des Militärs sowie die Korrespondenz der Krakowska Dyrekcja Kolei Państwowych (Krakauer Eisenbahndirektion), an die Komisja Rządząca dla Galicji, Śląska Cieszyńskiego, Orawy i Spisza (Regierungskommission für Galizien, Teschener Schlesien, Arwa und Zips) sowie ihre Schreiben an das Prezydium Rady Ministrów (Präsidium des Ministerrates) in Warschau bezüglich der Wiederaufnahme des Eisenbahnverkehrs auf der Strecke Oderberg-Dieditz und Bielitz-Teschen, sowie Berichte des Rittmeisters Wacław Czaczka-Ruciński.

Im Vergleich zu den früher veröffentlichten Bänden der Serie Bibliotheca Tessinensis erscheint bei dieser Edition das genannte Prinzip der Transkription (unter Ausschluss von Archaismen im Bereich Syntax und Lexik) eine unbestrittene Neuerung. Es ergibt sich aus der Tatsache, dass im Gegensatz zu früher, die besondere Sorgfalt für die im heutigen Polen nicht mehr existierenden Sprachnormen entbehrlich war. Die Modifizierung fonetischer Archaismen (die am häufigsten vorkommen z. B. „strajk“ für „strejk“), der Archaismen im Bereich Flexion oder Wortbildung, sowie die Modifizierung der Rechtschreibfehler hatte eine marginale Bedeutung. Damit hatte die vorgenommene Modernisierung überhaupt keinen Einfluss auf eine eventuelle Verfälschung der veröffentlichten Inhalte. Die Beibehaltung der Syntax und der Lexik im Originalwortlaut ermöglicht die erwünschte Beurteilung der sprachlichen Kompetenzen der Autoren. In der Korrelation wurde ein partieller Eingriff in die Interpunktion der editierten Texte vorgenommen.

Übersetzt von JOANNA ŁAWNIKOWSKA-KOPER

Shrnutí

Rada Narodowa Księstwa Cieszyńskiego
Kniha protokolů z plenárních zasedání a související dokumenty

Předkládaná edice je zaměřena na protokoly z plenárních zasedání Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego (RNKC) a výběr s nimi úzce souvisejících dokumentů. Význam edice podtrhuje skutečnost, že RNKC byla svým záběrem a svou činností jedním z prvních a nejdéle působících politických orgánů v roce 1918 obnovené polské státnosti. Suverénní pozice, pomíneme-li formální podřízenost ústřední polské vládě, jí poskytovala velkou míru svobody v konání a rozsah jejích kompetencí v letech 1918-1919 byl téměř autonomní. Velká politická nezávislost jí navíc umožňovala samostatnou činnost zákonodárnou.

Vznik RNKC je bezprostředně spojen s aktivizací Poláků v souvislosti s porážkou centrálních mocností v závěru světové války. Již 10. října 1918 se poslanci Říšské rady ve Vídni (P. Józef Londzin, Jan Michejda a Tadeusz Reger), reprezentující politické strany Těšínského Slezska – Polskie Zjednoczenie Narodowe, Związek Śląskich Katolików a Polską Partię Socjalno-Demokratyczną, sešli na schůzce v Krakově, na níž proklamovali příslušnost Těšínska k obnovujícímu se polskému státu. O dva dny později se v Národním domě v Těšíně konalo setkání představitelů všech politických stran a národních, kulturních i hospodářských seskupení Těšínského Slezska. Na něm byla přijata deklarace potvrzující příslušnost k nezávislému Polsku. V průběhu jednání bylo rozhodnuto o zřízení Komitetu Polskiego (rozhodnutí o jeho vytvoření padlo již v průběhu krakovského jednání), analogického orgánu, který měl být zřízen v Haliči (pozdější Polska Komisja Likwidacyjna). Výše uvedení straničtí vůdci s tím vyslovili souhlas a 19. října 1918 byla ustavena Rada Narodowa Księstwa Cieszyńskiego. Jejím hlavním cílem byla integrace regionu s obnoveným polským státem a rovněž převzetí správy nad Těšínskem, což bylo deklarováno v proklamačním aktu z 30. října 1918.

Podpora společnosti tomuto konání se projevila hlavně ve formě lidových shromáždění organizovaných ve všech větších střediscích Těšínského Slezska.

Největší z nich se konalo 27. října 1918 v Těšíně a zúčastnilo se ho 40-50 tisíc lidí spontánně podporujících činnost RNKC. Zofia Kirkor-Kiedroniowa na něj vzpomínala jako na manifestaci „nezlomné vůle slezského lidu k sloučení s mateřskou zemí, se svobodným sjednoceným Polskem”. Obdobné reakce se objevily též v tisku vydávaném v Těšínském Slezsku. Po aklamačním potvrzení složení RNKC byl přijat text rezoluce potvrzující příslušnost Těšínska k Polsku, žádající obranu polskosti Spiše a Oravy a svolání sněmu ve Varšavě. Následující body obsahovaly požadavky společenských reforem: znárodnění hlavních průmyslových odvětví, zajištění svobod národnostním menšinám, bezplatné školství. Kromě toho byla slíbena věrnost Polsku a připravenost k jeho obraně. Na Těšínsku tak došlo k deklaraci politické vůle zdejšího obyvatelstva polské národnosti.

V krátké době se RNKC proměnila ze zastupitelského orgánu ve vládu Těšínského Slezska, což bylo důsledkem vojenského převratu zorganizovaného polskými důstojníky v těšínských kasárnách 31. října 1918. Rozhodnutí ústřední polské vlády o přiznání RNKC kompetencí bývalé zemské vlády umožnilo následně vymanění se z podřízenosti Polskiej Komisji Likwidacyjnej v Krakově. Vedení RNKC mělo převzít kontrolu nad správními orgány vycházejícími ze struktur bývalé habsburské monarchie a uznáním ze strany místních úřadů vytvořit politické zázemí pro polskou vládu. Proto se předsednictvo RNKC obrátilo 28. října 1918 na okresní hejtmany těšínského, bílského a fryštátského okresu a požadovalo od nich podřízení se polské vládě a složení slibu. Těšínský hejtman – Josef Jaxa von Bobowski a bílský hejtman – Jakub Podczaski to odmítli s poukazem na svůj slib císaři. Ve Fryštátě se RNKC rovněž setkala s neúspěchem, když se Josef Drlík, zastupující hejtmána Barona, vymluvil na nedostatek pravomocí. Nezávisle na tom se ale 30. října konal v Národním domě v Těšíně slib všech starostů obcí Těšínského Slezska. Tento akt měl být protiváhou fiaska v jednání s hejtmany a měl také předejít případné obdobné snahy z české strany.

V té době se nejvážnějším rivalem polské vlády stal Zemský národní výbor pro Slezsko se sídlem ve Slezské Ostravě. Existence dvou různých politických center donutilo obě strany k jednání o případném rozdělení sfér svého vlivu. Iniciativa vzešla z české strany v prvních listopadových dnech. Po bouřlivých debatách, které se uskutečnily 3. listopadu 1918 v Orlové, byla přijata vzájemná dohoda. Obě strany, zdůrazňující provizornost dohody a vyhrazující možnost konečného rozhodnutí centrálním vládám, se dohodly na etnickém základu. Poláci převzali vládu v bílském a těšínském okrese, stejně jako v polských obcích fryštátského okresu. Čechům připadl frýdecký okres a analogicky české obce okresu fryštát-

ského. Ujednána byla také vzájemná ochrana národnostních menšin. Pro hospodářství významná Košicko-bohumínská dráha byla svěřena jurisdikci RNKC s možností kooptace představitelů Československa do dozorcí rady. Dohodnuta byla též stálá vojenská ostraha, polská i česká, pro nádraží v Třinci, Mostech a v Bohumíně.

Ke změně právního postavení RNKC došlo po útoku československé armády v lednu roku 1919. Příjezdem Mezinárodní kontrolní komise byly územní kompetence RNKC vymezeny bílským okresem a přibližně polovinami okresů těšínského a fryštátského. Mimo její správu se ocitl celý ostravsko-karvinský uhelný revír. V rozporu s rozhodnutím polské vlády, která uznávala její svrchovanost i zákonodárnou samostatnost na východ od demarkační linie, byla ve své činnosti omezena nadřazeným postavením zástupce ministerstva zahraničních věcí, delegovaného do zmíněné komise. K marginalizaci role RNKC pak došlo spolu s příjezdem nového orgánu Dohody - Mezinárodní plebiscitní komise, neboť ta se zásadně lišila od své předchůdkyně. Jejím úkolem bylo převzetí plné moci pro zajištění veřejného pořádku a řádné správy země. Tyto kompetence z ní učinily základního a nadřazeného politicko-správního činitele v plebiscitní oblasti. Všechny politické aspirace RNKC pak vzaly zasvé po ustavení prefektur pro východní i západní část Těšínského Slezska.

Rozhodnutím Rady velvyslanců z 28. července 1920 byly stanoveny polsko - československé hranice na Těšínském Slezsku, stejně jako na Spiši a Oravě. Oblast přiznaná Polské republice zahrnovala hejtmanství bílské, část těšínského, s Olzou rozděleným Těšínem, a malý díl fryštátského. Rada Narodowa Księstwa Cieszyńskiego na svém posledním zasedání vydala protest proti tomuto rozhodnutí a rozešla se, přičemž ukončení veškeré agendy svěřila ustavené likvidační komisi. Týkalo se to rovněž zajištění dokumentace k její činnosti včetně protokolů z plenárních zasedání.

Na závěr stručného vstupního pojednání o činnosti RNKC je třeba zdůraznit její nepochybný přínos pro budování základů polské státnosti, přestože stanovené cíle se jí podařilo uskutečnit jen částečně a rozdělení Těšínského Slezska považovali všichni její členové za katastrofu. Nezávisle, v těsné spolupráci s polskou vládou se jí podařilo zajistit správu v oblasti soudnictví, školství, průmyslu, obchodu, zásobování i ve vojenských záležitostech a stala se v tom předchůdkyní odpovědných ministerstev při následném spojení Těšínského Slezska s polským státem.

Do dějů odehrávajících se v letech 1918-1920, zvláště pokud jde o vlastní činnost RNKC, umožňují vhlédnout dochované zápisy z jejich plenárních zasedání.

Záznamy probíhajících diskusí nás přímo informují o cílech jednotlivých jejich členů, stejně jako o příčinách vedoucích ke konkrétním rozhodnutím. Bez významu není možnost poznání politické kultury i intelektuální úrovně rozhodujících osobností. V protokolech nechybí ani obvyklé lidské emoce – bezprostředně podávající atmosféru průběhu jednání. Pro profesionálního historika i laika představující velmi důležitou součást materiálů RNKC, umožňující lepší poznání dějin regionu, stejně jako fungování tohoto těšínského politického orgánu.

Původně mělo plénum RNKC sestávat z reprezentantů výše zmíněných politických stran (Polskie Zjednoczenie Narodowe, Związek Śląskich Katolików a Polska Partia Socjalno-Demokratyczna), které do něj delegovaly po sedmi zástupcích. Jedno místo bylo přiznáno seskupení bez většího významu – Związkowi Spoleczno-Narodowemu. Analýza protokolů RNKC však jasně ukazuje, že teorie se rozcházela s personální praxí, poněvadž jednání se účastnily i další osoby, z nichž část ani neměla zmíněný stranický mandát. Fluktuace se týkala rovněž vrcholného orgánu RNKC, což vedlo 28. listopadu 1918 k přijetí rozhodnutí o jmenování zástupců. Nepřítomné členy pak zastupovaly jimi ustanovené osoby, z nichž některé se pak jednání zúčastňovaly permanentně, a výsledkem bylo, v rozporu s původní dohodou, rozšíření skladby pléna.

V protokolu není obvykle uváděna stranická příslušnost, takže je obtížné zjistit, zda daná osoba vystupovala jménem konkrétní strany nebo jménem svým. Stejně lakonické jsou seznamy účastníků, umístované až na několik výjimek na počátku protokolu. Omezují se jen na uvedení příjmení, sporadicky i jména nebo jeho iniciály, také bez uvedení stranické příslušnosti. Lze tedy jen velmi obtížně zjistit, kdo byl členem pléna RNKC. To komplikuje též skutečnost, že stejným způsobem byla uváděna i jména úřednického personálu a dalších spolupracujících osob.

Na prvním zasedání 19. října 1918 bylo zvoleno předsednictvo sestávající ze tří rovnoprávných předsedů – J. Londzina, J. Michejdy a T. Regera. Tajemníkem se stal Paweł Bobek, kterého 11. března 1919 nahradil P. Eugeniusz Brzuska. Další změny nastaly 4. března 1919 odstoupením J. Michejdy, zastávajícího již v té době funkci předsedy zemské vlády. Jeho místo zaujal reprezentant Polskiego Stronnictwa Ludowego (po fúzi s národní demokracií tvořilo zmíněné Polskie Zjednoczenie Narodowe) – Kazimierz Piątkowski.

Personální změny byly způsobeny též již výše zmíněným rozhodnutím o zastupování, když RNKC 30. prosince 1918 přiznala zástupcům právo účasti na zasedáních předsednictva s hlasem poradním a v případě nepřítomnosti zastupo-

vaného s hlasem rozhodujícím. Již 3. prosince 1918 Związek Śląskich Katolików určil do této funkce E. Brzusku (v zastoupení J. Londzina), 10. prosince 1918 se stal zástupcem J. Michejdy Jan Sztwiertnia. Dne 7. února 1919 stanovil P. Bobek na toto místo Jana Kotase a následně 11. března téhož roku Felikse Hajduka. V červnu 1919 zastupoval K. Piątkowského v předsednictvu Paweł Lazar a v plénu Jan Szuścik. Sám K. Piątkowski vystoupil z RNKC v lednu 1920.

Z počátku nebyly jednoznačně zformulovány zásady fungování RNKC. Usnesení z prvního zasedání, že plénum bude nejvyšším orgánem RNKC a role předsednictva bude spočívat v koordinaci jeho práce, se ukázalo fikcí. Užšímu orgánu RNKC bylo umožněno rozhodovat v mimořádných případech, což bylo velmi často využíváno, takže rozhodování pléna se tak omezovalo nejčastěji na schvalování slavnostních proklamací, poděkování, gratulací či stanovování odměn pro své členy nebo státní funkcionáře působící v Těšínském Slezsku. Nečetné výjimky jen potvrzovaly pravidlo. Prizmatem protokolárních zápisů se plénum jeví jako diskusní klub, postrádající analogie s parlamentem, neboť v něm neexistovaly stranické kluby a pro ně charakteristická disciplína. Předkládání návrhů s jasným určením, že jde o názor konkrétní politické skupiny, se objevuje sporadicky.

Protokoly plenárních zasedání RNKC vykreslují obraz orgánu s nesmírně širokým záběrem činnosti, nejednou překračujícího vymezenou teritoriální jurisdikci. Ta obsahovala právně-normativní otázky nezbytné pro zdůraznění pozice polské vlády ve změněné politické situaci související s postupným rozkladem struktur bývalé habsburské monarchie. Nutno zmínit, že s likvidujícími rakouskými orgány byl udržován úzký kontakt až do ledna 1919. Již v listopadu 1918 byl učiněn pokus o potvrzení pozice, role a funkce RNKC jako složky polského státu s výhradou její široké autonomie. Okamžitým politickým cílem bylo také upravení vztahů s novým československým státem, s jehož zastupitelským orgánem v oblasti Těšínského Slezska podepsala RNKC smlouvu v téže době (5. listopadu 1918). Porušení dohod útokem jižního souseda v lednu 1919 ji donutilo opustit Těšín. Pobyt v Krakově a Bělsku, jakož i charakter tehdejší činnosti sestávající z diplomatické aktivity, snahy o získání pomoci od centrálních polských úřadů, ochrany zájmů polského obyvatelstva, jednání s Čechy, se staly předmětem zápisů v protokolech. Téměř stabilně se v nich objevují záležitosti zásobování a hospodářské otázky. RNKC se neomezovala jen na získávání pomoci zvenčí, ale hledala také vlastní řešení zřizováním odpovědných institucí. Konec konců, je to obraz politické diskuse, objevujících se animozit a odlišných scénářů možného vývoje. Uzavíráme s tím, že protokoly jsou obrazem tehdejší situace a svými

zápisy představují téměř úplný záběr institucionální, politické, společenské i hospodářské činnosti RNKC.

Na posledním zasedání likvidační komise RNKC 2. června 1924 bylo rozhodnuto předat dokumentaci k úschově Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego v Těšíně. Písemnosti RNKC měly spolu s jinými sbírkami tvořit základ expozice plánovaného nového muzejního zařízení (Muzeum Śląskie ks. Józefa Londzina). Byly uloženy ve sklepě učitelského ústavu v Bobrku, kde jim však hrozilo vzhledem k nevhodným podmínkám zničení a část z nich skutečně byla vážně poškozena. V roce 1930 byla dokumentace RNKC spolu s jinými sbírkami Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego přenesena do městského muzea v Těšíně, v němž tvořila samostatný oddíl. V roce 1937 se rozhořel spor o vlastnictví protokolů RNKC, neboť část tisku požadovala jejich předání městskému muzeu a spojení s ostatními písemnostmi těšánského orgánu. Proti se postavila Gwiazdka Cieszyńska a k ní se přidaly i jiné noviny. Stanovisko katolického tiskového orgánu se opíralo o rozhodnutí likvidační komise RNKC, která protokoly přičkla P. Józefu Londzinovi. Ten ve své poslední vůli odkázal všechny své sbírky spolku Dziezictwo błogostawionego Jana Sarkandra, což potvrdil městský soud v Těšíně. Požadavek Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego na vydání protokolů se setkal s odporem. Od sporu v roce 1937 pak informace o protokolech mizí.

V letech 1918-1922 působila na Těšánském Slezsku řada institucí polských, českých, německých i mezinárodních, jejichž písemnosti se postupně dostaly do polských veřejných sbírek, nejčastěji do městského muzea v Těšíně. Mezi nimi vynikají archivní fondy, např. Rada Narodowa Księstwa Cieszyńskiego, Rząd Krajowy a Komisja Szkolna Księstwa Cieszyńskiego. Když byl v roce 1952 zřízen okresní archiv v Těšíně (Powiatowe Archiwum Państwowe w Cieszynie, dnes Archiwum Państwowe w Katowicach, Oddział w Cieszynie), převzal do své péče těšánské archiválie, mimo jiné též z městského muzea, a mezi nimi také písemnosti RNKC. Ty byly později uspořádány, zinventarizovány a zpřístupněny pro vědecké bádání.

Mezi nimi ale nebyly protokoly z plenárních zasedání, které nalezl až v roce 1990 Krzysztof Szelong během revize prováděné v těšánském Oddziale Zabytkowym Biblioteki Śląskiej w Katowicach. Tato skutečnost svědčí o nedůsledném předávání aktové dokumentace na počátku 50. let 20. století. K. Szelong připouští, že se tak stalo vzhledem k nepořádku, možná ale též schválně kvůli neochotě předat protokoly do tehdejšího státního archivu. Oddział Zabytkowy Biblioteki Śląskiej w Katowicach, předchůdce dnešní Książnicy Cieszyńskiej, vznikl v roce

1960 mimo jiné kvůli vydělení knižních souborů z městského muzea, které vlastnilo rovněž sbírky bývalého Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego. Pravděpodobně před vypuknutím války se nechal výbor Dziedzictwa přemluvit a protokoly předal městskému muzeu k jejich spojení s ostatní dokumentací RNKC; jinak by nepřežily okupaci a byly zničeny jako ostatní sbírky Dziedzictwa. Druhou možností je, že byly v obavě před případným zničením Němci předány do péče kustodovi městského muzea Viktorovi Kargerovi, což se stávalo často. Protokoly nebyly sloučeny s aktovým materiálem RNKC, ale zůstaly uloženy v Książnicy Cieszyńskiej.

Evidovány jsou ve dvou sešitech (sign. OZBŚl 48a i 48b). První sešit je svázan v černém plátně, má stržený hřbet a rozměry 34 × 21 cm. Obsahuje zápisy z období od 19. října 1918 do 11. listopadu 1919. Sešit je chráněn šedým balicím papírem, na přední straně je razítkem otištěno číslo 48, na hřbetě perem uvedeno „OZBŚ“, tedy Oddział Zabytkowy Biblioteki Śląskiej, a za tím barevným fixem připojeno „48“ a poté propisovací tužkou „seif“. Na přední straně vazby je znovu razítkem otištěna číslice „48“ a pod ní nálepka s předtiskem: „Książnica Cieszyńska“, pod tím „OZBŚ 48a [B]“. Na s. 1 je ručně napsaný titul: „Księga protokołów Rady Nar[odowej] dla Księstwa Cieszyńskiego“. Rukopis má dvojí stránkování. Čísla jsou zapisována tužkou na horním venkovním rohu stránky. Starší paginace byla později přepsána, rovněž tužkou. Podle staršího číslování má kniha 305 stran, do čehož ale nejsou zahrnuty dva volné, dodatečně vložené listy. Proti tomu mladší foliace, provedená v roce 2006, podchycuje 224 listů spolu se zmíněnými, původně volnými dokumenty. Rozdíl mezi oběma paginacemi způsobuje číslování nejprve stran a později listů a také zaevidování nebo vypuštění do knihy vložených dokumentů, o čemž níže.

Druhý díl je sešit svázaný do černo-červených mramorovaných desek. Je zabalen do šedého balicího papíru, na jehož přední straně je napsáno červenou propisovací tužkou „48 b“. Na hřbetě perem OZBŚ, fixem „48b“, perem „seif“. Na přední straně perem „OZBŚ 48b [B]“. Číslování je identické s prvním dílem, avšak paginace nepodchytila všechny protokoly a končí na straně 47. Naopak foliace obsáhla celý sešit, i když zápisy končí na listu 63v a celý sešit obsahuje 93 listů. Zbývajících pět listů tvoří dva dodatečně vložené volné dokumenty. Celkem oba sešity obsahují 107 protokolů.

Protokoly sestávají z následujících součástí. Po záhlaví: „protokól z posiedzenia Rady odbytego“ je uvedeno datum, přičemž protokoly nejsou číslovány. Dále následuje evidence osob přítomných na zasedání, někdy všech, jindy jen členů

Rady. Protokoly zvlášt' neuvádějí pořadí jednotlivých zasedání, jen v krátkosti popisují jejich průběh. Svým obsahem ale nejsou jednotné. Převážně je tvoří stenografické záznamy projevů zúčastněných osob, někdy jde ale jen o stručný zápis projednávané problematiky. Pod protokol se podepisovali jeden z předsedů a zapisovatel. K zápisům byly přikládány svým obsahem související různé dokumenty a výstřižky z tisku, některé byly do protokolární knihy vlepny, jiné jen volně vloženy. Protokolární zápisy ne vždy navazovaly na sebe, vyskytují se mezi nimi i prázdné strany.

Edice obsahuje kompletní protokolární zápis s výjimkou výše zmíněných příloh, tedy dopisů, návrhů zákonů, schválených nařízeních, proklamací, novinových výstřižků apod. Informace o nich jsou uvedeny v poznámkách spolu s údajem o jejich úplné edici v připravovaném následujícím svazku. Výjimkou byly přílohy bezprostředně svázané s obsahem protokolu, např. jeho úpravy, zápis v podobě dodatku, doplnění, chápané jako jeho integrální část. Protokoly jsou seřazeny chronologicky podle záhlaví s uvedením času a místa zasedání, tj. datovaného zápisu z každého zasedání pléna RNKC. Ediční zásady vycházejí z Projektu instrukcji wydawniczej dla źródeł historycznych XIX i początków XX wieku z pera I. Ichnatowicze. V souladu s ním byla zvolena transkripce, umožňující modernizaci textu pramene v ortografii a interpunkci.

Ve vztahu ke druhému svazku edice je třeba zdůraznit, že plně využití editovaného pramene, jakým je Księga Protokolów Rady Narodowej dla Księstwa Cieszyńskiego, není možné bez ostatního archivního materiálu, který protokoly doplňuje. Proto bylo rozhodnuto o jeho paralelním vydání tiskem. Zvolená koncepce měla zásadní vliv na specifický výběr materiálu, jejímž výsledkem je velká tematická různorodost s převahou dokumentů listinného a normativního charakteru. Jde o dokumentaci z let 1918 - 1920 s přímou vazbou na protokolární zápisy plenárních zasedání polské vlády na Těšánském Slezsku. Část těchto dokumentů byla přímo vložena do protokolárních knih, ostatní se nacházejí ve fondech Archiwum Państwowe w Katowicach, Oddział w Cieszynie; Archiwum Akt Nowych ve Varšavě; Zemského archivu v Opavě a také v jiných archivních sbírkách Książnicy Cieszyńskiej v Těšíně.

Mezi vyjmenovanými institucemi největší přínos představují ty těšánské, obsahující nejbohatší soubor archiválií k nejnovějším dějinám této části Slezska. V těšánském archivu byl výzkum prováděn ve třech z pěti v úvahu připadajících archivních fondů: Rada Narodowa Księstwa Cieszyńskiego (1918-1924); Rząd Krajowy Księstwa Cieszyńskiego (1912) 1920-1922 a Komisja Szkolna Księstwa

Cieszyńskiego (1904) 1918-1920 (1926). V nich uložená dokumentace umožňuje takřka úplné poznání role polské vlády z úhlu politického, hospodářského i společenského na teritoriu, které se v roce 1918 hlásilo k obnovené polské státnosti, ale na něž si své nároky činilo také Československo. Bez významu není rovněž možnost získání informací o činnosti školských orgánů na území pod polskou administrativou, které prostřednictvím výše zmíněné Komisji Szkolnej Księstwa Cieszyńskiego podléhaly RNKC.

Ze sbírek Książnicy Cieszyńskiej představovaly velký badatelský přínos Teki Regera. Nejdůležitější pro současnou edici byly poznámky z prvních plenárních zasedání RNKC sestavené Tadeuszem Regerem (jedním z tehdejších předsedů). Skutečnost, že se jejich obsah liší od oficiální verze, byla pádným argumentem pro jejich zohlednění v edici. Pro důkladné poznání těšínské problematiky z pohledu centrálních polských orgánů posloužily archivní fondy shromážděné v Archiwum Akt Nowych ve Varšavě: Archiwum Paderewskiego, Delegacja polska na konferencję pokojową w Paryżu, Ministerstwo Spraw Zagranicznych a Protokoły posiedzeń Rady Ministrów.

Všechny dokumenty editované v druhé části edice jsou seřazeny chronologicky, opatřeny záhlavím informujícím o datu a místě vzniku a stručným registrem. Připojena je informace o uložení, případně starší edici a také o současném stavu dochování.

Je třeba zmínit, že původním záměrem editora bylo shromáždění a zveřejnění ve zvláštním svazku všech dokumentů a pramenů ilustrujících všechny nejdůležitější oblasti činnosti RNKC, což by ještě lépe představilo působení první polské vlády na Těšínském Slezsku po roce 1918. Avšak rozhodnutí vědecké rady ediční řady Bibliotheca Tessinensis z 11. července 2014 stanovilo, že tento svazek má být výlučně věnován vlastním plenárním protokolům. Neumožnilo to tedy plné využití výše zmíněných archiválií uložených mimo Těšínsko, poněvadž jen velmi malá část v nich obsažené problematiky se stala předmětem bezprostřední diskuse v plénu RNKC.

Vedle do edice zahrnutých dokumentů z fondů Archiwum Akt Nowych v úvahu připadají protokoly ze zasedání polských i československých drážních a vojenských delegací, dopisy, které zasílala Krakowska Dyrekcja Kolei Państwowych Komisji Rządzącej dla Galicji, Śląska Cieszyńskiego, Orawy i Spisza a také prezidium rady ministrů ve Varšavě v otázce obnovení železničního spojení na tratích Bohumín - Dziedzice a Bílsko - Těšín, stejně jako hlášení rotmistra Wacława Czaczki-Rucińskiego.

Nepochybná inovace naší edice v porovnání s předchozími svazky ediční řady Bibliotheca Tessinensis spočívá v již zmíněné transkripci vydávaných textů (s vyloučením archaismů lexikálních i ve větné skladbě). Vyplývá to ze skutečnosti, že oproti starším obdobím zde nevystupovala potřeba důsledného dodržování jazykových norem, které se již v současné polštině nevyskytují. Modifikace archaismů fonetických (objevujících se nejčastěji, např. strajk místo strejk), flexivních či slootovorných, stejně jako chyb ortografických měla jen marginální význam. Znamená to, že modernizace textu neměla žádný vliv na výpovědní hodnotu vydávaných textů. Zachování slohu a slovní zásoby ve znění originálu zase umožňuje potřebné zhodnocení jazykových schopností autorů. V souvislosti s tím byl proveden jen částečný zásah do interpunkce editovaných textů.

Přeložil KAREL MÜLLER

Bibliotheca Tessinensis

Series Polonica

1. SZERSZNIK, LEOPOLD JAN: *Materiały genealogiczno-heraldyczne do dziejów szlachty księstwa cieszyńskiego* / Leopold Jan Szersznik ; wydał Wacław Gojniczek. – Cieszyn : Książnica Cieszyńska, 2004. – 391 s. : il. ; 25 cm. – (Bibliotheca Tessinensis. Seria Polonica ; 1). – Numeracja serii gł.: 1. – ISBN 83-914331-6-1
2. KAUFMANN, ALOYS: *Gedenkbuch der Stadt Teschen* / Aloys Kaufmann ; herausgegeben und kommentiert von Ingeborg Buchholz-Johanek unter Mitwirkung von Janusz Spyra. T. 1-3. – Cieszyn : Książnica Cieszyńska, 2007. – 3 t. (431 ; 415 ; 447 s.) ; 25 cm. – (Bibliotheca Tessinensis. Series Polonica ; 2). – Numeracja serii gł.: 4. – ISBN 978-83-914331-8-8
3. *Malo invidiam quam misericordiam : wybór pism i dokumentów dotyczących Leopolda Jana Szersznika* / wydali Janusz Spyra i Grzegorz Chromik. – Cieszyn : Książnica Cieszyńska, 2014. – 615 s. : il. ; 25 cm + Reprodukcje oryginalnych dokumentów (CD ROM). – (Bibliotheca Tessinensis. Series Polonica ; 3). – Numeracja serii gł.: 6. – ISBN 978-83-940832-0-5
4. CINCIALA, ANDRZEJ: *Dziennik 1846-1853* / Andrzej Cinciała ; wydała Marzena Bogus. Cz. 1-2. – Cieszyn : Książnica Cieszyńska, 2015. – 2 wol. (447 s. ; s. 457-927) : il. ; 25 cm + Reprodukcje oryginalnych dokumentów (CD ROM). – (Bibliotheca Tessinensis. Series Polonica ; 4). – Numeracja serii gł.: 7. – ISBN 978-83-940832-1-2 (cz. 1). – ISBN 978-83-940832-2-9 (cz. 2). – ISBN 978-83-940832-3-6 (całość)

Series Bohemica

1. *Stát, církev a národ v československé části Těšánského Slezska (1945-1953)* / editor Józef Szymeczek. – Český Těšín : Kongres Poláků v České republice. Dokumentační centrum, 2004. – 255 s. : il. ; 25 cm. – (Bibliotheca Tessinensis . Seria Bohemica ; 1). – Numeracja serii gł.: 2. – ISBN 80-239-3073-7
2. *Zaolzie w świetle szyfrogramów polskiej placówki dyplomatycznej w Pradze oraz Ministerstwa Spraw Zagranicznych w Warszawie (1945-1949)* / wydał Jiří Friedl. – Czeski Cieszyn : Kongres Polaków w Republice Czeskiej. Ośrodek Dokumentacyjny, 2007. – 335 s. : il. ; 25 cm. – (Bibliotheca Tessinensis . Series Bohemica ; 2). – Numeracja serii gł.: 3. – ISBN 978-80-903673-4-0
3. *Státní politika vůči polské menšině na Těšánsku v letech 1945-1949 : výběrová edice dokumentů* / editor Jiří Friedl. – Praha : Historický ústav Akademie věd České republiky ; Český Těšín : Kongres Poláků v České republice. Dokumentační centrum, 2011. – 623 s. : il. ; 25 cm. – (Bibliotheca Tessinensis. Series Bohemica ; 3). – Numeracja serii gł.: 5. – ISBN 978-80-7286-194-1 (HÚ AV ČR). – ISBN 978-80-87381-08-3 (KP)

NARODOWY PROGRAM ROZWOJU HUMANISTYKI

Publikacja finansowana w ramach programu
Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego pod nazwą
„Narodowy Program Rozwoju Humanistyki”
w latach 2012-2016